

ירושלים, פברואר 1990

מערכת המיסוי בגדה המערבית וברצועת עזה

כמכשיר לאכיפת השלטון
בתקופת ההתקוממות

בִּצְלָם

מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים

ירושלים, פברואר 1990

מערכת המיסוי בגדה המערבית וברצועת עזה

כמכשיר לאכיפת השלטון
בתקופת ההתקוממות

בִּצְלָם

מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים

הדו"ח נכתב על-ידי הדרה לזר

תודות לח"כ חיים אורון, ד"ר אפרים אחירם, עו"ד דן סיימון מ"האגודה לזכויות האזרח בישראל", באסם עיד מ"בצלם", עו"ד אביגדור פלדמן, ח"כ דדי צוקר, עו"ד ד"ר אמנון רפאל, "אל-חאק" – החוק בשירות האדם, "המוקד" – מרכז להגנת הפרט"ו ו-JMCC ("The Jerusalem Media and Communication Centre").

עיצוב והפקה: ויזר-סיגאווי

בִּצְלֵם

מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים
'אליאז'אם' מרכז המעאומאט האסראילי לחقوق
الانسان في الأراضي المحتلة

B'TSELEM - The Israeli Information Center for
Human Rights in the Occupied Territories

רחוב קרן היסוד 18, ירושלים 92149.

טלפון 667274, 02-667271, פקס' 02-667946

شارع كيرن هيسود- ١٨ القدس ٩٢١٤٩

טלפון - 667274 / 1 - 02

18 Keren Hayesod St., Jerusalem 92149,

Tel. 02-667271, 667274, Fax. 02-667946

**"אם הייתי מנסה להפעיל בתחומי הקו הירוק חלק
מהאמצעים שהפעלתי בשטחים לשם הגברה של גביית
מיסים, היו תולים אותי בכיכר ציון".**

מרדכי ברקת, מנהל אגף המכס והבלו, "הארץ",

31.10.89

תוכן

7	מבוא
9	ההיבט המשפטי
	השינויים שחלו בחוקי המס הקיימים
	המיסים המוטלים בישראל
	המיסים המוטלים בגדה המערבית וברצועת עזה
11	תקציב השטחים – מקורות והכנסות
	המיסים כחלק מהתוצר המקומי הגולמי
	מקורות הכנסה אחרים מהשטחים
13	תיאור המצב מאז ההתקוממות
	תשלום מס כתנאי למתן שירות
	פעולות שאינן חוקיות לפי צו 1262
	התניית שירות בתשלום חובו של צד שלישי
	החרמת תעודת זהות
	החרמת תעודת זהות בגין חוב של צד שלישי
	החרמת רשיונות רכב
	החרמת רכב
	שומה לפי מיטב השפיטה (שומה שנקבעת בהיעדר דו"ח)
	עיקול
	מיבצעים מיוחדים, מחסומים
	עררים (ערעורים)
	פשיטות
30	מסקנות
32	הערות שוליים
33	נספחים
	א. הסעיפים הנוגעים לעניין בתקנות האג.
	ב. עיקרי בג"צ אבו-עיטה.
	ג. בשולי הפסיקה – מאת פרופסור ג'ראר פון גלאן על פסק-הדין בבג"צ אבו-עיטה.
	ד. עיקרי חוות הדעת של פרופסור ג'ראר פון גלאן על פסק-הדין בבג"צ אבו-עיטה.
	ה. רשימה של צווים ותקנות בדבר מס הכנסה שומות וגבייה (יהודה ושומרון).
	ו. מכתב "בצלם" אל קמ"ט מיסים, המינהל האזרחי, איזור יהודה ושומרון, ותשובתו.
	ז. מכתבי "בצלם" אל היועץ המשפטי, המינהל האזרחי, איזור יהודה ושומרון, ותשובתו.
	ח. נתונים על עיקרי חוקי המיסים בשטחים.
	ט. שיעור המיסים מן התמ"ג בשטחים – נתוני מינהל הכנסות המדינה וחישובים שנערכו על-פי נתוני הרבעון הסטטיסטי.
	י. טבלאות נתוני גבייה של מינהל הכנסות המדינה.
	י"א. צו מס' 1262.
	י"ב. עתירת האגודה לזכויות האזרח בעניין החרמת תעודות זהות.
	י"ג. מכתבו של עו"ד דן סיימון ליועץ המשפטי באיזור יהודה ושומרון בעניין החרמת רשיונות רכב.
	י"ד. מכתב "המוקד" – מרכז להגנת הפרט" אל פקיד מס הכנסה בחברון ותשובתו.
	ט"ו. מכתבו של עו"ד דן סיימון לראש המינהל האזרחי באיזור יהודה ושומרון בעניין

דרישות שרירותיות לתשלום מס ותשובת היועץ המשפטי בעניין. תשובתו של
עו"ד סיימון.

ט"ז. תקנות מס בלו מוסף – 115א'.

י"ז. השוואה בין טבלאות מדרגות מס ירדניות לישראליות שהוחלו בשטחים.

י"ח. עדות וטפסים של אמיל עודה סלאמה.

י"ט. עדות וטפסים של סוהיל סאלם חנונה.

כ. תגובת דובר צה"ל לטיטת הדו"ח.

מבוא

דו"ח זה עוסק במערכת המיסוי בגדה המערבית וברצועת עזה בתקופת ההתקוממות. מטרתו לבדוק את השינויים שהובאו בה בשנתיים האחרונות, כאשר חלה ירידה ניכרת בהכנסות התושבים, הנתק בינם לבין השלטון גובר והולך, ותושבים רבים מקיימים מרי מיסים גלוי או סמוי.

בארצות דמוקרטיות המס מוטל על-ידי שלטון נבחר, כך מרגיש הבוחר כי במידה זו או אחרת הוא קובע את מיסו. כשאזור נכבש על-ידי צבא זר אין אפשרות לשתף את התושבים בקביעת מיסייהם. ממילא יובן כי נושא המס מקבל משמעות פוליטית עמוקה במיוחד, ומכוח המצב הוא הופך למקור ולמוקד של סכסוך בין הכובש לנכבש. הראשון רואה בו אמצעי לגיטימי למימון צורכי האוכלוסייה ואילו האחרון רואה בו נגישה וכפייה. רקע מיוחד במינו זה מחייב את השלטון לזהירות יתר ולשקילת כל צעד וצעד בתחום הפיסקאלי.

הדו"ח ינסה לענות על השאלות הבאות:

1. האם מתבצעות פעולות שהן בניגוד לתקנות ולצווים?
2. האם חוקי המס מיושמים בשטחים בהתאם לרוח החוק?
3. באילו אמצעים נוקטים כדי לאכוף את חוקי המס?
4. מהן התוצאות של אכיפה זו?

הדו"ח יסקור בקצרה את ההיבט המשפטי לגביית מיסים בשטחים. יובאו הסעיפים הדנים בנושא מתוך תקנות האג, ויימסרו עיקרי הדעות השונות והפירושים שניתנו לסעיפים אלה. כמו כן יציגו שינויים שהחיל השלטון הישראלי בחוקים המקומיים של הגדה המערבית ורצועת עזה.

כדי להציג תמונת מצב של הגבייה בשנתיים האחרונות, יימסרו נתונים על תקציב השטחים, על הכנסות מגבייה, ועל אחוז המיסים מהתמ"ג (תוצר מקומי גולמי). עיקר הדו"ח הוא תיאור המצב שנוצר עקב ההתקוממות. לשם כך נעמד בהרחבה על שיטת הגבייה הנהוגה בשטחים מאז ההתקוממות ועל האמצעים המופעלים כדי לקיים שיטה זו. כל אלה יתוארו באמצעות מקרים אופייניים שנבחרו מתוך מצבור מקרים שנאספו. כמו כן תיערך השוואה בין נורמות האכיפה והערעור השוררות בשטחים לבין אלה הנהוגות בישראל.

הדו"ח אינו מתיימר לעסוק בכל התחום הפיסקאלי הנוגע לשטחים. מטרתו העיקרית היא לבדוק את השימוש במיסוי בשטחים ולהצביע על מדיניות, מגמות ושימוש במערכת המיסוי במצב של התקוממות.

הדו"ח איננו בודק את הנושאים הבאים:

1. גובה הסכומים וייעוד הכספים המנוכים עבור ביטוח לאומי מתושבי השטחים העובדים בישראל והמצטברים מזה 22 שנה בקרן מיוחדת. למרות הניסיונות הרבים להשיג מידע בקשר לכספים שהצטברו בקרן זו לא הומצאו פרטים על גובה הסכומים ועל הנועשה בהם. גם פניות קודמות בשנים האחרונות לקבלת מידע על סכום הכסף שהצטבר בקרן גדולה זו לא נענו. מידע זה אינו פומבי.
2. לא ניתן לערוך השוואה מלאה בין שיטות הגבייה שהיו נהוגות בשטחים לפני ההתקוממות לבין אלה המופעלות בשנתיים האחרונות מכיוון שהמינהל האזרחי לא ענה לשאלותינו בכתב ובעל-פה.¹
3. למרות שעל-פי החוק ניתן לערער על גובה שומת מס הכנסה ושומת מ"מ בשטחים, לא הצלחנו לבדוק כיצד הערעורים נערכים מכיוון שלא קיבלנו תשובות על השאלות

הבאות : באיזו תכיפות מתכנסות ועדות ערר, מי מכהן בהן, כמה עררים נדונו או עומדים לדיון?²

סייעו בהכנת הדו"ח: ח"כ חיים אורון, הכלכלן ד"ר אפרים אחירם, עו"ד אביגדור פלדמן, ח"כ דדי צוקר, עו"ד ד"ר אמנון רפאל, "אל-חאק" – החוקק בשירות האדם – סיפק חומר רקע מקיף, מינהל הכנסות המדינה הכין עבור "בצלם" נתוני גבייה ואחוזי מיסים מהתמ"ג. העדויות והתצהירים נאספו מתחילת יולי ועד סוף דצמבר 1989. מרבית הדוגמאות המובאות הן מהגדה המערבית. ישראלי, עובד לשעבר בתחנת המכס שבמחסום ארז בעזה, המציא עדות מפורטת על הנעשה שם. חלקים מעדות זו יצוטטו להלן.

ההיבט המשפטי

עם כינון הממשל הצבאי בגדה המערבית וברצועת עזה ב-1967, הועברו לידי כל סמכויות השלטון הקודם. פעולה זו היא מעקרונות המשפט הבין-לאומי ומטרתה להבטיח את סדירותם ותקינותם של חיי התושבים בשטח המוחזק על-ידי כוח כובש. המשפט הבין-לאומי ובמיוחד דיני המלחמה הנוגעים למיסוי מספקים הנחיות כלליות בלבד. כל השאר נתון לשיקול דעתו של השלטון. מבחינת כללי המשפט הבין-לאומי המינהגי (תקנות האג), מוטלת על המפקד הצבאי חובה לשמר את החוק והמשפט שהיו קיימים באיזור ערב הכיבוש, ולשנותם אך ורק אם הדבר נחוץ מטעמי ביטחון צבאי או ביטחון הציבור.

פסקי הדין של בית המשפט העליון קבעו כי הכיבוש הישראלי ארוך יותר מכל כיבוש שחזו מנסחי עקרונות המשפט הבין-לאומי, ועל-כן רשאי מפקד כוחות צה"ל באיזור לשנות חוקים מקומיים כדי להתאים את המשפט לתנאי החיים המשתנים באורח יסודי בתקופת זמן ארוכה כל כך, בתנאי שהשינויים שיעשו בחוק המקומי יהיו לטובתה ולרווחתה של האוכלוסייה המקומית. כמו כן, הצדיק והתיר בית המשפט העליון הטלת מס ערך מוסף משום הצורך להשוות את המערכת הכלכלית בשטחים לזו הנהוגה בישראל.⁴

צווי הממשל הצבאיים מוצאים על-ידי מפקדי כוחות צה"ל באיזור יהודה ושומרון ובאיזור חבל עזה. מטבע הדברים לא מתקיים הליך של התייעצות עם התושבים, המימשל לא נוקט לחתימת שר או לאישור של אחת מוועדות הכנסת בתהליך החקיקה. גם לתושבי המקום אין כמוכן כל ייצוג או אפשרות לחוות דעה בדבר הצורך בצו. כך מוטלת על מפקד כוחות צה"ל באיזור המשימה לייצג את תושבי האיזור ולפעול למען טובתם ורווחתם. זוהי משימה קשה המחייבת זיקה של הבנה ומעורבות בחיי האיזור.

הביקורת היחידה על צווי המפקדים נעשית על-ידי בית הדין הגבוה לצדק. זה יתערב במקרים נדירים ביותר וימנע בדרך כלל מלהחליף את שיקול דעתם של המפקדים הצבאיים בשיקול דעתו.

השינויים שחלו בחוקי המס המקומיים

במשך עשרים ושתיים שנות הכיבוש החילה ישראל שינויים רבים בחוקי המיסוי בגדה המערבית וברצועת עזה. מרביתם קשורים בתיקון שיערי הריבית, הצמדת חובות, ותקנות בדבר גבייה. כל אלה נעשים באמצעות צווים ותקנות שכמעט לא הופעלו.⁵ למעשה הניח המימשל לתושבי השטחים לנהוג כמנהגם ובכך נמנע מכפיית נורמות פיסקאליות בלתי מקובלות על אוכלוסיית האיזור הכבוש, אשר הוא, ככובש, לא קיבל מנדט לעשות לחינוכה הפיסקאלי. רוב התושבים שילמו מס הכנסה נמוך מאוד או לא שילמו כלל (בגדה המערבית חל חוק מס הכנסה הירדני מ-1964. ברצועת עזה חלה פקודת מס הכנסה מ-1947). להוציא חברות גדולות שהעסיקו רואי חשבון, היתה גביית המיסים בשטחים עניין שעיקרו משא ומתן בין הרשות לבין משלם המיסים. השומה לא היתה פרי נתונים שבכתב אלא פשרה שהצדדים הסכימו עליה.

ב-1976, עם החלת חוק מס ערך מוסף בישראל, הוחל החוק גם בשטחים בצורת תקנות וצו שנקראו "מס בלו מוסף" כיוון שכרכו אותם עם מס הבלו שהיה קיים כבר לפי החוק הירדני. ב-1981, כאשר ביקשו לאכוף את החוק ביתר תקיפות, נתבעו העוסקים בשטחים לנהל ספרים ולהגיש דוחות. באותה שנה עתרו שמונה תושבי השטחים – ארבעה מרצועת עזה וארבעה מהגדה המערבית – לבג"צ בעניין זה, וניתן פסק-דין ארוך ומנומק, שנודע כבג"צ אבו-עיטה, בו דחה ממלא-מקום נשיא בית המשפט העליון, מאיר שמגר, את העתירה בדבר אי-חוקיות מס בלו מוסף שהוטל בשטחים. לפי פסק-הדין ניתן להחיל מיסים חדשים

בשטחים כבושים על-פי כללי המשפט הבין-לאומי כאשר הדבר דרוש לשם שמירת החיים והסדר הציבוריים באותם שטחים. מרבית השינויים במיסוי לא יושמו עד להתקוממות.⁶

המיסים העיקריים המוטלים בישראל

מס הכנסה
מס ערך מוסף
מס שבח מקרקעין/רכישה
מס מכס ובלו (בלו-דלק, טבק, כהילים מפוגלים, מלט)
מס מעסיקים
מס רכוש וקרן פיצויים
מס קנייה
מס בולים
מס נסיעות
מס מקביל
היטל על שירותים מיובאים
היטל על רכוש
היטל על קניות מטי"ח
היטל על אשראי במטי"ח
היטל השבחה

המיסים העיקריים המוטלים בגדה המערבית וברצועת עזה

מס הכנסה
מס חינוך (בגדה בלבד)
מס קרקעות באיזורים כפריים (בגדה בלבד)
מס קרקעות באיזורים עירוניים (בגדה בלבד)
מכס
מס בלו מוסף (מקביל למע"מ)
מס נסיעות (חל מכוח החוק הישראלי לגבי היוצאים מנמלים ישראליים)
מס בולים
היטלים: היטל על נכסים ושירותים מיובאים (על-פי החוק הישראלי). היטל מיוחד על רכב.
אגרות: האגרות העיקריות הן – רישוי עסק, ביטוח בריאות, אגרות מעבר בגשרי הירדן ומסוף רפיח, הנפקת רשיונות (כגון רשיון נהיגה).⁷

תקציב השטחים – מקורות והכנסות

ההכנסה ממיסיהם של תושבי השטחים עוברת ישירות לתקציב המינהל האזרחי, וזאת בשל העובדה שהמערכת השלטונית של השטחים נפרדת מהמערכת הממשלתית הישראלית והיא מתוקצבת מכספי המיסים הנגבים ברובם בגדה המערבית וברצועת עזה.

בדיקה על פני זמן מראה, שמשנה לשנה פוחתת השתתפות המדינה בתקציב המינהל האזרחי, וזאת משום התבססותו של הסדר ציבורי והעמקת הגבייה. אם בתקופה הראשונה לאחר מלחמת ששת הימים היה חלקה של המדינה בתקציב השטחים קרוב ל-100%, בשנים האחרונות הוא נע בין 7%-9%. חלק זה של השתתפות המדינה ממומן אף הוא בעקיפין מכספי תושבי השטחים: משכר עובדי השטחים המועסקים בישראל מופרש מס הכנסה כנהוג בתחומי ישראל, וכך, חלק מן הכסף המופרש חוזר למימון תקציב באמצעות סעיף זה. על-פי חישוב שנערך בשנת 1987 בוועדת משנה של הכנסת שדנה בתקציב המינהל האזרחי, עלה המימצא הבא: אם מחשבים גם מס הכנסה הנגבה בישראל משכרם של עובדי השטחים המועסקים על-ידי ישראלים נותר מדי שנה עודף (10-20 מיליון דולאר).

לפי התקציב ל-1989/90 ההכנסות מהשטחים עצמם הן 82% ממנו. קרן ניכויים משתתפת ב-9%, החלק מתוך תקציב המדינה המועבר לשטחים, הוא כאמור 9%. תקציב הגדה המערבית ורצועת עזה ב-1987/88 וב-1988/89 הוא 486 מיליון ש"ח. עקב ההתקוממות הוקטנה תחזית גביית המיסים ולמרות זאת נגבו ב-1988 70 מיליון ש"ח מעל התחזית וב-1989 נגבו 40 מיליון ש"ח מעל התחזית וכך נוצר עודף של 110 מיליון ש"ח. 54 מיליון ש"ח הועברו לתקציב השטחים. 56 מיליון ש"ח נותרו כעודף ומיועדים לשימוש בשנת התקציב השוטפת או בשנה הבאה.

תופעה זו ממחישה את העובדה, שנודעה לחברי ועדת המשנה של הכנסת כבר ב-1987, על היווצרות עודפים באוצר הישראלי. אולם כאן התופעה חמורה יותר, שכן, היא התרחשה במהלך תקופה בה טענה ישראל כי הירידה בהכנסות ממיסים חייב אותה לקצץ בשירותים. על-פי נתונים אלה אפשר לתמוה, למשל, על הקיצוץ באישפוז תושבי השטחים בישראל. הנימוק שניתן היה חוסר תקציב.

המיסים כחלק מן התוצר המקומי הגולמי

- על-פי שיעורי המיסים מהתוצר המקומי הגולמי בשטחים* עולה:
- הגדה המערבית נמצאת בדרגת תשלום מס של ארצות פחות מפותחות המשלמות בין 2%-5% מיסים ישירים מהתל"ג.
 - מבחינת הכנסה לנפש, הגדה המערבית נמצאת בראש טולם ההכנסה לנפש של ארצות אלה.
- נתוני מינהל הכנסות המדינה על גביית מיסים בשטחים תומכים במסקנות אלה**.

מקורות הכנסה אחרים מהשטחים

נתקלנו בקשיים גדולים ביותר כאשר ביקשנו לבדוק את הסכומים המנוכים לביטוח לאומי ומצטברים בקרן ניכויים במשרד האוצר. בעוד שעבור תושב השטחים העובד בישראל מופרשים כ-16% מהשכר לביטוח לאומי (10.85% משלם המעביד ו-5.35% מנוכים משכרו

* ראה נספח ט' – נתוני מינהל הכנסות המדינה וחישובים שנערכו לפי נתוני הרבעון הסטטיסטי לשטחים 1987.

** ראה נספח י' – טבלאות של מינהל הכנסות המדינה על נתוני גבייה בשטחים.

של העובד) הוא זכאי רק לשמינית מהסכום המופרש עבורו, שכן הוא נהנה רק מארבעה סעיפים מהמכלול שמציע הביטוח הלאומי.

ארבעה סעיפים אלה הם:

1. תאונות עבודה
2. פשיטות רגל
3. לידה (סעיף זה כמעט ואינו מנוצל)
4. גימלאות (סעיף זה כמעט ואינו מנוצל)

שאר הזכויות המוקנות למבוטחים בביטוח לאומי אינן חלות על תושבי השטחים. אין הוא נהנה מהזכויות הבאות: קיצבות זיקנה, אלמנות, ילדים, שאירים, נכות כללית ואבטלה. הכספים המופרשים עבור ביטוחים אלו נצברים, כאמור, בקרן הניכויים משך 22 שנה. ידוע לנו שניסיונות נוספים, לרבות של חברי כנסת, שביקשו לקבל תמונה בהירה על הצבירה ועל השימוש בכספי ניכויים אלה, לא עלו יפה.

עצם העובדה שלא ניתן לקבל נתונים בדוקים ומדויקים מעוררת שאלות והשערות לא מעטות: מדוע נושא זה חסוי? האם עושים שימוש בכספים בישראל? מדוע אינם מועברים לשטחים? מה גובה הסכומים המצטברים? יש הטוענים למאות מיליוני ש"ח, יש המרקיעים למיליארדים ויש הממעיטים מאוד. רק פירוט פומבי ומוסמך, שיציג נתונים החל מ-1967, יוכל להפריך את החשדות והטענות.

תיאור המצב מאז ההתקוממות

עם ההתפטרות הקולקטיבית של פקידים מקומיים במינהל האזרחי, התמוטטה מערכת הגבייה וגוייסו עובדים ישראלים, רובם נעדרי הכשרה וניסיון. יש להם מגע ומשא עם תושבים שהכנסותיהם ירדו במידה ניכרת, שלא נהגו לנהל ספרים ובוודאי אינם מתכוונים לנהל ספרים כעת; רבים מהם מקיימים מרי מיסים מאז ההתקוממות, וחלקם מפחד לשלם מיסים מחשש מעשי תגמול. את העבודה בשטח – ביקורת עסקים, הוצאה לפועל וכו' – מבצעים עובדי המס בליווי אנשי צבא. על עובדים אלה מוטל, כאמור, לאכוף צווים שלא עשו בהם שימוש עד כה וצווים חדשים. נציין שניים מבין הצווים החדשים שהוחלו, וזאת בשל חשיבותם:

ב-17 לדצמבר 1988 הוצא צו 1262 בדבר גביית מיסים (סמכויות עזר), ולפיו מותנה מתן רשינות ושירותים בתשלום מיסים. צו זה וצורת היישום שלו יפורטו בהמשך.
ב-17 לאוגוסט 1988 הוצא צו 1249 בדבר היטל מיוחד על רכב על-פי שווי, שנת הייצור וכו'. צו זה זכה בשטחים לכינוי "חוק האינתיפאדה", ולפי אחד מסעיפיו (10א) רשאי כל שוטר או חייל המוסמך לכך לתפוס רכב אם הוא חושד שבעל הרכב לא שילם את ההיטל.

כמו כן מוטל על עובדי המס להפעיל שיטות חדשות לגבייה (פשיטות, מחסומים, מיבצעים מיוחדים). הפעלת הצווים והתקנות ואכיפת שיטות הגבייה יצרו מצב חדש שבו, מטבע הדברים, מתרחשים לעתים קרובות מקרים מסוג אלה המובאים להלן. אלה מקרים מייצגים, כל מקרה אופייני לסוג מסוים של עימות בין מערכת הגבייה ותושבי השטחים, כל מקרה הוא אחד מרבים אחרים, מתועדים ובלתי מתועדים.

תשלום מס כתנאי למתן שירות

לפי צו 1262 מדצמבר 1988 (סמכויות עזר) (הוראות השעה):
מי שהוסמך ליתן רשיון או שירות על-פי הוראת הדין או תחיקת הביטחון המנויים בתוספת רשאי להתנות את מתן השירות או הרשיון, לרבות חידוש, בהמצאת ראייה כי המבקש עשה את הפעולות המוטלות עליו על-פי כל חוק מס, שלם את המס שהוא חייב באותו מועד.⁸
צו זה תופס לגבי 23 נושאים וחל, למעשה, כמעט על כל תחומי החיים של תושבי השטחים:

1. היתר אישי ליציאה מן האיזור מכוח סעיף 90 לצו בדבר הוראות הביטחון.
2. חוק העיתונות והפרסומים מס' 16 משנת 1967.
3. חוק רשיונות המלאכה מס' 89 לשנת 1966.
4. חוק מלאכות מס' 16 לשנת 1963.
5. חוק רישוי כותבי בקשות מס' 42 לשנת 1966.
6. חוק התעסקות במקצוע ראיית חשבון מס' 19 לשנת 1961.
7. חוק רישוי מודדים מוסמכים מס' 7 לשנת 1948.
8. חוק הפיקוח על עסקי ביטוח מס' 5 לשנת 1965.
9. צו בדבר איסור על עיסוק (יהודה והשומרון) מס' 65 לשנת 1967.
10. רשיון לכרייה וחציבה על-פי החוק להסדרת ענייני המקורות הטבעיים מס' 37 לשנת 1966.
11. חוק תכנון ערים, כפרים ובניינים מס' 79 לשנת 1966.
12. חוק העתיקות מס' 51 לשנת 1966.

13. חוק התיירות מס' 51 לשנת 1965.
14. תקנות הטלפון מס' 1 לשנת 1951.
15. הוראות בדבר הקמת מפעלים והפיקוח עליהם, מס' 1 לשנת 1966.
16. רשיון לרכב, רשיון נהיגה ברכב ורישום העברת בעלות ברכב לפי חוק התעבורה בדרכים מס' 49 לשנת 1958, או צו בדבר חוק התעבורה (סדרי תנועה) (יהודה והשומרון) מס' 399 לשנת 1970.
17. היתר אישי לפי צו בדבר הכנסת כספים לאיזור (יהודה והשומרון) מס' 973 לשנת 1981.
18. חוק החברות מס' 12 לשנת 1964.
19. חוק רישום השמות המסחריים מס' 30 לשנת 1953.
20. חוק סימני המסחר מס' 33 לשנת 1952.
21. צו בדבר העברת טובין (יהודה והשומרון) מס' 1252 לשנת 1988.
22. היתר אישי לפי צו בדבר פיקוח על המטבע (יהודה ושומרון) מס' 952 לשנת 1981.
23. מתן לוחיות זיהוי לרכב לפי התוספת הרביעית לחוק התעבורה בדרכים מס' 49 לשנת 1958.

עבור כל בקשה הנוגעת לכל אחד מ-23 סעיפים אלה, מוטל על המבקש למלא מעין "טופס טיולים", בו הוא מקבל את חתימותיהם של שבע רשויות:

1. המשטרה
2. מס הכנסה – החתימה מותנית באי-חבות המס
3. מס בלו מוסף – החתימה מותנית באי-חבות המס
4. מינהל אזרחי
5. עירייה
6. משרד הפנים – איגוד הכפרים
7. מס רכוש

כך בא לעולם תהליך ביורוקרטי ממושך ומסורבל גם כשהוא מתנהל כסדרו: מילוי הטופס הזה מצריך עמידה בתורים במשרדי הרשויות השונות. אם מתגלים דברים שאינם כסדרם – והם אכן מתגלים שוב ושוב בשל נסיבות ההתקוממות ובשל התלות ברשויות הרבות – נעצר התהליך כולו. במקרה הטוב האיש איננו מקבל את השירות. במקרה הפחות טוב מביאה הפנייה לשורת תוצאות נוספות כגון שלילת אפשרות התנועה של האיש ופגיעה במקור הפרנסה שלו*.

הוראת צו 1262 מעניקה לרשות סמכויות מינהליות רחבות ביותר. הוראה שכזו לא היתה עומדת בעקרונות המשפט הישראלי. החוק בישראל מטיל על האזרח חובות והליכים, שעליו לעמוד בהם על-מנת לקבל את השירות והרשיון. כך למשל תושב הרוצה ברשיון נהיגה חייב לעמוד בבחינות יכולת ולשלם אגרות מתאימות, והשלטון חייב להעניק לו את הרשיון. צו זה שובר את מערכת הזכויות והחובות הללו כיוון שהוא מנחית עליהן "חובות על" לתשלום מיסים, שבכוחה לשלול מאדם את זכויותיו על-אף שמילא את כל חובותיו הרלוונטיות. סמכויות קיצוניות אלה באות בנוסף למנגנון אכיפה וגבייה הקיים בחוק המיסוי. מצב חד צדדי זה מאפשר שלילה לא הוגנת של מתן שירותים ורשיונות ומעניק סמכויות גבייה חריפות במיוחד.

* ראה עמ' 16 – התניית שירות בתשלום חובו של צד שלישי, עמ' 17-18 – החרמת תעודות זהות ורשיונות רכב.

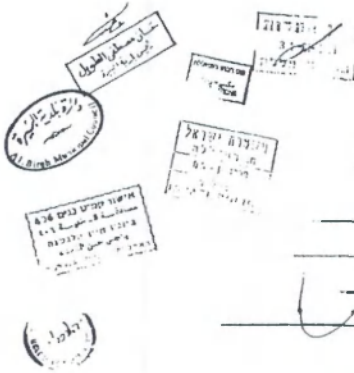
המנהל הארצי לאיזור יהודה והשומרון
 الإدارة العامة للصحة في الضفة الغربية

הגשת בקשה לאישור נפת רמאללה
 تقديم طلب موافقة الإدارة المعنية في قضاء

פרטי המבקש תעמוד מועד الطلب

סם פרטי / الاسم	סם האב / اسم الاب	סם הסב / اسم الجد	סם משפחה / اسم العائلة	סם רחוב / اسم الشارع	סם רחוב / اسم الشارع	סם רחוב / اسم الشارع
מחנה עיר המדינה / القرية	מחנה / المنطقة	מחנה / المنطقة	מחנה / المنطقة	מחנה / المنطقة	מחנה / المنطقة	מחנה / المنطقة

תקש בואח: *
 رقم الطلب: *

[Handwritten signature]

1. לייצא טובין מסוג 1
 2. לייצא טובין מסוג 2
 3. לייצא טובין מסוג 3
 4. לייצא טובין מסוג 4
 5. לקבל חידוש רישיון נהיגה חשאי
 6. לקבל חידוש רישיון נהיגה חשאי
 7. להגיש בקשה לרשיון נהיגה חשאי
 8. להגיש בקשה לרשיון נהיגה חשאי
- אחר (נצל)

הצהרת המבקש על אמינות הכתובים
 التصريح بمقدم الطلب عن صحة البيانات

אני מצהיר בואח כי כל הפרטים שספרתי לעיל הינם נכונים ומלאים
 אצח. ג'א' את כל التفاصيل التي ذكرتها اعلاه هي صحيحة ومطابقة.
 אני יודע כי אם הפרטים אינם נכונים או הצהרתי אינה אמת אני צפוי לעונשים הקבועים בדין
 אני אענה את כל השאלות אשר יבוא לידין. I am aware that if the details are not correct or my statement is not true, I am liable for the penalties prescribed in the law.
 ובתיקת הבטוחים
 وبشروط القانون.

[Handwritten signature]

אישור הנפה
 موافقة المانع / مدير

הנבי מאשר בואח את הבקשה לפי סעיף
 اصادق بهذا من انظر حسب المادة 10
 חוק המאזור על א"ג
 التصريح ساري المفعول حتى

חוזמת הנפה
 شخص الإدارة المعنية

סם
 الاسم

חאריך
 التاريخ

* סמל * במקום החתאים
 * אשר ב' א' ו' המאזן המאזן *

בנסיבות אלה, כאשר אין דיאלוג בין התושב לרשות, נעשה שימוש רב ב"מתווכים" תמורת תשלום, כפי שעולה מעדותו של גיסאן עבדולוהאב אל-חטיב, מדרוך לאמנויות באוניברסיטת ביר-זית, תושב אל-בירה שלייד רמאללה:

פניתי לפני כחודשיים למשרד הפנים ברמאללה כדי לקבל תעודת מעבר לצורך נסיעה לחוף-לארץ. הצטיידתי ב"טופס טיולים". כאשר הגעתי למס הכנסה ביקש ממני הפקיד שלושה שוברי משכורת אחרונים. הצגתי לו מכתב מאוניברסיטת ביר-זית המוכיח כי אני עובד בה והסברתי לו כי האוניברסיטה משלמת לעובדיה במזומן ולא בהמחאות. הפקיד ענה לי שזו בעיה שלי ולא שלו. שאלתי אותו האם קבלת משכורת במזומן ולא בהמחאה זה בניגוד לחוק. הפקיד צעק עלי וגירש אותי ממשרדו.

גיסאן אל חטיב פנה אל אדם שאינו עובד במינהל, אבל מקיים עימו קשרים טובים, ותמורת תשלום (התשלום נע בין 50 ל-100 דולאר, לפי חומרת המקרה) הסדיר האיש את היתר היציאה שלו.⁹

באשר לחוקיות ההליך בשטחים, ספק אם הוא עולה בקנה אחד עם המשפט הבין-לאומי משום שאינו מוצדק מטעמי ביטחון ורווחת האוכלוסייה, ואין בו משום השוואת תנאים לכלכליים לישראל אשר בה אמצעים אלה אינם נוהגים ונראה שאף אינם חוקיים. לפני כשנה היתנה משרד התחבורה חימוש רשיון נהיגה בתשלום קנסות על עבירות חנייה. לאחר שקמה סערה ציבורית, הודיע שר התחבורה דאז, משה קצב, שאין לקשור בין שני הנושאים ומדובר בשני שירותים שונים.

פעולות שאינן חוקיות לפי צו 1262

אם הצו הכרוך מתן רשיונות בתשלום מיסים, מאפשר לרשות סמכויות רחבות ביותר, הרי שלעתים, כורכת הרשות מתן רשיונות ותעודות בתשלום מיסים, גם אם הדבר אינו במסגרת החוק.

המקרה של אחמד אבו-עידה מבית-לחם הוא דוגמא לפעולה בלתי-חוקית בעליל שאינה נדירה בשטחים:

ב-5.88.88 נולדה לאבו-עידה בת. כאשר רצה לרשום אותה ולקבל עבורה תעודת לידה, נאמר לו שעליו לקבל את חתימותיהן של שבע הרשויות על מנת להוציא את התעודה. כאשר הגיע למשרדי מס הכנסה לא ניתנה לו החתימה המבוקשת בגלל חובו לרשויות המס. נקבעה לו שומה של 900 ש"ח, ואילו אחמד אבו-עידה טען שהוא שכיר ומיסיו מנוכחים על-ידי המעסיק. כעבור זמן מילאה אישתו טופס זהה בשמה שלה, קיבלה את חתימותיהן של שבע הרשויות והוצאה תעודת לידה.¹⁰

מתן תעודת לידה אינו מותנה בתשלום מיסים על-פי צו 1262.

התניית שירות בתשלום חובו של צד שלישי

לעתים קרובות מותנית קבלת רשיון או תעודה בתשלום חוב-מיסים של צד שלישי, כפי שמתאר סאלח עטעוט בעדותו ל"בצלם":

ב-5.7.89 נכנס לשטחים סאלח מוסבח איברהים עטעוט, תושב הגדה המערבית, בלוויית אשתו וחמשת ילדיו. הוא גר מזה ארבע-עשרה שנים בסעודיה, ובא לבקר את משפחתו באל-בירה. כאשר ביקש לחזור למקום מושבו דרך עמאן, לא ניתן לו היתר יציאה בגלל חוב של אביו. נאמר לו שלאביו חוב לרשויות המס. האב, מוסבאח אבראהים עטעוט, עובד מזה שש שנים במפעל לנחושת "מיפרומאל" בגבעת שאול, והוא המציא אישור ממעבידו במפעל על כך שכל הניכויים, בוצעו מדי חודש בחודשו. במינהל לא קיבלו את אישור המעביד, ונאמר לו שעליו לשלם את החוב. לא בדקנו אם החוב מוצדק, עניינו בזכותו של הבן לקבל

היתר יציאה ללא קשר לחובו של האב. לכן נאמר שכל עוד לא ישולם החוב לא יוכל לקבל את היתר היציאה. מכיוון שלפי חוקי סעודיה אין האם יכולה לחזור עם ילדיה בלי האב, ומכיוון שבתו הקטנה חולת כליות ומקבלת שם טיפול, פרע סאלח מוסבח איבראהים עטעוט את הסכום שנדרש מאביו בסך 683.84 ש"ח ויצא את הארץ.¹¹ התניית השירות בתשלום חובו של צד שלישי אינה חוקית לפי הצווים עצמם וכמוכן שאינה נהוגה בישראל.

החרמת תעודות זהות

החרמת תעודות זהות כדי לכפות על אנשים לשלם את מיסיהם היתה לשיגרה מאז ההתקוממות למרות שזאת פעולה בלתי חוקית. החרמת תעודת זהות עולה שוב ושוב במקרים אחרים שנאספו על-ידינו ואשר כמה מהם יתוארו להלן. כיוון שהתושבים נמנעים ככל האפשר ממגע עם השלטונות, יש לשער שחלק מן המקרים לא היו מגיעים לידיעתנו אילמלא עוקלה התעודה. תעודת הזהות חיונית לתושב השטחים דווקא בנסיבות אלה, כפי שעולה מעדותו של תלגי עבדאללה דאוד צואפטה שניתנה כתצהיר בשבועה לפני עורך-דין:

1. הנני תושב הכפר טובס. הנני כבן 70 שנה. יצאתי לגימלאות לפני למעלה מעשר שנים, ומאז אינני עובד.
2. ביום 3.6.89 הוטל עוצר על הכפר. חיילים באו לביתי וביקשו את בני פואד. פואד גר בבית בקומה שמעל ביתי ובאותו זמן לא היה בבית. אמרתי להם שפואד איננו.
3. לקחו לי את תעודת הזהות וציוו עלי ללכת למינהל האזרחי. שאלו איפה בני השבתי שהוא בעבודה. אמרו לי לחזור למחרת.
4. למחרת, ביום 4.6.89, אמר לי פקיד מס הכנסה שתעודתי תוחזר לי לאחר שאביא את בני פואד למשרד בגינין משום שפואד חייב כסף. השבתי שאיני מוכן לכך, ואמרתי להם שיחפשו את פואד בעצמם.
5. ניתן לי אישור תנועה ללא תעודת זהות שתוקפו עד יום 10.6.89.
6. ביום 12.6.89 הלכתי למינהל האזרחי בטובס וביקשתי את תעודתי. אמרו לי שהפקיד המוסמך לכך איננו.
7. היום, בשעה 07:30 בעת שהייתי בדרכי לביקור אצל רופא, עוכבתי במחסום של צה"ל. חייל ביקש את תעודת הזהות שלי... הוא אסר עלי לעבור מפני שתוקף האישור פג. החייל החריס לי את האישור. ביקשתי שיחזיר לי את האישור כדי שאוכל לחזור לטובס, אך הוא סירב וסטר לי בפנים. חזרתי לטובס למשרד המינהל האזרחי, שם הם סירבו לבקשתי להחזרת תעודת הזהות, אך חידשו את האישור עד ליום 20.6.89. הם חזרו על דרישתם שאביא את בני פואד.
8. ללא תעודת זהות אני חושש לנסוע מביתי.¹²

החרמת תעודת זהות בגין חוב של צד שלישי

החרמת תעודת זהות בגין חוב של צד שלישי נעשית לעתים קרובות. הנה מכתבה של עורכת-הדין עליזה הרמן מה-22.6.89. המכתב מופנה אל לשכת היועץ המשפטי ביו"ש: ...ביום 15.5.89 תעודת הזהות של וסאם על עזיז מוסלח (בן 18, תלמיד תיכון) נלקחה ממנו בטענה שאביו חייב במס הכנסה. כאשר ניגש למינהל האזרחי ביום 16.5.89 לבריור, נאמר לו ע"י סגן אדם דונסקי, כי כאשר הוא, או אביו, או כל אדם אחר ישלם את החוב, יקבל וסאם את תעודת הזהות שלו. וסאם נשאר ללא תעודת זהות כבר כמעט חודש וחצי. אין צורך לתאר את מצבו של אדם, תושב השטחים, הנמצא ללא תעודת זהות. ביום 18.6.89 עצרו אותו חיילים, לאחר שביקשו שהוא יזדהה ולא היתה לו התעודה.

במשך שבוע ימים נסינו לשוחח עם סגן אדם בטלפון כדי לבקש את החזרת תעודת הזהות, אך לא ניתן למצוא אותן, ולמרות הודעותינו הרבות לא טרח ליצור עמנו קשר.

רק לאחר התקשרויות נוספות עם פקידי מינהל שונים הגיע, ב-29.6.89, הנער וסאם מוסלח בלוית ערבי ישראלי אל המינהל ברמאללה וקיבל את תעודת הזהות.

החרמת תעודת זהות בגין חוב של מיסים איננה חוקית לפי הצווים עצמם, ובוודאי שאיננה חוקית כאשר היא נעשית בשל חובו של צד שלישי. בצו בדבר הוראות ביטחון נקבע במפורש באילו תנאים ומגבלות ניתן לקחת תעודת זהות מאדם, ובפירוש אסור לעשות זאת לצורך אכיפת תשלום מיסים.

בעקבות עתירה לבג"צ של תושבי השטחים, שנעשתה באמצעות האגודה לזכויות האזרח, הציג צה"ל צו הקובע את תנאי החרמת תעודות הזהות. הצו הוצא ב-25.5.89 על-ידי אלוף פיקוד המרכז, אולם החרמת תעודות הזהות, לרבות התניית השבתן בתשלום מיסים, נמשכת בניגוד לפסק-הדין של בג"צ 278/89 ובניגוד לצו שהצבא עצמו הוציא (ראה נספח י"ב). בישראל לא מופעל ולא הופעל מעולם אמצעי זה.

החרמת רישיונות רכב

זמן-מה לאחר שהוגשה העתירה לבג"צ בעניין החרמת תעודת זהות, הוחל בהחרמת רישיונות רכב בשל אי-תשלום מיסים. גם החרמה זאת נעשית כשיגרה ובהיקף גדול:

חוסין עלי מוחייסן נסע ב-5.7.89 בשש בבוקר במכוניתו הפרטית מראס אל עמוד ליריחו. כאשר עבר דרך אל-עזרייה נסע אחריו גיפ של משמר הגבול, והורה לו לבוא בעקבותיו לצומת קידר. שם נאמר לו להחנות את המכונית ולפנות למגרש שבו כבר קובצו אנשים רבים. אנשי מס הכנסה ישבו ליד שולחן והוא נשלח אליהם. כאשר נשאל אם הוא עובד, השיב שהוא סטודנט. "הם לא בדקו כל ספר או רשימה, לא התקשרו בקשר לשום מקום", כך סיפר חוסין עלי מוחייסן בתלונתו, "אלא באופן אקראי ושרירותי לגמרי אמרו לי שאני חייב 800 ש"ח, ואפילו צינו שלמרות שאני לא שייך לאיזור שלהם יחייבו אותי במס הכנסה. פקיד מס הכנסה לקח את רישיונות הרכב שלי, נתנו לי שובר תשלום על סך 800 ש"ח ואמרו לי ללכת לשלם ולחזור עד השעה 11:00 ואז, אם אני אשלם, אקבל את הרישיונות בחזרה. באותו זמן היו שם עוד כמאתיים איש, וראיתי שלקחו גם לאנשים אחרים רישיונות וחייבו אותם בכספים. ברצוני לציין שלא הופעתי בשום רשימה שלהם. הם עצרו אותי במקרה, מפני שעברתי באיזור עזרייה..."¹³ חוסין עלי מוחייסן לא שילם את הכסף שנתבע ממנו, וביכר להחנות את המכונית ליד ביתו.

ב-20.7.89, בעקבות תלונה זו ואחרות, פנה עורך-הדין דן סיימון מהאגודה לזכויות האזרח בישראל במכתב אל היועץ המשפטי ביו"ש ובו הוא מוכיח כי החרמת רישיון רכב איננה חוקית לפי הצו בדבר גביית מיסים (ראה נספח י"ג).

בישראל לא נקטו מעולם באמצעים אלה.

מלבד החרמת רישיון הרכב הוטל כאן תשלום מס באופן שרירותי, בלי כל קשר לאיש, למקום מגוריו, או למצבו הכלכלי. וגם זה קורה לעתים קרובות, בתוך כדי פעולה זו או אחרת. מדיניות שרירותית זו אינה נהוגה בארץ.

ישנם מקרים לא מעטים של החרמת רישיון רכב ותעודת זהות כאחד. בין פעולה בלתי חוקית אחת לשניה קרו הדברים הבאים לראאד פריד אליאס אל-טוויל מבית סאחור. ב-10.8.89 חנתה מכוניתו ליד החנות של אביו:

חיילים הגיעו וביקשו את רישיונות הרכב. מסרתי להם את הרישיונות והם ביקשו ממני ללכת אחריהם למינהל. אחרי יומיים הלכתי למס הכנסה ללא רכב, ושם ביקשו ממני את תעודת הזהות. נתתי להם אותה, אמרו לי, תביא את הרכב שלך. לאחר שבוע הלכתי למס הכנסה ללא רכב. שאלו אותי מדוע לא הבאתי את הרכב.

אמרתי שהרכב הזה הוא שלי ואם אבי חייב לכם תשלומי מס תלכו ותבקשו ממנו. סירבו לתת לי את התעודה. אחרי יומיים הלכתי למימשל. שם סיפרתי שבמס הכנסה לקחו לי את תעודת הזהות. במימשל אמרו לי שעלי להצטייד בטופס טיולים כדי להוציא תעודה חדשה. עשיתי זאת, וכאשר הלכתי למס הכנסה להחתיים את הטופס, קרעו את הטופס ואמרו לי שעלי לכתוב מכתב שאני שכחתי את תעודת הזהות במס הכנסה. כתבתי. אחרי יומיים הלכתי להוציא תעודת זהות חדשה, ומצאתי שם הזמנה לקצין הכפרים יוסי. הלכתי, ויוסי אמר לי שתעודת הזהות שלי נמצאת אצלו, אך לא אקבל אותה עד שאבי ישלם את החוב שלו במס הכנסה. לבסוף נתן לי את התעודה בתנאי שאתייצב במס הכנסה. לא הלכתי ורשויות הרכב עדיין מוחזקים במינהל האזרחי.¹⁴

עיקול רכב

אחת העילות המרכזיות לעיקול המתבצע בקנה מידה המוני היא אי־תשלום המס האחיד המוטל ללא אבחנה על כל המכוניות בשטחים. כאשר נשלח מכתב מטעם "המוקד – מרכז להגנת הפרט" למינהל האזרחי בחברון, ובו נשאל מדוע הוחרמה מכוניתו הפרטית של מאהר אלחגיגי, העובד כמורה ולא כבעל מונית, ענה עובד מינהל בכתב ב-19.11.89: "בקשר לשאלתך על רכבו של הנדון נקבע מס אחיד לכל הרכבים, מאחר וידוע שבגדה כל הרכבים נוסעים ומסיעים נוסעים בשכר."¹⁵

שומה לפי מיטב השפיטה (שומה שנקבעת בהיעדר דו"ח)

שומה לפי מיטב השפיטה חלה לפי החוק בהיעדר דו"ח. כיוון שמרבית הנישומים בשטחים אינם מנהלים ספרים, נערכת להם שומה לפי מיטב השפיטה הן לגבי מס הכנסה והן לגבי מבי"מ. זהו תהליך המבוסס על משא ומתן בין הנישום לפקיד ומשאיר את קביעת השומה בידי פקיד השומה.

כלי העזר שנועדו לסייע לפקיד בקביעת השומה אינם הולמים את המציאות החדשה שנוצרה בשטחים. בנציבות מס הכנסה ובאגף המכס הוכן תחשיב שאינו מביא בחשבון תמורות שחלו מאז ההתקוממות. ירידה תלולה בהכנסות, ירידה בפעילות הכלכלית, ירידה בהכנסה הפנויה, צריכה קטנה יותר של כל השירותים והמצרכים, נפילת שער הדינאר (תקופה ממושכת המשיכו לחשב על-פי 6 ש"ח לדינאר, כאשר השער הריאלי היה 3 ש"ח לדינאר) – כל אלה אינם משתקפים בתחשיב.

מדרגות המס: לאחרונה הוחלו מדרגות מס בשטחים ב-1988. כיוון שעל-פי המשפט הבין-לאומי על השלטון הכובש לשמור על חוקי המקום, אלא אם כן היה הכרח לשנותם לרווחת התושבים ולמען הסדר הציבורי, וכיוון שהביאו שינוי בחוק המקומי, נערכת בנספח י"ז השוואה של נטל המס על משפחה בעלת ארבעה ילדים לפי החוק הירדני ולפי מדרגות המס הישראלי שהוחל.

מן ההשוואה עולה כי הניכויים בהכנסה החייבת במס הופחתו בין 1987 ל-1988 ב-14% במונחים נומינליים, וב-16.5% במונחים ריאליים. באותו זמן הועלו מדרגות המס. התוצאה המשולבת של שתי פעולות אלה היתה העלאה ניכרת של תחולת המיסוי בכלל, ועל משפחות מרובות ילדים ובעלי משכורות נמוכות בפרט.¹⁶ שינוי זה, הפוגע במעוטי היכולת ב-1988, כלומר לאחר פרוץ ההתקוממות בשטחים, יכול להתפרש כפעולת ענישה קולקטיבית.

שומה כוללת הפרשי מס, קנסות, ריבית והצמדה ולכן היא נעה בין אלפי שקלים, עשרות אלפי שקלים ומאות אלפי שקלים. בעת הדיון בשומה מושגות פשרות בשיעור של 40%-60% מהשומה המקורית. שיעור גבוה זה מעורר ספק במידת אמיתותה של השומה המקורית.

העניין עלה בדו"ח מבקר המדינה מ-1986:

הטיפול בתיקי תפיסה כרוך בביצוע פעולות מקצועיות מגוונות ומורכבות, והוא מבוצע על-ידי ועדות השגות בראשות הקמ"ט או סגנו. מהמסמכים עולה כי מספר ניכר של תיקים הסתיימו בהסכמי פשרה עם העוסקים, תוך ויתור על סכומים ניכרים לטובת העוסקים בהשוואה לסכומי השומה המקוריים. הביקורת העירה כי יש מקום לבדוק אם הצורך בפשרות נובע מקביעת שומות מקוריות לא מבוססות דיון, ואז יש לבחון נחיצות של הכשרה נוספת לעובדים המקצועיים העוסקים בכך. אם המינהל האזרחי משוכנע כי הבסיס לשומה המקורית איתן במידה מספקת, יש לעמוד ביתר תוקף על גביית הסכומים שבשומות המקוריות.¹⁷

כיוון שלא ניתן לקבוע עובדות כהווייתן, הפכה קביעת השומה למיקוח בין הנישום לשלטונות. עצם טיבו של מיקוח כזה מוסיף כוח לרשות. מאז ההתקוממות הוא הפך לכלי יעיל ביותר בידיה. מעיון בחומר המצטבר אי-אפשר שלא להתרשם כי באמצעות המיקוח הזה מופעל על הנישומים לחץ על-מנת להשיג מטרות שאין להן שום קשר לגביית מיסים.

הדרך הפשוטה ביותר מבחינת השלטון היא הטלת שומות גבוהות. ואכן, גם במס הכנסה וגם במב"מ נוהג מדיניות של הטלת שומות גבוהות, לעתים גבוהות ביותר. השומה הגבוהה מוטלת לפי החוק. גם בישראל מוטלת שומה גבוהה בהיעדר דו"ח. שומה זו מתבטלת מאליה עם הגשתו של הדו"ח. כיוון שבשטחים אין מגישים דו"ח נשאר השומה הגבוהה בעינה, ובדרך כלל היא גבוהה לאין ערוך מזו המוטלת בישראל בהיעדר דו"ח.

לעתים קרובות למדי הנישום הוא עוסק קטן שאינו רשום בשום מקום או שכיר שגם הוא אינו רשום בשום מקום כיוון שהוא עובד אצל מעסיק שאינו רשום. נישומים אלה, שהם חלק גדול מתושבי השטחים, עומדים חסרי מגן בפני הליך השומה. הם לא ניהלו ספרים מעולם, לא הגישו דו"ח, חלקם הגדול גם לא שילם מיסים. בדרך כלל לא נערך כל משא ומתן ביניהם לבין הפקיד. השומה פשוט נקבעת. ובדרך כלל נישומים אלה אינם מערערים, אינם מתמקחים, ומקבלים את התוצאות (החרמת תעודות, החרמת רכוש, או מעצר) כפי שהם מקבלים גזירות אחרות.

ב-26.9.89 הוטל עוצר בביר נבאלה. כל הגברים הובאו מבתיהם וכונסו ברחבת בית-הספר, שם נערכה גביית מיסים מרוכזת. מרואן אבו טאעה מספר בעדותו, שנתבע לשלם 1,450 דינאר. הוא טען כי סגר את המסגריה שלו בתחילת האינתיפאדה והוא עובד כמסגר שכיר בעבודות מזדמנות כעשרה ימים בחודש, ולכן איננו חייב במס. נלקחה ממנו תעודת הזהות וניתן לו אישור תנועה שתוקפו פג ב-30.9.89. מכאן מתחיל מהלך העניינים המוכר כבר של תושב שטחים נטול תעודות זהות, ואשר יש לו דין ודברים מתמשך עם שלטונות המס.¹⁸

לעתים השומה מופרכת לחלוטין: ב-27.6.89 הוטל עוצר על מחנה הפליטים עאידה שליך קבר רחל בבית לחם. עבד אל-מג'יד חמאד אבו-סרור, בעל חנות מכולת קטנה, קיבל שומת מב"מ בסך 500,000 ש"ח לתשלום. בחיפוש בביתו התגלו והוחרמו 10,088 דינאר, 703 דולארים ו-900 ש"ח. אבו סרור סיפר לאנשי המינהל שביצעו את החיפוש כי אלה החסכוניות של ילדיו, אבל הכסף נלקח עד לבירור. הוא סיפר במשרד המס בבית-לחם שאינו יודע קרוא וכתוב, ומאז 1967 לא דרשו מהתושבים מיסים. נאמר לו בתשובה שכעת הממשלה עומדת על כך שישלמו מיסים. הוא נתבקש לחתום על קבלת התשלום (על הקבלה רשום בערבית כי יום התשלום האחרון הוא 27.6.89, כלומר היום בו קיבל אבו סרור את השומה לתשלום). הוא חתם מבלי להבין. רק בהגיעו הביתה הסבירו לו ילדיו כי ניתנה לו שומה של חצי מיליון ש"ח על המכולת הקטנה במחנה הפליטים.¹⁹

שומה לפי מיטב השפיטה, כשמה כן היא: מלאכה של שפיטה. נשקלים בה שיקולים שונים, ולבסוף, מתוך הגיונה של השיטה, מוצאת המסקנה. שומה לפי מיטב השפיטה אינה משולה לגבייה ברירות לב ובחוסר התחשבות במציאות, ולכן שונה שומה לפי מיטב

המינהל האזרחי אינש - המנס והבלו -
 الإدارة المدنية - منطقتا بيروت والقاسية - الحارة
 קבלה חשולם - חכמ
 وصل رقم - 200
 عبد المجيد 13 ر 13

اسم الشغل شم العוסس
 العنوان مع
 56 6551
 15 16 13 10 9 رقم هاتف الشغل מס' העוסס 1
 270689
 29 28 27 26 25 24 23 22 21 20 19 18 17 16
 16 15 14 13 12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1
 16 15 14 13 12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1
 27 26 25 24 23 22 21 20 19 18 17 16 15 14 13 12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1
 37 المبلغ للدفع לחשולם
 500000
 37 المبلغ للدفع بالכفالت
 500000
 37 المبلغ للدفع بالכفالت
 500000

2008
 2008
 2008

השפיטה בשטחים מזו הנהוגה בישראל. בארץ מבוססת שומה זו על תחשיבים, על דו"חות נישומים אחרים ועל המציאות הכלכלית המוכרת היטב לשלטונות המס. ואילו בשטחים נתפסת, אצל חלק מהגובים, השומה לפי מיטב השפיטה כעונש שניתן להטיל על תושבי האזור הכבוש, או לפחות כ"ביקיעה", כפי שהיא נקראת שם, שמוטלת על הנישום ללא דין ודברים עימו וללא ערעור מצדו.

היום נראה כי החשש שהביעו העותרים בפרשת מס ערך מוסף (בג"צ אבו עיטה), כי אכיפת המס תזיק לאוכלוסייה הפלסטינית ולא תיטיב את תנאיה הכלכליים, חשש זה אכן התממש לאור הנתונים המפורטים לעיל.

עיקול

פועל יוצא של השומות הגבוהות הוא עיקול מאסיוויי בבית העסק של הנישום, ברכושו וגם בביתו. שווי הרכוש שנלקח בעיקול הוא לפחות כפול מגובה השומה, שכן, במכירה פומבית יימכר הרכוש ב-40%-50% ממחירו לצרכן. בנוסף לכך מובאות בחשבון הוצאות הובלה ואחסנה.

מכרם יוסף סעד, בעל בית מרקחת בבית לחם, חדל להגיש דו"חות ב-1988. לאחר סידרה של עימותים עם רשויות מס ההכנסה והמב"מ, לאחר חחרמת מכונית וחלק ממוצרי בית המרקחת, לאחר שנעצר מספר פעמים למטרת חקירה,¹⁹ קיבל מכרם יוסף סעד, ב-2.2.89, שומת מבי"מ בסך 150,000 ש"ח, הכוללת קנסות, ריבית והפרשי הצמדה לפי חישוב בסיס השומה. לפני ההתקוממות שילם כ-2,400 ש"ח לשנה למבי"מ. גם הפעם סירב לחתום, וכעבור זמן קצר עוקל חלק ממוצרי בית המרקחת.²⁰ ב-12.7.89 עוקלה כל תכולת בית המרקחת. לפי עדותו של מכרם יוסף סעד לקחו עובדי ההוצאה לפועל כל מה שהיה בנמצא מבלי להמציא פירוט בכתב מה לקחו. מה שנפל על הרצפה נרמס בכוונה. התכולה, ששוויה על-פי דבריו, כ-60,000 דולרים, הונחה במיכל ברזל במיגרש על-יד שדה התעופה

* מה-22.9.88 ועד ל-26.9.88; מה-30.11.88 ועד ל-9.12.88; מה-11.2.89 ועד ל-15.2.89.

עטרות. בסוף דצמבר 1989 היא עדיין היתה שם, חסרת ערך, שכן, פג תוקפן של חלק מן התרופות, ומרבית התרופות ומוצרי הקוסמטיקה הושחתו בחום של 40-50 מעלות צלזיוס, שהוא החום הנצבר במיכל ברזל המונח בשמש בחודשי הקיץ.

השומה הגבוהה, העיקול רב הממדים, ואי התגובה עליהם, הפכו לעניין שבשיגרה, מעין מהלך דברים שפחות או יותר חוזר על עצמו:

ב-16.10.89, בשעה 10:00 בבוקר נכנסה יחידת חיילים מתוגברת (לעתים קרובות הגובים או המוציאים לפועל לובשים מדים) לחנות ארנקי עור בניין ענבתאווי בשכס, השייכת למזהר עאטף תאופיק אל חייאט. הוא עזב את החנות פתוחה וברח. לאחר שעתיים וחצי נותרה החנות ריקה מסחורה ומחילים. לא הושאר כל טופס בעניין העיקול. שווי הסחורה שנתפס נע בין 100,000-120,000 ש"ח, מסר מזהר אל-חייאט, והוסיף: "לא הלכתי לברר את העניין. מתחילת האינתיפאדה לא שילמתי שום מס. לפני האינתיפאדה הייתי משלם מבי"מ בסך 50 ש"ח לחודש. אינני מעוניין לגשת למינהל."²¹

מדיניות השומות הגבוהות אינה נהוגה בארץ. השומה היא עניינית, גם העיקול הוא ענייני, ואינו מלווה בפעולות שתוארו ויתוארו להלן.

מיבצעים מיוחדים, מחסומים

כל הפעולות שתוארו – החרמת תעודת זהות ורשיונות רכב, הטלת שומות, תפיסת ציוד ורכב, ועיקול – נעשות במרוכז בזמן מיבצעים מיוחדים ובמחסומים. הפעולות אחוזות זו בזו, מצטרפות למערך שסוגר על תושב השטחים. נפתח בעדותו של א"ח, עובד מכס לשעבר, ישראלי שהתקבל לעבודה בעזה לאחר התפטרות העובדים המקומיים בפברואר 1988, על הנעשה במיבצעים מיוחדים ובמחסומים ברצועת עזה:

ביוני 1988 הוחלל במיבצע של החלפת תעודות זהות ישנות בחדשות לכל אוכלוסיית הרצועה. לצורך קבלת תעודת זהות חדשה ניתן בידי העוסק/נישום "טופס טיולים". במידה שהתברר באמצעות המחשב, ולא על-פי שומה כנדרש, שיש לו חוב כלשהו, ניתן לו טופס שנקרא "טופס חייבים", והיה עליו להמציא חתימה וחותמת שאין לו חובות. התורים שהשתרכו ליד משרדי המכס ומס הכנסה בחוף, בחום הכבד, היו עצומים. לאותם שנמצאו חייבים נערכו שומות, והם חוייבו לשלם בתוספת הקנסות, הריבית וכו'. כמו כן נערכו שומות בהסכס, מבלי שתוסבר לנישום משמעות שומה בהסכס, שאין אחריה שום אפשרות השגה או ערעור. בעוד שלפי החוק שומות בהיעדר דו"ח חייבות להיות שומות לפי מיטב השפיטה, ולפני הנישום צריכות להיות פתוחות דרכי ההשגה והערר.

עם תום מיבצע החלפת תעודות הזהות, נערך באוגוסט 1988 מיבצע נוסף ובו נבדקה תקינות כלי הרכב ברצועה, 24,000 במספר. גם במיבצע זה הותנה מתן האישור על תקינות הרכב במעבר דרך המכס ומס הכנסה ורשויות נוספות. שוב נערכו לעוסקים ולנישומים שומות של אלפי ועשרות אלפי ש"ח, כולל שומות בהסכס ומי שלא שילם עוכב האישור על תקינות רכבו, והרכב נעצר במגרש באיזור התעשייה בארז בגין החובות למכס ולמס הכנסה. כמו כן נלקחה תעודת הזהות שלו.

משנשתיימה בדיקת תקינות כלי הרכב, הוחלט שכל רכב שירצה לעבור לתחומי מדינת ישראל וממנה, יצטרך להצטייד בתוויות חלון מיוחדות. גם במיבצע זה הותנה מתן התוויות בתשלום חובות למכס, למס הכנסה וכו'. נערכו שומות, וגם במיבצע זה נלקחו מהעוסקים/נישומים תעודות הזהות, שלא הוחזרו למי שלא שילם את המס שהושת עליו בשומה.

בקץ 1988 החלו להציב מחסומים מטעם המכס בנחל עזו ובארז. כלי רכב נושאי טובין נעצרים – לרוב עם תעודות משלוח או חשבוניות לקויות או ללא מסמכים – נתפסים ומוחתים במיגרש החנייה בארז. הרכב והסחורה נתפסים שלא כחוק, על-פי חוב שמוצא

מן המחשב ולא על-פי שומה, כנדרש. ישנם מקרים שעוד בשלב תפיסת הרכב נתפסת גם הסחורה, למרות שלבעליה אין כל קשר לבעל הרכב ולחובו, אם אכן קיים חוב כזה. הסחורה לעתים מתקלקלת ונשחתת, ועל בעל הרכב מוטל להביא את בעל הסחורה אל תחנת המכס בעזה.

תפיסת כלי הרכב והטובין במחסום ארוז נעשית כאמצעי לגביית מבי"מ. זו פעילות שוטפת ושיגרתית. הבסיס החוקי עליו מסתמכים שלטונות המכס בעזה הוא תקנה 115א' לתקנות מס בלו מוסף²³ אביהן מולידן של תקנה 115א' בחבל עזה ותקנה 116א' ביהודה ושומרון הוא סעיף 194 לחוק מס הכנסה הישראלי. המכנה המשותף לכולם הוא "גביית מיסים במקרים מיוחדים". סעיף 194 נדון בבית המשפט העליון, בע"א 116/87, הידוע כ"פסק-דין חכמי". בית המשפט העליון קובע בסעיף 2 לפסק הדין:

סעיף 194 – סעיף דרסטי הוא. הוא מאפשר להוציא שומה לפי סכום סביר בעיני פקיד השומה, כאשר דרכי ההשגה של הנישום כנגד השומה – מוגבלות ומתונות לפי סעיף 194(ד) בתשלום המס או במתן ערובה. ואם ידו לא תהא משגת לשלם או לתת ערובה, הוא צפוי שיעוקלו נכסיו או תעוכב יציאתו מן הארץ, ללא אפשרות להשיג על אמצעים אלו.

זהו קטע מפסק-הדין המצביע על המצב האבסורדי של הנישום המוצא את עצמו במילכוד. הוצאה לו שומה לפי מיטב השפיטה, ואין ביכולתו להשיג עליה ועל עיקול רכושו או על עיכוב יציאתו מהארץ או על שניהם יחד, מפני שלא נתן ערובה או שילם את הסכום ואשר – כלשון בית המשפט – ידו אינה משגת לשלמו. סעיף זה שולל מהאזרח את אחת מזכויותיו הבסיסיות – זכות ההשגה והערר – והוא מיועד לגביית מס במקרים מיוחדים. נציבות מס ההכנסה הוציאה בעקבות פסק-דין חכמי חוזר מיוחד לביצוע סעיף 194 בישראל. שלטונות המכס בעזה עושים בסעיף זה, שכונה דראסטי בפסיקת בית המשפט העליון, שימוש בשיגרה, מעשה יום ביומו, ללא שום ביקורת. הניסיון לחסות בצילה של תקנה 115א', כדי להצדיק את השימוש הדרקוני הנעשה בו מדי יום, נדון לכישלון משפטי חרוץ.

לאחר התפיסה והחקירה נערכת ביקורת, שברגיל נמשכת בין שבועיים לחודשיים ויותר, ונערכת שומה לעוסק. היא נמסרת לו, ויש לו ארכה של 30 יום להשיג עליה בפני הממונה. כל עוד לא שילם את הסכום שאינו שנוי במחלוקת, רכבו – עם או בלי הסחורה – נשאר תפוס במחסום ארוז. גם אם לא היו מימצאים כנגד העוסק והוברר שאין לו חוב – הוא נדרש לשלם סך 30 שקל עבור מה שמכונה במכס "דמי חנייה" תמורת כל יום שהרכב עומד תפוס במגרש בארוז. הבסיס החוקי לגביית תשלום בגין עיכוב רכב או טובין כלשהו נוגע רק למעוקלים ואינו חל לגבי כלי רכב וסחורה שנתפסים לפי צו בדבר סמכויות רכב ולפי צו בדבר הוראות ביטחון. אי לכך "דמי החנייה" הנגבים אינם חוקיים.

כאשר עוסק אינו רשום מסיבה כלשהי (סגר את עסקו וכדומה), ופקיד המכס מעוניין לכפות עליו להירשם ולהכניסו לרשת העוסקים על-מנת ליצור חבות במס, הוא מוציא עברו, בניגוד לרצונו, "קביעה" בסכום גבוה ביותר כראות עיניו, כפי שנעשה במקרהו של אבו מוראם סאלח עבדאללה מדיר-אל-בלח.

ב-23.2.89 עצר אותו עובד מכס צפונית למחסום ארוז. עובד המכס טען כי הלה קבלן הסעות, כלומר, משתמש במכוניתו הפרטית להסיע עובדים מרצועת עזה אל ישראל וחזרה. האישה הכחישה. עובד המכס דרש ממנו להירשם כעוסק מורשה בענף קבלנות הסעה. האישה לא הסכים. הוא נרשם בכפייה קבלן הסעות ונתבע ממנו סכום של 50,000 ש"ח מבי"מ על הכנסות מתחילת התקופה בה נדרש לשלם, תקופה של שנה. הוא סירב לחתום והסכום הנ"ל הוצא לו כקביעה. על "קביעה" נדרש העוסק לדווח בתוך 30 יום. אם הוא נענה ומדווח – עליו לשלם מס על התקופה שדיווח עליה, בצירוף קנסות, ריבית והצמדה. אם לא "דיווח" – אותה קביעה הופכת להיות חוב מוחלט, ומוזנת למחשב. לעוסקים רבים יש "קביעות" רבות בשל כך, ובשל סיבות נוספות, בין היתר בגלל עיכובים בסגירת

תיקים. כאשר אבו מוחראם סלאח עבדאללה יעבור שוב במחסום ארז, תוצא הקביעה מהמחשב, יילקח הרכב שלו, יינתן לו אישור בדבר תפיסת רכב, ייאמר לו לגיזת למישרדי המינהל, ושם יתחיל התהליך הממושך של פתיחת תיק, דרישה למסמכים ודו"חות שאינם קיימים, חקירה, משא ומתן על גובה התשלום, וכל אותו זמן יעמוד הרכב במגרש החנייה.

עד כאן עדותו של עובד המס לשעבר, א"ח, שפרטיו שמורים עמו. המיבצעים, המחסומים והפעולות השונות שבאות בעקבותיהם – כל אלה אינם נהוגים בישראל. לפני כארבע שנים הקימו בישראל מחסומי ביקורת לרכב מסחרי. בשלב מאוחר יותר הובאו למחסומים עובדי גבייה שבדקו אם בעל הרכב חייב במס, ועיקלו כאשר הופיע כמעוקל ברשימת המחשב. כאשר החלו לבדוק רכב פרטי עורר העניין תגובות חריפות בציבור והביקורת הוגבלה לרכב מסחרי בלבד.

ערים (ערעורים)

חלק מן הבעיות המתעוררות היה בא על פתרונו באמצעות ערעורים. בישראל קיימת מערכת השגה ועררים, ובענייני מס הכנסה ישנה אפשרות לפנות לבית המשפט המחוזי ולבית המשפט העליון. בשטחים אפשרות זאת איננה קיימת ובמקומה הוקמו ועדות ערר. אמנם, גם בתי המשפט בישראל נראים בעיני האוכלוסייה הערבית בשטחים כחלק מן המערכת הישראלית, אך הללו מורכבים משופטים מקצועיים, בלתי תלויים במערכת שמינתה אותם והם מחויבים לפעול על-פי קנה מידה אחיד, פחות או יותר, של עקרונות משפטיים. ועדות הערר מתמנות על-ידי המפקד הצבאי. הן כוללות בדרך כלל אנשי צבא או מינהל אזרחי, שהם בעלי עניין, לקדם את מטרות המערכת הצבאית או האזרחית. אין בוועדות הערר ייצוג כלשהו לאוכלוסייה המקומית. ההחלטות שלהן הן סופיות ואין אפשרות לערער עליהן.

פשיטות

העימותים וההיכוכים בין חוליות המס והתושבים מתרחשים בעוצמה מוגברת בזמן פשיטות לצורך גביית מיסים שנערכות בעירות ובכפרים. פשיטות אלה מבוצעות בזמן עוצר – בקל ניתן למצוא את האנשים - או שנערכות פשיטות מיוחדות לצורך גבייה. פשיטות אלה נערכות בדרך כלל במשך יממה או מספר ימים, ויש להן כבר נוסח קבוע: עובדי גבייה ישראלים, מלווים באנשי צבא, פושטים על מקום מסוים כדי לגבות מס הכנסה או מבי"מ. כלומר, להטיל שומות גבוהות בהיעדר דו"ח, לערוך עיקול מאסיווי לאלה שלא שילמו, לעצור נישומים לצורך חקירה.

מן הראוי לציין כי בישראל אפשר לעצור אדם לצורכי חקירה בענייני מס ל-48 שעות. על מנת להאריך את המעצר יש לפנות לבית משפט. בשטחים נעשה המעצר לפי צו עד 18 יום ללא הארכת שופט. לעתים קרובות בוחר הנישום לשבת במעצר או במאסר, שכן, אם ישלם את מיסיו הוא צפוי להשמדת רכוש מידי חברי הוועדות המקומיות שעניינם בכך, כפי שמסר בעדותו אמיל עודה סלאמה שנעצר בביתו בבית סאחור ב-2.7.89.

חיילים באו בזמן העוצר לבית, ביקשו לפתוח את המתפרה, לקחו ניירות וספרים ורשמו את מספרי המכונות. היה שם איש מבי"מ, שרשם לי זימון למחרת. החיילים לקחו אותי במכונית שלהם (יחד עם תשעה איש). קפטן יוסי שאל מדוע לא שילמתי מיסים. אמרתי שבאינתיפאדה לא משלמים מיסים, כי אם אשלם יכול להיגרם לי נזק. לקחו אותי למימשל הצבאי בבית לחם. היינו ארבעה ימים – 60-70 איש – בחדר קטן ומסריח.

ביום הרביעי לקחו אותי למשרד של המבי"מ בבית לחם [...] קיבלתי חשבון של

150,000 ש"ח וקיבלתי ארכה של חודש ימים. חזרנו למימשל הצבאי, אך למרות שקיבלתי ארכה של חודש סירב קפטן יוסי לשחרר אותי. למחרת לקחו אותנו למס הכנסה, שם רצו ממני סכום של 42,000 ש"ח על בסיס חשבונות שלא נראו לי (חישוב של 6 דינאר לש"ח). ביקשתי ארכה של חודש עד שיתברר העניין במב"מ [...]. הוא דרש ממני לשלם 25,000 ש"ח כמקדמה. וטענתי שאני נוהג לשלם 12.5%, כ-1,500 ש"ח ובנוסף לכך המתפרה היתה סגורה משך שנה שלמה, אבל הם לא הביאו את זה בחשבון.

אין לי אפשרות להגיש דו"חות ולשלם. רק לפני שלושה חודשים חשדו כי שילמתי את רשיון הרכב ושרפו את מכוניתי, כך שאני נמצא בין הפטיש לסדן. אם הצבא והמשטרה מפתחים מזורקי האבנים ועושי הצרות למיניהם, איך שאני לא אפחד? עד פרוץ האינתיפאדה שילמתי מיסים ועכשיו אסור.²⁴

מהעתיקי הטפסים שבידי אמיל עודה סלאמה עולה כי שילם את מיסיו עד סוף אוקטובר 1988 ושומת המב"מ שלו היתה כ-9,000 ש"ח לשנה. עקב השומה הגבוהה לאין שיעור הוחרם כל הציוד במתפרה של אמיל עודה סלאמה (ראה נספח י"ח).

המצב בו תושב הסטחים מוצא את עצמו בין הפטיש לסדן הוא אופייני לתקופת ההתקוממות, והוא חזר על עצמו שוב ושוב בזמן מיבצע המיסים הגדול שהחל בבית סאחור ב-20.9.89. מעיד על כך איש מילואים שנלווה לחוליית מס ביום הראשון למיבצע. בבואם אל בית מסחר גדול לחומרי אינסטלציה, ביקש מהם בעל העסק שיקחו את הסחורה גם כאשר ישלם את חובו, שכן אם לא יקחו, יושמד המחסן או הבית. בעל עסק אחר ביקש שיעצרו אותו כדי שלא ייוודע ברחוב שהוא שילם את מיסיו. הוא נעצר לשעה שעתיים, ואחר כך הלך לביתו.

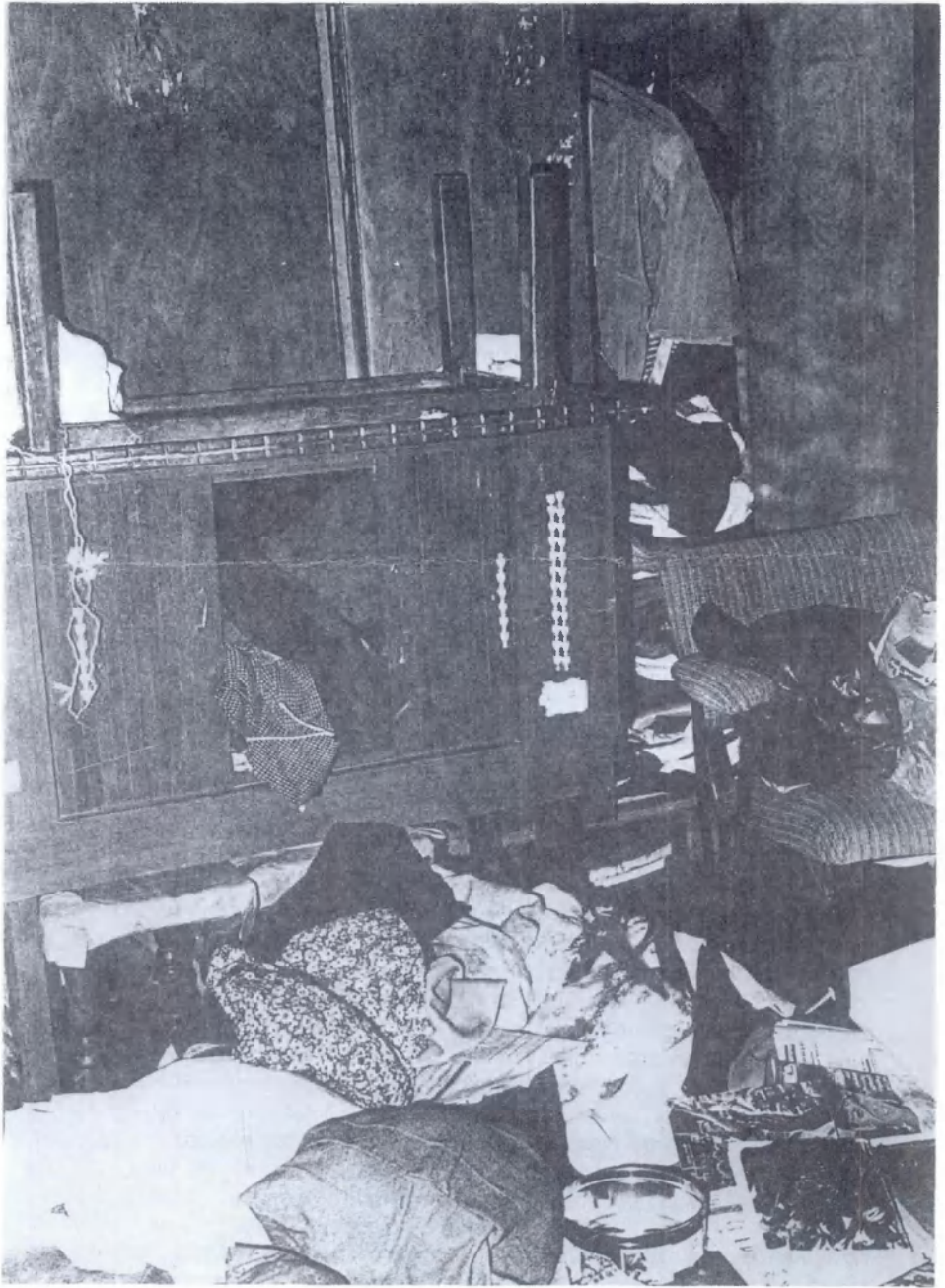
לפי עדותו של איש המילואים ניתנו הוראות לחוליות לכבד את התושבים, להפעיל כוח רק כשאינן דרך אחרת, להוציא את הסחורה המעוקלת באורח מסודר, לספור כל פריט, ואם נתגלה נזק כלשהו, למלא מיד דו"ח נזק. מבדיקת המקרים עולה שלא תמיד נהגו לפי הוראות אלה, כפי שיתואר להלן.

כדי להבטיח את יעילות המיבצע ננקטו הצעדים הבאים: המקום הוכרז כשטח סגור – אין יוצא ואין בא מלבד עובדי הגבייה והצבא. קווי הטלפון נותקו. עוצר הוטל משש בערב עד לשמונה בבוקר למחרת. כל אלה הם עונשים קולקטיביים שאיפשרו לחוליות הגבייה לבוא לבילה לבתי התושבים, להוביל את בעלי הבית למיפקדה – כ-20-30 איש ללילה – על-מנת שבבוקר יפתח כל אחד מהם את בית העסק שלו או את ביתו לחיפוש, לבדיקה, לעיקול.

להלן עדותו של פריד אליאס אל-טוויל, בעל שני מחסנים לצבע וחומרי בניה בבית סאחור: ב-20.9.89 בשעה 09:30 בבוקר הגיעו המוני חיילים לכפר בליווי אנשי מס הכנסה והממונה על מס הכנסה במינהל האזרחי בבית לחם. כאשר הבחינו הסוחרים ובעלי החנויות שיש מתקפה של מס הכנסה בכפר, סגרו את מחסניהם וחנויותיהם. ראאד, בני, היה באחד המחסנים. הוא סגר אותם ונשאר בפנים. כאשר רצה לצאת וללכת הביתה הבחינו בו החיילים, רצו לעברו ולקחו את המפתחות. כעבור זמן הגיעו משאיות בליווי שמונה עובדי הובלות, ואלה התחילו להעמיס את הסחורה שעוקלה. אני מעריך את הסחורה שעוקלה ב-62,000 ש"ח.

בכל שנה לפני האינתיפאדה שילמתי כ-3,000 ש"ח מס הכנסה. מפברואר 1988 ועד עתה לא שילמתי דבר. כמה חודשים לפני המקרה קיבלתי טופס כדי לדווח למס הכנסה. אני זרקתי את הטופס. אם נחשב את חובי למס הכנסה נגיע אולי ל-6,000 ש"ח. מדוע, אם כן, עוקלה סחורה בשווי 62,000 ש"ח?

ב-24.9.89 קיבלתי ידיעה שהחיילים פורצים את החנות שלי. הבן שלי, ראאד, לקח את כל הניירות של המחסנים והלך לומר לחיילים שהדברים שלנו עוקלו. החיילים

אמרו לו כי מה שנלקח מהמחסנים הם חובות למס הכנסה, ומה שנלקח כעת אלה חובות למס ערך מוסף. החיילים התחילו להעמיס את הדברים. רוב הדברים לא נרשמו, וכאשר אמי שאלה אותו מדוע הוא לא רשם את כל הדברים המעוקלים, השיב לה החייל: "אתם לא רוצים לשלם, אז מה זה משנה לך אם ארשום או לא". ערך הסחורה שנלקחה הוא כ-90,000 ש"ח. ביררתי במס ערך מוסף כמה אני חייב ונאמר לי 22,000 ש"ח.²⁵

עיסא אליאס חיר הוא בעל חנות לחומרי בניין בבית סאחור. במחצית הראשונה של ספטמבר, לפני תחילת המיבצע הגדול, הוטלה עליו שומת מבי"מ בסך 50,000 ש"ח לתשלום עד ה-15.10.89. ב-15.10.89 באו חיילים לביתו ולקחו אותו למימשל. הוא שהה מספר ימים במעצר ובמשך אותם ימים הורקו לחלוטין החנות והמחסנים. שווי הסחורה שנלקחה הוא כ-157,000 ש"ח, לפי רישום חוליית המס וכ-220,000 ש"ח לטענת בשארה חיר, בנו של בעל העסק. אליאס חיר, בן 55, חולה סכרת וסובל מלחץ דם גבוה, הועבר למיתקן הכליאה דהרייה שבנפת חברון. הוא נשאר במעצר ולא ניסה להשתחרר בערובה מכיוון שסירב לשאת ולתת עם השלטונות.²⁶

במשך המיבצע, שנמשך כ-40 יום, נעצרו למעלה משישים סוחרים, ו-35 נשארו במעצר, בהמתנה למשפט. בישראל כמעט ולא מבוצעים מעצרים עד תום ההליכים המשפטיים בעבירות מס משום שלא מתקיימות במקרים אלה העילות המצדיקות מעצרים. כלומר, סכנה שהנאשם יחזור על המעשה, שיבוש הליכי המשפט, השפעה על עדים, כיוון שאישום בתיקי מס מבוסס בדרך-כלל על מסמכים שנתפסו ועל עדויות של שלטונות המס.

גם אלה שלא נעצרו זכו לביקורת של חוליות המס, לעיקול, ולעתים קרובות להתנהגות בלתי הולמת מצד אנשי החוליה. נאגיי קומצ'יה מסר בעדותו ל"בצלם" כי ב-10.10.89 נכנסו אנשי המס לביתו כדי לעקל את הטלוויזיה ודברים נוספים (זאת לאחר שעיקלו ב-20.9.89 את תכולת חנות המכולת שלו על-סמך שומת מבי"מ בסך 55,000 ש"ח). כאשר גילו שמכשיר הטלוויזיה הוא בשחור-לבן החזירו אותו ועלו אל אחיו של נאגיי – גירייס קומצ'יה – המתגורר באותו בית ולקחו את הטלוויזיה הצבעונית. כאשר שאל גירייס קומצ'יה מדוע לקחו את הטלוויזיה שלו השיבו לו אנשי המס: "תיקח את הכסף מאחיך נאגיי ותקנה טלוויזיה חדשה."²⁷

סוהיל סאלם חנונה מסר בעדותו ל"בצלם" כי ב-26.10.89, בשעה 10:00, הגיעה לביתו קבוצת חיילים ועובדי גבייה, והחלו לערוך חיפוש יסודי בבית. כאשר הגיע בעל הבית הוא המציא לפקידים את תלוש המשכורת שלו (הוא עובד כפועל בניין בחברת "אגיר" בבנייני האומה). עובדי המס טענו שהוא קבלן ולא שכיר והזמינו משאית שהעמיסה את הרכוש ואת הריהוט. בסופו של דבר התברר שאכן חלה טעות והאיש שכיר. המעביד הישראלי סייע לסוהיל סאלם חנונה להוכיח זאת. (מתעוררת השאלה אם תהליך הברור והשבת הרכוש היה קצר כל כך אילמלא התערב כאן המעביד הישראלי). העול בא על תיקונו, אבל תוך כדי העיקול, כאשר פתחו החיילים את המקרר כדי להוציא את האוכל המאוחר בו הם אכלו פירות, ולפני שהעומס האורגן החשמלי של הילד על המשאית הם ניגנו עליו, ולפני שנלקחו המאזניים מן הבית הם עלו עליהם ושקלו את עצמם – פעולות קטנות ובלתי-מזיקות. איש לא נהרג, איש לא הוכה.²⁸

בתים רבים בבית סאחור נותרו ריקים כמעט לחלוטין. נגריות רבות עומדות ללא ציוד ובחנויות המדפים ריקים. הרכוש המעוקל עומד למכירה מפני שאנשי בית סאחור עדיין ממשיכים במרי מיסים, או מפחדים להפר אותו מחשש מעשי תגמול. לא יכולנו לקבל מספרים מדויקים על שווי הרכוש שנלקח. הוא נאמד בשלושה מיליון ש"ח לפחות, בנוסף לחשבונות בנקים גדולים שעוקלו ולמספר רב של כלי רכב.

לאור הנתונים הנמסרים בתחילת הדו"ח על עודפים שהצטברו מגביית מיסים בשנות ההתקוממות, אי אפשר שלא לקבוע כי מיבצע גביית המיסים (שלא תואם עם נציב מס

הכנסה) לא נערך על מנת למלא את החסר בהכנסות ממיסים. מכאן ניתן להסיק שהוא נערך מטעמים אחרים. ב-6 לדצמבר 1989 אמר שר הביטחון, יצחק רבין, בכנסת, בתשובה להצעות לסדר במלאת שנתיים להתקוממות:

"הייתי שמח לו התאמתו התחזיות שלנו לגבי ההכנסות בישראל בתחילת שנת התקציב הזאת כמו התחזיות שלנו לגבי ההכנסות ממיסים בשטחי יהודה, שומרון ועזה". ולהלן הוסיף ואמר: "כל הדיבורים הרמים על מרי אזרחי, הינתקות מן המימשל, אי תשלום מיסים... בבית-סאחור היה ניסיון והתוצאה היא שהיום משלמים שם ובכל השטחים יותר מיסים מבעבר. למדו את הלקח."²⁹

בישראל נערכות פשיטות ביקורת בבתי-עסק. כאשר נערכו פשיטות באולמי חתונות עורר הדבר תרעומת רבה.

מסקנות

מתיאור המצב עולה כי בשיטת גביית המיסים בשטחים מספר פגמים עיקריים: ראשית, לעתים קרובות נעשה שימוש באמצעים לא חוקיים לשם גביית המס. כך, למשל, אין חוק המתיר גביית מיסים של נישום מקרובו. והוא הדין בנטילת תעודת הזהות של תושב איזור כבוש.

שנית, החוק נאכף שלא בהתאם לרוחו, הגם שבהתאם ללשונו. במקרים רבים נאכף החוק בשטחים ללא הפעלה של שיקול דעת, ללא בחירה סבירה של האמצעים העומדים לרשות מערכת המיסוי. הפעלת התקנות והצווים בהתאם לרוח החוק פירושה שמירה על חירות האדם, על זכותו לרכושו ועל זכותו לערער בצורה כנה ומסודרת על דרישות השלטון. כל אלה אינם מתקיימים בגדה המערבית וברצועת עזה.

כך, למשל, "הסכס" בין נישום לשלטונות המס על שומה אינו כזה אם לא נותרה בידי הנישום כל ברירה זולת חתימתו. לא דומה "הסכס" כזה שהושג תוך "הסבר" אודות החרמת רכב צפוי, להסכם שהושג במשא ומתן ארוך ואולי אף מייגע בין נישום לפקיד השומה בישראל.

בישראל אין עושים כמעט שימוש בסעיף 194 שהוא סעיף דרקוני, ואילו בשטחים הוא מופעל באמצעות התקנות דרך שיגרה כאמצעי אכיפה דרסטי או כאמצעי ענישה. מעצרים בשל עבירות מס הם נדירים וקצרים בישראל, ואילו בשטחים הם המוניים וממושכים.

פשיטות על עסקים ובתים פרטיים בישראל הן פרי שיקול דעת והחלטה מבוקרת. לא כן בשטחים. שם מופעל החוק ללא שקילת האלטרנטיבות שעניין מיסוי. המיבצעים, הפשיטות ומחסומי הביקורת הם גזירות שציבור שלם חייב לעמוד בהן שוב ושוב. שלישית, חלק ניכר מהשירותים בשטחים מותנים בתשלום מיסים ובביצוע הליך בירוקרטי מסורבל. זוהי גזירה הפוגעת באורח משמעותי ביותר בכלל התושבים. ספק אם היא עולה בקנה אחד עם הנחיות המשפט הבין-לאומי, שכן, איננה מוצדקת מטעמי ביטחון ורווחת האוכלוסייה, ואין בה משום השוואת תנאים כלכליים לישראל, אשר בה אמצעים אלה אינם נוהגים ונראה שאף אינם חוקיים.

פגמים אלה מעידים על-כך שמנגנון האכיפה הישראלית מוחל בשטחים ואילו הנורמה הישראלית של ערעור ושל עמידה על זכויות איננה תקפה שם. החוק בשטחים (כמו בישראל) מעניק לפקידי המס סמכות מינהלית קיצונית במידת פגיעתה בחירות ובקניין הפרטי. סימכות זו נועדה לקצר את תהליך גביית המס ולהתגבר על תופעות של העלמה ושל אי-תשלום. בצד אמצעים חריפים אלה מעניקה המערכת סמכות מאזנת לפקידי המס והגובים לבוא להסדרים, לבטל קנסות, לצמצם שומות, לתת ארכות וכיו"ב. מערכת גביית המס בישראל מאופיינת בשוליים רחבים של משא ומתן, פשרות והסדרי תשלום, האמצעים המינהליים הקשים ננקטים רק לאחר שמוצו אפשרויות הדיאלוג וניתנו התראות חוזרות ונשנות.

היחסים שבין המימשל הצבאי ותושבי השטחים מאופיינים בהיעדר מוחלט של שלב הדיאלוג. בשטחים מופנה כלפי התושבים צד הסמכות החודרנית והדרקונית, מבלי שירוכך על-ידי הסמכות להקל. על-פי הנתונים שפורטו בדו"ח עולה חשש כבד כי מצבור אמצעים אלה עומד לשירות השלטונות במאבקם כנגד אוכלוסייה מתקוממת. אמצעי אכיפה אלה משתנים בנקל לאמצעי ענישה קולקטיבית, הם מופעלים לא רק לגבי המבוקשים מטעם השלטונות. כל אחד מתושבי השטחים מועד לחדירה לביתו, לעיקול רכושו, לפגיעה ביכולת התנועה שלו ובאפשרות העבודה.

על-פי פסק-הדין של בית המשפט העליון, הכוח לגבות מיסים הוא פיקדון שנמסר למפקד הצבאי, על-מנת שיעשה בו שימוש לטובתה ולרווחתה של האוכלוסייה המקומית ויממן את הוצאות ניהול השטח והחזקתו. יש לציין כי:

א. הכנסות המיסוי מועברות לתקציב המינהל האזרחי.
ב. החלק מתוך תקציב המדינה המועבר לשטחים הוא 9% מתקציב השטחים.
ג. לפי נתוני החשבונות הלאומיים ולפי אינדיקטורים נוספים היתה עלייה ניכרת ברווחה הכלכלית של אוכלוסיית השטחים מ-1967 ועד פרוץ ההתקוממות. מצב זה השתנה לרעה בשנתיים האחרונות.

הנושא איננו אפוא המיסוי עצמו והאם נעשה לרווחת התושבים. שכן, גם אם טובת התושבים היא התכלית, הפך המיסוי, בין השאר, לפן נוסף של מערכת השליטה בתושבי השטחים בתקופת ההתקוממות, וכך חדל למלא את ייעודו. ממשלת ישראל הקימה את המינהל האזרחי בצד המימשל הצבאי כדי להדגיש את ההפרדה בין השלטון הצבאי המבוסס על כוח, הרתעה והענשה ובין הניהול האזרחי שניתן להשתיתו על רמה מסוימת של הסכמה ושיתוף פעולה.

גביית המיסים שייכת באופן מובהק, למימד האזרחי. לאור הנתונים על עודפים שהצטברו מגביית מיסים בשנות ההתקוממות אפשר לקבוע כי עושים שימוש באמצעי אכיפה כגון מיבצעי גבייה או הטלת שומות גבוהות למטרות שאינן קשורות בגבייה. גיוס מערכת הגבייה לטובת המלחמה בהתקוממות, נטל ממנה כל קורטוב של לגיטימיות בעיני תושבי המקום. כך נהרס, ללא יכולת של תיקון, המינימום הזעיר של הסכמה בין השלטון הישראלי ותושבי השטחים בדבר מטרות אזרחיות הראויות לפיתוח והגנה.

כל אמצעי שלטוני נמסר לרשות על-מנת שתעשה בו שימוש אך ורק למטרה שלה נועד. שימוש באמצעי מינהלי שלא למטרה לה נועד, גורם להשחתת השלטון, ליחס ציני ומבטל כלפי מטרותיו מצד התושבים, ומה שחמור יותר, מצד הפקידים ובעלי הסמכות והכוח. בהיעדר המטרה החוקית, הפכה שיטת האכיפה של מערכת המיסוי למכשיר פוליטי שהוא גם מכשיר של אלימות בירוקרטית.

ספק רב אם שיטת אכיפה כזאת היא יעילה, אבל אין ספק שהיא משבשת כליל את חייהם של תושבי השטחים. שיטה זאת, הפוגעת לא רק בכיסם ובאורח חייהם של התושבים אלא גם בכבודם, מביאה לזעם, למרירות, לנתק גובר והולך בין התושבים לבין השלטונות. אותם מיסים שמוטלים בישראל באורח דמוקרטי, משתנים בשטחים לגזירת שלטון, לכלי משחית שהופך תושבים לאנשים שאין להם עם מי לדבר, גם לא על מה לדבר, ואין להם עוד מה להפסיד.

הערות

1. ראה נספח ו' – מכתבי "בצלם" לקמ"ט מיסים באיו"ש ותשובתו.
2. ראה נספח ז' – מכתבי "בצלם" אל היועץ המשפטי באיו"ש ותשובתו.
3. ראה נספח א' – הסעיפים הנוגעים לעניין בתקנות האג.
4. ראה נספח ב' – עיקרי בג"צ אבו-עיטה.
5. ראה נספח ה' – רשימת הצווים והתקנות בענייני מיסים ונספח ח' – נתונים על עיקרי חוקי המיסים בשטחים.
6. ראה: שינויים בצווים ובתקנות, עמ' 13; נספח ב' – עיקרי בג"צ אבו-עיטה; נספח ג' – יבשולי הפסיקה מאת פרופ' יורם דינשטיין; נספח ד' – עיקרי חוות הדעת של פרופסור ג'ראר פון גלאן על פסק-הדין בבג"צ אבו-עיטה.
7. הנתונים נמסרו לח"כ חיים אורון. ראה נספח ח'.
8. ראה נספח י"א – צו 1262 (צו זה מתייחס לגדה, בעזה הנוסח שונה).
9. העדות נמסרה ל"בצלם" ב-7.12.89.
10. העדות נמסרה ל"המוקד" – מרכז להגנת הפרט" ב-21.4.89.
11. העדות נמסרה ל"בצלם" ב-5.11.89.
12. ראה נספח י"ב – עתירת האגודה לזכויות האזרח.
13. העדות נמסרה ל"המוקד" – מרכז להגנת הפרט" ב-9.7.89.
14. העדות נמסרה ל"בצלם" ב-14.10.89.
15. ראה נספח י"ד – מכתב "המוקד" – מרכז להגנת הפרט" למינהל האזרחי בחברון והתשובה עליו.
16. **קובץ חוקים ותקנות מס הכנסה (יהודה ושומרון)**, 1988, עמ' 24-25 (המינהל האזרחי).
17. **דו"ח מבקר המדינה**. דו"ח שנתי 37 לשנת 1986 ולשנת הכספים 1985.
18. העדות נמסרה ל"המוקד" – מרכז להגנת הפרט" ב-12.11.89, לאחר שהאיש הוכח על-ידי חיילי משמר הגבול מפני שלא היו לו אישור או תעודת זהות.
19. **כל העיר**, 7.7.89.
20. העדות נמסרה ל"בצלם" ב-1.7.89.
21. העדות נמסרה ל"בצלם" ב-30.10.89.
22. העדות ניתנה לפני עורך-דין עליזה הרמן מן "המוקד" – מרכז להגנת הפרט" ב-1.6.89.
23. ראה נספח ט"ז – תקנות מ"מ – 115א'.
24. ראה נספח י"ח – עדות אמיל עודה סלאמה וטפסים.
25. העדות נמסרה ל"בצלם" ב-14.10.89.
26. העדות נמסרה ל"בצלם" ב-4.11.89.
27. העדות נמסרה ל"בצלם" ב-16.10.89.
28. ראה נספח י"ט – עדות וטפסים של סוהיל סאלם חנונה.
29. דברי הכנסת השתים עשרה, מושב שני, ז', ע"מ 828.

חלק 3

השלטון הצבאי על שטח מדינה אריבת

- סעיף 42:** שטח נחשב לכבוש כשהוא נמצא למעשה תחת שלטון צבא האויב. הכיבוש משתרע רק על שטח שבו הוקם שלטון כזה ושבו הוא ניתן להפעלה.
- סעיף 43:** בעבור סמכויות השלטון החוקי למעשה לידי הכובש, ינקוט הלה בכל האמצעים שביכולתו כדי להחזיר על כנם ולהבטיח את הסדר והבטחון הציבוריים, עד כמה שהדבר אפשרי, מתוך כיבוד החוקים הנהוגים במדינה, חוץ אם נבצר ממנו הדבר לחלוטין.
- סעיף 44:** אסור לצד להכריח אוכלוסי שטח כבוש לספק ידיעות על צבא הצד הלוחם השני או על אמצעי-הגנתו.
- סעיף 45:** אסור להכריח תושבי שטח כבוש להישבע אמונים למעצמה האויבת.
- סעיף 46:** יש לכבד את כבוד המשפחה וזכויותיה, חיי אדם, רכוש פרטי, וכן את אמונות-הדת ומנהגי הפולחן.
- סעיף 47:** הביזה אסורה בהחלט.
- סעיף 48:** היה הכובש גובה בשטח הכיבוש מיסים, היטלים ומכס המוטלים לטובת המדינה, הוא יעשה כן, במידת האפשר, בהתאם לכללי השומא והחלוקה שהנם בתוקף, וכתוצאה מכך יהיה חייב לכסות את הוצאות מינהלו של השטח הכבוש באותה מידה שהממשלה החוקית היתה חייבת לעשות כן.
- סעיף 49:** אם, נוסף על המיסים שצויינו בסעיף הקודם, מחייב הכובש בתשלום דמי השתתפות אחרים בשטח הכבוש, יהא זה רק לצרכי הצבא או המינהל של השטח הנדון.
- סעיף 50:** אין להטיל על האוכלוסיה עונש קיבוצי, כספי או אחר, בשל מעשיהם של בודדים, כשאינן לראותה כנושאת באחריות משותפת למעשים אלה.
- סעיף 51:** לא ייגבו כל דמי השתתפות אלא לפי הוראה בכתב ועל אחריותו של המפקד הראשי. גביית דמי השתתפות כאלה תיעשה במידת האפשר רק לפי כללי השומא וחלוקתם של המיסים הנוהגים.
- סעיף 52:** אין להפקיע דברים שבעין ואין לכפות על הרשויות המקומיות או על התושבים, מתן שירותים, אלא לצרכי צבא הכיבוש. עליהם לעמוד בפרופורציה למקורות הארץ ולא להטיל מבחינת אפיים על האוכלוסיה חייב לקחת חלק בפעולות הצבא נגד מדינתם.

אין להפקיע ולכפות שירותים אלא בהרשאתו של מפקד המקום שנכבש.

בעד טובין שהופקעו יש לשלם, במידת האפשר, במזומנים; לא נעשה הדבר - תינתן קבלה ותשלום הסכום המגיע יבוצע בהקדם האפשרי.

סעיף 53: צבא כיבוש בשטח-ארץ יהיה רשאי לקבל לרשותו דק את המזומנים, הקרנות וניירות-הערך הניתנים למימוש והשייכים בהחלט למדינה, וכן את מחסני הנשק, אמצעי התובלה, מחסנים ואספקה ובדרך כלל כל נכסי דלא נידי של המדינה הניתנים לשימוש לצרכי פעולות המלחמה.

כל מכשיר, בין בים ובין ביבשה או באויר, המשמש להעברת ידיעות או להובלת אנשים וחפציהם, פרט למקרים המוסדרים לפי החוק הימי, מחסני נשק ובדרך כלל, כל סוגי חומרי מלחמה, מותר לתפסם, ואפילו הם שייכים לאנשים פרטיים, אך יש להחזירם לבעליהם לאחר כריתת השלום ולשלם בעדם פיצויים שייקבעו.

סעיף 54: כבלים תת-ימיים המחברים שטח כבוש עם שטח נויטראלי אל ייתפסו ולא ייהרסו, אלא בשעת הכרח מוחלט. אף אותם יש להחזיר לבעליהם עם כריתת השלום ולשלם בעדם פיצויים כפי שייקבעו.

סעיף 55: המדינה הכובשת נחשבת רק לנאמן ולנהנה של הבנינים הציבוריים, נכסי דלא נידי, יערות ומפעלים חקלאיים השייכים למדינה האויבת והנמצאים במדינה הכבושה. עליה לשמור על קרן הנכסים האלה ולנהלם לפי כללי טובת-ההנאה.

עיקרי בג"צ אבו עיטה

עקרי בג"צ אבו עיטה (69/81 493/81) מופיעים כאן כלשונם. החלטת השופטים מפורטת בחשעה סעיפים.

בסעיף ה(5) אשר לדרכי הביצוע של חובת התשלום, קרי: לעניין החובה לנהוג לפי כללי השומה (כמה גובים), כללי התחולה (ממי גובים) אין החיוב דווקני והחלטי, אלא הוא גמיש במידה לא מועטה ומותנה בכך שהכללים הקיימים עדיין בני ביצוע. לעניין זה אין היגיון ביישום אמת מידה זהה למימשל צבאי, שזה עתה כונן, למימשל צבאי אשר מנהל שטח על כל בעיותיו האזרחיות לסוגיהן במשך עשר שנים ומעלה.

בסעיף ו(3) מצוין כי "אם מותר לשלטון הצבאי להטיל היטל צבאי, ממילא גם מותר לו לנקוט אמצעי מתון יותר." סעיף ז(4) מבהיר כי "הצורך לשמור על איזון והתאמה בין מערכות הכלכלה - זו של השטח המוחזק וזו של ארץ האם של השלטון הצבאי - כדי לקיים חיי כלכלה תקינים בשטח, הוא לגיטימי, גם אם הוא מחייב שינויו של החוק הקיים".

סעיף ט(1) מסביר כי "אין להציב את טובתה של האוכלוסייה כאמת המידה היחידה, אלא יש לשלבה בשיקולי הצורך הצבאי ולאזנה יחד עמו".

בג"צ מס' 69/81
בג"צ מס' 493/81

1. באסיל אבי עיטה
2. נאכרי קנוואטי
3. איפרס ניסן
4. סליבא סוס

נגד

1. מפקד אזור יהודה והשומרון
 2. קצין יטה לענייני מכס ובלו
- בג"צ 69/81

1. עומר עבדו קאדר קנזיל
2. פאדל עבד אל חאלק אלגרושה
3. עמאד חנא ברבאדה
4. מטיע אסמעיל עבדו

נגד

1. הממונה על המכס, מפקדת אזור חבל עזה
 2. מפקד אזור חבל עזה
- בג"צ 493/81

בבית המשפט העליון מטבתו בבית-משפט גבוה יצדה
[5.4.85, 2.11.81, 3.9.81, 18.3.81]

לפני מ"מ הנשיא מ' סימגר והשופטים מ' בייסקי ו' שילה

עו כדבר חוק חבלו על מוצרים מקומיים (תיקון מס' 2) (יהודה והשומרון) (מס' 658).
תסל"ז—1976, קמ"מ (יהודה והשומרון) (מס' 37) 182, סעיפים 2, 6 — עו כדבר בלו
על נכסים ייחודיים (רצועת עזה) (מס' 525), תסל"ז—1976, קמ"מ (אזור חבל עזה)
(מס' 39) 3376, סעיפים 2, 3 — חוק מס ערך מוסף, תסל"ז—1975, ח"ח 52 — אמנת
ג'נבה בדבר הגנת אורחים בימי מלחמה, 1949, ח"א 1 559, סעיף 64 — עו כדבר בלו על
חובין (רצועת עזה וצפון סיני) (מס' 110), תסכ"ח—1967, קמ"מ (אזור חבל עזה)
(מס' 4) 344, סעיף 2, התוספת — מנשר בדבר סדרי שלטון ומשפט (יהודה והשומרון)
(מס' 2), תסכ"ז—1967, קמ"מ (יהודה והשומרון) (מס' 1) 3 והסס טונה: קמ"מ
(יהודה והשומרון) (מס' 9) 367, סעיפים 2, 3, 5, 6, 7 — עו כדבר חובין מנטרים
(יהודה והשומרון) (מס' 11), תסכ"ז—1967, קמ"מ (יהודה והשומרון) (מס' 7) 251
הסס טונה: קמ"מ (יהודה והשומרון) (מס' 9) 367 — עו כדבר פרטנות הוראות
ניספית, מס' 3 (יהודה והשומרון) (מס' 11), תסכ"ח—1967, קמ"מ (יהודה והשומרון)

השופט א' ברק

promote the predictable and efficient administration of the law."

(J. Moskowitz, "Contempt of Injunctions, Civil and Criminal" 43 Col. L. Rev. (1943) 780, 792).

על הבחנה זו מתח פרופסור א' הרנון ביקורת (ראה: א' הרנון, בזיון בית משפט על ידי אי-ציות (פרסומי הפקולטה למספטים של האוניברסיטה העברית, תשכ"ה) 144, ואין היא מקובלת באנגליה. אני מציע, כי לא ננדג על-פיה.

ב. בפתח פסק-דינו של השופט ויתקון בע"פ 300/74 (1). בעמ' 823 הנזכר, הוא מציין:

„הרבה כבר הסרידה אותנו לשונו המוקשה של הסעיף 143, וחבל. במקום שנוציא את זמננו היקר על תרגילי דיאלקטיקה עקרים, נוח היה לו למחוקק לתקן את הסעיף ולהבהיר, מה כוונתו ומה יחסו כלפי הוראות עונשין אחרות מזה והוראות הסעיף 116) לפקודת בזיון בית-המשפט מזה“.

דברים אלה, שנאמרו לפני כשמונה שנים, יפים גם עתה וביתר שאת, ופסק-דיני שלי יוכיח. יש להצטער על כך, כי חרף הערות אלה והערות נוספות בפסקי הדין של בית המשפט העליון לעניין זה, לא נעשה דבר (ראה, למשל, ע"פ 6/50 (5) הנזכר, בעמ' 468 וע"א 24/78 (17), בעמ' 107). אמת, בשנת 1970 מונתה ועדה ציבורית, אשר הגישה ב-1971 דין וחשבון מקיף (דין וחשבון של הוועדה לתיקון דיני אי-ציות לצווי בית-משפט). בשנת תשל"ד פורסמה הצעת חוק כפיית קיום פסקי דין תשל"ד—1973, אך מאז לא נעשה דבר, וחבל. אם אמנם תינקס בעתיד יוזמה חקיקתית, כי אז נראה לי, כי הדרך הנכונה היא — בעקבות המלצתה של הוועדה ועל-פי הקבוע בהצעת החוק — לבטל את הסייגים המופיעים כיום בסעיף 143, אשר הנסיון הראה כי הם גורמים לסיבוכים בלתי מוצדקים (דו"ח הוועדה, בעמ' 5). אכן, לא פעם עמד בית-משפט זה על כך, כי מטרתו של הצו על-פי סעיף 6 היא אכיפתית, ומטרתה של האחריות הפלילית היא עונשית, ואין כל סעם, מדוע לא יוכלו השניים לדור זה בצד זה. בצדק ציין השופט ווסמן (ע"פ 300/74 (1), בעמ' 821), כי „המטרה היא שונה ומבחינה עיונית יכלו שניהם לדור בכפיפה אחת“; זו גם הייתה דעתו של השופט מני באותה פרשה. השינוי הנדרש הוא פשוט, וניתן להגשימו אם כחלק מרפורמה מקיפה וחיונית בדיני האכיפה (ראה: ע"א 24/78 (7) הנזכר) ואם כתיקון נפרד בחוק העונשין, ויפה טעה אחת קודם.

התוצאה היא, כי אנו רוחים את הערעור על ההרשעה ומקבלים את הערעור על מידת העונש, תוך שאנו מבטלים את עונש מאסר התנאי, שהוטל על המערערת, וגוזרים זהתיו קנס בסך 5.000 שקלים.

ניתן היום, ט"ו באייר תשמ"ג (28.4.83).

אבו ציטה ואח' נ' מפקד אזור יהודה ושומרון ואח' : קנזיל
ואח' נ' הממונה על המכס, מפקדת אזור הבל עזה, ואח'

(מס' 25) 965 (השם שונה: קמצ"מ (יהודה והשומרון) (מס' 9) 367 — צו בדבר בלו על טובין (רצועת עזה וצפון סיני) (מס' 412), תשל"ב—1971, קמצ"מ (אזור חבל עזה) (מס' 31) 2504 (בוטל: קמצ"מ (אזור חבל עזה) (מס' 39) 3376) — צו בדבר מינויים לפי חוקי המכס והבלו (אזור יהודה והשומרון) (מס' 31), תשכ"ז—1967, קמצ"מ (יהודה והשומרון) (מס' 2) 66 (השם שונה: קמצ"מ (יהודה והשומרון) (מס' 9) 367), סעיף 1(1) — צו בדבר מינויים לפי חוקי המכס והבלו (אזור יהודה והשומרון) (תיקון מס' 1) (מס' 75), תשכ"ז—1967, קמצ"מ (יהודה והשומרון) (מס' 5) 190 (השם שונה: קמצ"מ יהודה והשומרון) (מס' 9) 367) — צו בדבר אזור מכס (אזור יהודה והשומרון) (מס' 96), תשכ"ז—1967, קמצ"מ (יהודה והשומרון) (מס' 6) 220 — צו בדבר העריפי מכס (אזור יהודה והשומרון) (מס' 103), תשכ"ז—1967, קמצ"מ (יהודה והשומרון) (מס' 6) 231 (השם שונה: קמצ"מ (יהודה והשומרון) (מס' 9) 367), סעיף 6 (הוחלף: קמצ"מ (יהודה והשומרון) (מס' 35) 1454, תוקן: קמצ"מ (יהודה והשומרון) (מס' 38) 192) — צו בדבר סמכויות מכס (יהודה והשומרון) (מס' 309), תשכ"ט—1959, קמצ"מ (יהודה והשומרון) (מס' 18) 632 — צו בדבר חוק הטבק (אזור יהודה והשומרון) (מס' 32), תשכ"ז—1967, קמצ"מ (יהודה והשומרון) (מס' 2) 68 (השם שונה: קמצ"מ (יהודה והשומרון) (מס' 9) 367) — חוק המשקאות המשכרים (אזור יהודה והשומרון) (מס' 38), תשכ"ז—1967, קמצ"מ (יהודה והשומרון) (מס' 2) 74 — צו בדבר חוק מס בולים (יהודה והשומרון) (מס' 599), תשל"ה—1975, קמצ"מ (יהודה והשומרון) (מס' 36) 1479 — צו בדבר גביית התוספת למס הבולים (אזור יהודה והשומרון) (מס' 147), תשכ"ח—1967, קמצ"מ (יהודה והשומרון) (מס' 8) 308 (השם שונה: קמצ"מ (יהודה והשומרון) (מס' 9) 367) — צו בדבר כסים עקיפים (מס' שולם ביתר או בחסר) (יהודה והשומרון) (מס' 350), תשל"ג—1970, קמצ"מ (יהודה והשומרון) (מס' 20) 696 — חוק כסים עקיפים (מס' שולם ביתר או בחסר), תשכ"ח—1968, ס"ח 156 — צו בדבר סימון טובין (אזור יהודה והשומרון) (מס' 149), תשכ"ח—1967, קמצ"מ (יהודה והשומרון) (מס' 8) 310 (השם שונה: קמצ"מ (יהודה והשומרון) (מס' 9) 367) — צו בדבר היטל על מלאי (יהודה והשומרון) (מס' 370), תשל"ג—1970, קמצ"מ (יהודה והשומרון) (מס' 22) 778 (השם שונה: קמצ"מ (יהודה והשומרון) (מס' 37) 6), סעיפים 2, 3 (תוקן: קמצ"מ (יהודה והשומרון) (מס' 37) 6) — צו בדבר היטל על מלאי (תיקון) (יהודה והשומרון) (מס' 615), תשל"ז—1975, קמצ"מ (יהודה והשומרון) (מס' 37) 6 — צו בדבר תיקון חוק הבלו על המוצרים המקומיים (יהודה והשומרון) (מס' 643), תשל"ז—1976, קמצ"מ (יהודה והשומרון) (מס' 38) 132 — צו בדבר טטחים סגורים (איסור העברת טובין) (אזור יהודה והשומרון) (מס' 49), תשכ"ז—1967, קמצ"מ (יהודה והשומרון) (מס' 3) 94 (השם שונה: קמצ"מ (יהודה והשומרון) (מס' 9) 367) — חוק מס קניה (סתורות ושירותים), תשי"ב—1952, ס"ח 344 (השם שונה: ס"ח תשכ"ב 44) — חוק להארכת תקפו של תקנות ישיעת יחידים (תשלומי הובה), תשל"ג—1970, ס"ח 40 — עקדת סדרי השלטון הכיפס, תש"ח—1948, צ"ר תוס' א 1, סעיף 11 — עקדת המכס.

חא"י כרך א, (ע) 493, (א) 524 (נוסח חדש: ג"ח 39) — פקודת הסמכויות בענין היבוא היצוא והמכס (הגנה), 1939, ע"ר תוס' 1 (ע) 137, (א) 163 (נוסח חדש: ג"ח 625) — פקודת הטבק, חא"י כרך ב, (ע) 1392, (א) 1418, סעיף 3 (נוסח חדש: ג"ח 100, סעיף 1(1)) — פקודת המלט, 1944, ע"ר תוס' 1 (ע) 27, (א) 39, סעיף 5 — פקודת מס בולים, חא"י כרך ב, (ע) 1302, (א) 1328 — פקודת מס הכנסה, 1947, ע"ר תוס' 1 (ע) 77, (א) 93 (נוסח חדש: ג"ח 120) — פקודת מס בלו האקסיוו על הגפרורים, חא"י כרך ב, (ע) 878, (א) 905 — פקודת מס הבלו האקסיוו על קלפים, 1938, ע"ר תוס' 1 (ע) 21, (א) 21 — פקודת המשקאות המשכרים (ייצור ומכירה), חא"י כרך ב, (ע) 774, (א) 794, סעיף 3 (נוסח חדש: ג"ח 74, סעיף 3) — פקודת הספירטים הממותלים, חא"י כרך ב, (ע) 897, (א) 925 (נוסח חדש: ג"ח 88) — זו בדבר מינויים לפי חוקי המכס והבלו (רצועת עזה וצפון סיני) (מס' 35), תשכ"ז—1967, קמצ"מ (אזור חבל עזה) (מס' 2) 112 — מנשר בדבר סדרי שלטון ומשפט (רצועת עזה וצפון סיני) (מס' 2), תשכ"ז—1967, קמצ"מ (אזור חבל עזה) (מס' 1) 4 — זו בדבר בלו על טובין (רצועת עזה וצפון סיני) (מס' 110), תשכ"ח—1967, קמצ"מ (אזור חבל עזה) (מס' 5) 344, סעיפים 2 (תוקן). קמצ"מ (אזור חבל עזה) (מס' 5) 358, קמצ"מ (אזור חבל עזה) (מס' 13) 946, קמצ"מ (אזור חבל עזה) (מס' 23) 1880, 3 (תוקן: קמצ"מ (אזור חבל עזה) (מס' 5) 380), 8, 9 (בוטל: קמצ"מ (אזור חבל עזה) (מס' 39) 3376 — זו בדבר בלו על טובין (רצועת עזה וצפון סיני) (תיקון מס' 1) (זו מס' 112), תשכ"ח—1967, קמצ"מ (אזור חבל עזה) (מס' 5) 358 — זו בדבר בלו על טובין (רצועת עזה וצפון סיני) (תיקון מס' 3) (זו מס' 251), תשכ"ט—1969, קמצ"מ (אזור חבל עזה) (מס' 13) 946 — זו בדבר בלו על טובין (רצועת עזה וצפון סיני) (תיקון מס' 7) (זו מס' 362), תשל"א—1970, קמצ"מ (אזור חבל עזה) (מס' 23) 1880 — זו בדבר בלו על טובין (רצועת עזה וצפון סיני) (תיקון מס' 2) (זו מס' 120), תשכ"ח—1967, קמצ"מ (אזור חבל עזה) (מס' 5) 380 — תקנות הבלו על נכסים ושירותים (ניהול עסקי חסבונות) (רצועת עזה), תשל"ז—1970, קמצ"מ (אזור חבל עזה) (מס' 44) 4138 — תקנות הבלו על נכסים ושירותים (ניהול עסקי חסבונות) (רצועת עזה), תשל"ז—1970, קמצ"מ (אזור חבל עזה) (מס' 44) 4200 — זו בדבר בלו על טבק ורציית עזה וצפון סיני) (מס' 115), תשכ"ח—1967, קמצ"מ (אזור חבל עזה) (מס' 5) 362 — זו בדבר בלו על מלאי (רצועת עזה וצפון סיני) (מס' 334), תש"ל—1970, קמצ"מ (אזור חבל עזה) (מס' 20) 1400 — זו בדבר העברת טובין (רצועת עזה וצפון סיני) (מס' 291), תשכ"ט—1969, קמצ"מ (אזור חבל עזה) (מס' 16) 1138 — זו בדבר הובת הזהרה ודיווח על מלאי סיטונאי (רצועת עזה וצפון סיני) (מס' 23), תשכ"ז—1967, קמצ"מ (אזור חבל עזה) (מס' 2) 84 — זו בדבר מס בולים (רצועת עזה וצפון סיני) (מס' 70), תשכ"ז—1967, קמצ"מ (אזור חבל עזה) (מס' 3) 212 — זו בדבר סימון טובין (רצועת עזה וצפון סיני) (מס' 168), תשכ"ח—1968, קמצ"מ (אזור חבל עזה) (מס' 9) 642 — מנשר מס' 1 בדבר נטילת השלטון על ידי עה"ל, קמצ"מ (יהודה ושומרון) (מס' 1) 3 — זו בדבר פרשנות (אזור יהודה ושומרון) (מס' 130).

תשכ"ז—1967, קמצ"מ (יהודה ושומרון) (מס' 7) 272 (השם שונה: קמצ"מ (יהודה ושומרון) (מס' 9) 367) — צו בדבר רכוש ממשלתי (אזור יהודה ושומרון) (מס' 59), תשכ"ז—1967, קמצ"מ (יהודה ושומרון) (מס' 5) 162 (השם שונה: קמצ"מ (יהודה ושומרון) (מס' 9) 367) — צו בדבר הוראות בטחון [נוסח משולב] (יהודה ושומרון) (מס' 378), תש"ל—1970, קמצ"מ (יהודה ושומרון) (מס' 21) 733 — חוק השיפוט הצבאי, תשט"ו—1955, ס"ח 171, סעיף 10 — החוקה של בית־הדין הבינלאומי, כ"א 19, עמ' 237, סימן 38 (1) — הצעת חוק מס צרך מוסף, תשל"ה—1975, ה"ח 233.

גניינו של העתירות בחקיקה בדבר בלו על מוצרים מקומיים ביהודה ושומרון, אשר הנהיגה באזור מס בלו מוסף, ובדבר מס בלו על יבשים ושירותים, שהונהג באזור רצועת צוה, והתקנות בדבר בלו על נכסים ושירותים וניהול סקסי חשבונות. חקיקה זו נעשתה בסמוך לאחר הנהגתו של מס הצרך המוסף בישראל.

סענות העותרים בעיקרן הן: (א) מאחר שהאזור, בו גרים ועובדים העותרים, הוא שטח מוחזק, הרי עלינו סימן 43 לתקנות האג מ'1907, חייב המפקד הצבאי לכבד את החוק הקיים, אלא אם כן קיימת מניעה מוחלטת מלעשות כן, ונסיבות כאלה לא נוצרו בענייננו. (ב) לפי האמור בסימן זה, כל חקיקה, ובכללה חקיקה חדשה — אשר אינה מיועדת לשלום הציבור — תהא מסרתה אשר תהא, אסורה, ואין לה יסוד שבדין. (ג) על הצניין חל סימן 46 לתקנות האג הניל, המתיר לשלטון הצבאי התאמת הגבייה של המסים לחקיקה הקיימת, ואין — עלינו — סמכות ליצור חקיקה חדשה בתחום המיסוי ויהיה זה אף לטובת האזור ותושביו.

בית המשפט הגבוה לצדק מס':

- א. (1) הנורמה הבסיסית, עליה הוקם המבנה של השלטון הישראלי ביהודה, בשומרון וכרצועת צוה, היא נורמה של ממשל צבאי.
- (2) סמכותו של המושל הצבאי היא זמנית, במובן זה שמסכה וכוחה כמסכה וכזמן קיומה של השליטה היעילה על השטח וכאורך קיומו של השלטון הצבאי, סגונו בשטח.
- (3) נצת נטילת הסמכויות עליידי המושל הצבאי וכל עוד הוא מתקיים, נכנס הממשל הצבאי בנעלי השלטון המרכזי ושירותיו, שחלשו על השטח עובר לכינונו של הממשל האמור, והוא אוסף לידיו ומרכז באופן כלא ובלעדי כל סמכות, חובה וזכות של השלטון המרכזי, לפי הדין הקיים באזור, בכפיפות לשינויים, הנובעים מכינונו של השלטון הצבאי, ולשינויים, העולים מהוראותיהם של דיני המלחמה.
- (4) זהוהו של המפקד הצבאי אינו מוגבל אך ורק להפעלתו של הדין הקיים, אלא הוא גם מוסמך לתרגם את סמכויותיו והוראותיו ללשון תחיקת ביטחון, אך גם סמכות זו מוגבלת מבהינת הסדרותיה וזכות התערבותה בדין הקיים עליידי הכללים של דיני המלחמה.
- ב. (1) בהכרח יבדוק העותרים על צעות הממשל לפי דיני המלחמה כותן כפיצ את הזדויות יאת נורמה לפי עקרונות המשפט המינהלי הישראלי, כדי לעמוד על כך, אם נושא תפקיד המבצע

מכיוון הממשל הצבאי, נהג כדון מבחינת הנורמות, המחייבות עמיד ציבור ישראל, היה מקום פעולתו אשר יהיה.

(2) בדיקתו של כל נושא נערכת גם לאור מהות הוראותיו של הדין המיושם. לענין תחיקת ביטחון, הרינה מחומיה עליידי רשות שלטונית צבאית, היוצאת מתוך רליית האמות שהותו לה על-די מפקד כוחות צה"ל באזור, או ישום אמות מידה פסולות על-ידיה, יכולים להיות צילה להתערבות בביצ. אף-על-פי שאין המדובר בפעולה, הנוגדת את דיני הפלחמה, אלא אך בפעולה, הנוגדת את הכללים של הדין המקומי, היינו את הדין, שהיה קיים ערב כינון שלטון צה"ל, או את התחיקה, שהוחקה על-ידי מפקד כוחות צה"ל באזור.

ג. (1) פעולותיו של צבא, הפועל בשטח הבא תחת שליטתו בעקבות מלחמה, יונקות כוחן מדיני המלחמה המנהגיים, שחלקם התבסס כבר לאמנות בינלאומיות, או מצא ביסויו המפורש בתוך אמנות, שחלקן האחר כולל משפט הסכמי בלבד, וחלקם הוא צדין בגור בשפט מקובל בשטח, המשתקף בכתוב בספקרדיין של מוסדות זיפט בינלאומיים או לאומיים, בפראקטיקה של המדינות או בספרות המשפטית והמקצועית.

(2) המבואר בספרות האמורה איננו רק בגור פרשנות בדבר משמעותן של האמנות — אשר הן בגור קודיפיקציה של כללים מנהגיים — אלא האמור גם גם יכול לשמש מקור עצמאי להצבעה על קיומו של מנהג בינלאומי כראיה לפראקטיקה כללית, המקובלת בתורת דין.

(3) כאשר בביצ בא לבחון את השאלה, מהו הדין, אותו עליו לישם בעקבות טענה, כי בטעה או נחלד פלוגיים סותרים את כללי המשפט הבינלאומי הפומבי, עליו להבחין בין כללי המשפט הבינלאומי המנהגי — לרבות העקרונות המשפטיים הכלליים שגובשו במשפט הבינלאומי — לבין כללי המשפט הבינלאומי ההסכמי.

(4) כללי המשפט הבינלאומי המנהגי נקלטים אוטומטית לתוך המשפט הישראלי ומהחיים חלק מנהגי, אך במקרה של התנגשות חוקית בינם לבין חוק חרות ישראלי ידו של החוק החרות על העליונה.

(5) כללי המשפט הבינלאומי ההסכמי אינם נקלטים אוטומטית ואינם הופכים לחלק בן הדין החל בישראל, כל עוד לא אומצו או שולבו בדרך החקיקה והפכו לחלק בן המשפט החל בישראל מכות הוראותיו של חוק חרות או של הקיקת משנה, ששאבה כוחה מהסדר הקיקתי.

ה. (6) העקרונות המשפטיים, המיושמים על-ידי בביצ בנושאים העולים בשטחים המוחזקים, הם אלו של המשפט הבינלאומי הפומבי המנהגי. ימכוחם של אלה נזקק בית המשפט גם לדין המקומי, החל בשטח המוחזק מכות האמור בסעיף 48 לתקנות האג, שאומץ בתחיקת הביטחון.

ד. (1) המונח שפט בינלאומי מנהגי, בן הנכון דיתפרש — יצורך הביצת מחומיו ותוכנו — על-פי תיאורו בסעיף 1 לסימן 38 לחוקת בית הדין הבינלאומי, ולפי מהותו של העניין, הכונה להתנהגות מקובלת, שזכתה לחותם משפטי מחייב; לפראקטיקה כללית, להבדיל מתופעות ארציות או קריית, המקובלת על הריב הסכריע של אלו הפועלים בתחום המשפטי האמור.

(2) הובת ההוכחה, בדבר קיומו של מנהג ככל מאמינים ימכעד כמתואר מבחינת היסודות שלו בסעיף 38 לתיק, הביצת על פי יסודות הייבטה, לענין זה עריך מנהג הייבטה מקובל לפחות על הריב הסכריע של המדינות.

(3) בעהררו של הסדר הסכמי או בנהגו, הופשית מדינה לנהוג לפי מיטב הבנתה ועקרונותיה, יבצעותה כן היא מיישמת את המשפט הבינלאומי הקיים, כי גם המסקנה בקבר העדרו של מנהג מחייב היא חלק מן המשפט הבינלאומי.

ה. (1) יש בנספח לאמנת האג הרביעית משנת 1907 (תקנות האג) ביטוי למשפט הבינלאומי המנהגי בתחום דיני המלחמה.

(2) אין לצאוא בנוכחה של האגנה קביעה מפורשת כדשה, לפיה אסורה הטלת מטוסים על האוכלוסיה על-ידי כוח כובש, ואין לבחון את ההשלכות, העולות כהאמור בסעיף 46 לנספח לאמנה, על-פי התהומים הצרים שהותנה על-ידי נוסחו של הסימן — שאין בו כדי לאפשר מסקנה קונקלוסיבית בדבר גבולות המותר בתחום המיסוי — אלא יש לבחון את הנושא לאור מהותו של ממשל צבאי וחבולתו, ולאור אחריותו כדפי השטח, שעליו הוא חולש.

(3) סימן 49 פורח פתח להטלת תשלובים נוספים על האוכלוסיה ; אין כל סייג על תדירותו של ההיסל, ואין כל סייג במשי על השיקולים המלחיים הטלתו, אופן גבייתו, היקפו השיעורים האינדיווידואליים שיקבעו מכוחו או מרכיבים אחרים כיוצא באלה, אלא רק סייג בקשר למטרה וכן סייגים חסרי משמעות מעשית לפי סימן 51.

(4) סימנים 48 ו-49 לתקנות האג באים רק לסייג את מירוחח הפעולה למקרה שתיווצר אחת משתי מערכות הנסיבות : זו של גבייתם — על-ידי השלטון הצבאי — של המסים, שנועדו לצרכיה של המדינה, וזו של הטלת היסלים כפויים, אם יקרר אחד מאלה, יהולו על השלטון הצבאי סייגים בדבר דרכי הביצוע ובדבר ייעוד ההכנסות, כמפורט בתקנות האג.

(5) אשר לררכי הביצוע של חובת התשלום, קרי : לענין החובה לנהוג לפי כללי השומה (כפה נובים), כללי התחולה (ממי נובים), אין החיוב דוקני והרלטי, אלא הוא גמיש במידה לא מוצעה ומותנה בכך שהכללים הקיימים עדיין בני ביצוע. לענין זה אין היגיון כיישום אמת מידה וזה לממשל צבאי שזה עתה כונן, לממשל צבאי אשר נהגל שטח על כל בעיותיו האורחיות לסוגיהן במשך עשר שנים ומעלה.

(6) היסל צבאי כפוי הוא אמצעי בשיה צבאי מוכהק, שביסויו באיסוף כפוי של כסף, שנועד להורמה ישירה של מווכנים לקופת הצבא, ואין לו קשר לפיכוכי בעל מעמה, מטרה ודמות אורחיים.

ה. (1) השלטון הצבאי אינו רשאי להטיל על תושבי שטח כבוש מסים, המיועדים לקופתה של המדינה, אשר מעצמה הוא פועל.

(2) הדוקטרינה, שלפיה הסמכות להטיל מסים רגילים היא נחלתו של הריבון בלבד ואין היא ממילא בידי מי שסמכותו צבאית זמנית, אינה חייבת להוליד הגבחה על הכוח יהטיל מיסוי, אם הדבר מתחייב מטובתו ומצרכיו של השטח.

(3) אם מותר לשלטון צבאי להטיל היסל צבאי, ממילא גם מותר לו לנקוט אמצעי מתון יותר.

(4) אין יסוד לשענה, כאילו נתפתח כלל מחייב של המשפט הבינלאומי המנהגי, האוסר מכול וכול באופן החלטי ובנסיבות כלשהן כל חקיקה של הממשל הצבאי, הכבסשת לנהוג מיסוי חדש, אין גב, כאידך ניכא, מקום למסקנה, כאילו מושאר ענין הביסוי החדש לשיקודעתו הכלתי ויגבל על השלטון הצבאי.

1. (1) יאור הצדה של הוראה חדישטצעית בסימן 48, ימאחר שינתן ללמד ההוראותיה של התקנות על דרך מידיה בתוכן של הלאקונה, ישנוצרה עקב דרך הניסוח של סימנים 48, 49, מן הנכון שבה נהיגה של עניין המיטוי תביא בחשבון את ההשלכות הנובעות מן ההוראות הכלליות יותר המובאות בסימן 43, הן בחובה לקיים את הסדר החיים הציבוריים ובחובה לכבד את החוק הסייב, אלא אם כן מן הנמנע יעשות כן לחלוטין.
- (2) העניין החובה להבטיח חיים ציבוריים, אין המדובר דווקא על פעולה חדישטצעית אלא בחובה בתכסיכה, ובמילא אין לקיימה אלא בהתחשב בנסיבות המשתנות מעת לעת ותוך מתן תשומת יב ראויה לצרכים שהזמן גרמם ; הנסיבות בהן מדובר אינן ביטחוניות דווקא אלא גם נסיבות בסיסיות, חברואתיות, תעבורתיות יבדימה, החובה להתוודע דברים לקדוהם אינה יכולה להאפיל על החובה הנאמפת, הצמודה דינאמית של החיים, להבטיח כאופו מתמסך את הסדר החיים הציבוריים.
- (3) המניעה הקיים את החוק בנוסחו הישן היא מוחלטת, אם בכלל התנאים הנסיבות דורש התערבות חקיקתית במטרה שהיא ליטימית לפי האמור בסימן 43.
- (4) הצורך להסביר על איזון התאמה בין מערכות הכלכלה — זו של השטח המוחזק וזו של ארץ האב של השלטון הצבאי — כדי לקיים מיי כלכלה קנינים בטטה, הוא גיטימי, גם אם הוא בחריב שינוי של החוק הקיים.
- (5) משך הזמן של קיום השלטון הצבאי עשוי להשפיע על אופיים של הצרכים, וההכרח בביצוע התאמות ובהיערכות חדשה עשוי לגבור, בכל יאורך הזמן רב יותר, להיכד אלמנט הזמן הוא גורם בשפיע על מירוח הסכסכונות, בין אם סוקלים את צורכי הצבא ובין אם סוקלים את צורכי השטח, או כאשר מצעבים את האיזון בין השניים.
2. (1) אין יגרות בסיס לאבחנה — מבחינת תקנות האב — בין מכסים לבין מכסים.
- (2) מכסים עקשים משמשים תדירות כאמצעי תייסות ויאיוון כלכלי ; הארגון ההפעלה של משך כלכלי הם מבין מטיבותיו של מי המפקד על הבטחת החיים הציבוריים, עליכן חורג נושא המסים העקשים משאלת הדרךה של הנבייה בשטחה, בכל כך מתחייב לגביי חומש פעולה רב יותר מזה המוענק בעניין מבית המסים הקיימים, המשרתים בעיקר את צורכי הקצוב ההכנסות של השטח.
- (3) השליטה במסים העקשים עלידיי התאמתם לצרכים המשתנים המתהדשים היא עליכן בגדר הברח לא יגונה.
3. (1) אין הציב את טובתה של האוכלוסייה כאמת המידה היחידה, אלא יש לשלבה בסיקולי הצורך הצבאי ולאונה יחד עמו.
- (2) הקריטריון — אם השלטון הצבאי דדור אותה הדאנה לגבי האוכלוסייה שלו ומאמן את האמצעים אותם הוא נוקט בטטה המשל גם בתחובו שלו — די בו כדי להציב על בטרות השיבוט בכוחות, שהוענקו בסימן 43, כדי להנהיג מס ערך מוסף.
- (3) הנהגתו של מס ערך מוסף בישראל הייתה בטועל יוצא הנהגתו של מיטוי מקביל גם במסחים המהוקרים, כדי לאפשר המשטר של מצב, הטוכן בחובו מכלול הפועות לכלליות תייבונה, התשובות ביותר להסחים ויאוכלוסייהם בטצע הנתון.

בשולי הפסיקה*
מאת יורם דינשטיין

מס ערך מוסף בשטחים המוחזקים
(בג"צ 493+69/81)

(אבו עיטה, ואח' נ' מפקד אזור יהודה והשומרון, ואח') (1)

בעת כתיבת שורות אלו עבר שרביט הנשיאות של בית המשפט העליון בישראל לידי של השופט מאיר שמגר. יש אולי סמליות בכך, שזמן קצר בלבד לפני אותו מועד פורסם פסק הדין, אשר ניתן על-ידי בית המשפט העליון מפי מ"מ הנשיא (כתוארו של השופט שמגר אז) בבג"צ 493+69/81. זהו פסק דין יוצא דופן, אם בהיקפו (מאה ועשרים עמודים מודפסים), אם ברוחב יריעתו, אם במחקר הרב והמדוקדק שהושקע בו, ואם ברעיון השנון אשר נמצא לפתרון הבעיה המשפטית איתה היה בית המשפט חייב להתמודד. מכל הבחינות הללו לפנינו פסיקה שיפוטית במיטבה, ונעים להיווכח כי נשיאות בית המשפט העליון הופקדה לא רק בידי מי שהיה ראוי לה משיקולים של ותק, אלא גם בידי שופט מעולה.

רוחב היריעה של פסק הדין הוא פועל-יוצא של פרישה לדיון חדש או מחודש של השאלה העקרונית: "מה הן אמות המידה, אותן מיישם בית-משפט זה כבואו לבחון חוקיותה ותקפותה של תחיקת ביטחון בשטח מוחזק" (2). אמנם בסוגיה זו הצטברו כבר מאז שנת 1967 לא-מעט הלכות פסוקות, ואף נקבעו מספר תקדימים רבי-משמעות. אלא שכאן נסקרת ה-*materia* כולה בצורה בהירה ומסודרת, ומ"מ הנשיא מנתח את הנדבכים השונים של המבנה המשפטי, אשר על יסודו בוחן בג"צ את התחיקה של המימשל הצבאי לאור הדין הבין-לאומי החל על תפיסה לוחמתית. יתרה מזו, פסק הדין בודק בשיטתיות מספר בעיות עיוניות (כגון טיבו של המשפט הבין-לאומי המנהגי), שבדרך-כלל נמנע בית המשפט העליון מלצלול לעומקן. בקיאותו המפליגה של מ"מ הנשיא בתחום המשפט הבין-לאומי מבטיחה, כי פסק הדין ישמש בשנים הבאות אמצעי עזר להוראת המקצוע בכל הפאקולטות למשפטים במדינת ישראל. מאז פסק הדין בפרשת אייכמן (3) לא זכינו להלכה שיפוטית ישראלית, שהיא כל-כך בגדר "יורה דעה" בתיאוריה של משפט בין-לאומי.

*עיוני משפט י' (1) (אפריל 1984), עמ' 159-164.

רב הוא הפיתוי לגבי משפטן בין-לאומי להרחיב את הדיבור על שורה של שאלות תיאורטיות מעניינות ומגורונות המתעוררות במהלך פסק הדין. אולם אין הכוונה לעשות זאת כאן, דווקא מאחר שבמספר נקודות זכו השקפות של כותב טורים אלה לקבל תימוכין בפסק הדין. חל כאן הכלל *aliis si licet, tibi no licet*. במקום זאת נראה לנו שמן הראוי לעבור לבעיה המעשית, שעמדה במרכז ההליכים.

העתירות שנדונו בפסק הדין סוככות סביב צווי מיסוי של המימשל הצבאי ביהודה, שומרון וחבל עזה(4). מבחינה סמאנטית נוקטים הצוויים לשון בלו, והדבר נעשה במגמה לכרוך אותם עם מיסי בלו קיימים, הנוהגים בשטחים המוחזקים עוד מלפני התפיסה הלוחמתית שלהם על-ידי ישראל בשנת 1967. ברם, כדיעבד, לא היתה מחלוקת כבית המשפט כי מדובר במס בעל אופי חדש, שהינו שווה-ערך למס ערך מוסף המופעל בישראל. הקושיה המשפטית המונחת ביסוד ההליכים היתה: האם ראוי המימשל הצבאי, על פי דיני המלחמה (כפי שהם באים לידי ביטוי מוסמך ומחייב בתקנות האג מן השנים 1899 ו-1907), להטיל בשטחים המוחזקים מס חדש מטוג זה?

כדי לרדת מיד לשורש הבעיה ראוי להציג תחילה את שני הסעיפים הרלוואנטים בתקנות האג (מס' 48 ו-49) לפי נוסחם האחרון (משנת 1907):

48. אם בטריטוריה הכבושה הכובש גובה את המיסים, הארנונות והאגרות המוטלים לטובת המדינה, הוא יעשה זאת במידת האפשר בהתאם לכללי השומה והתחולה שכתוקף, וכתוצאה מכך יהי חייב לכסות את הוצאות המינהל של הטריטוריה הכבושה באותה מידה שהממשלה החוקית היתה חייבת לעשות כן.

49. אם בנוסף על המיסים הנזכרים כסעף דלעיל, הכובש מטיל היטלים (contributions) כספיים אחרים בטריטוריה הכבושה, הדבר ייעשה אך ורק לצרכי הצבא או המינהל של הטריטוריה בה מדובר(5).

לית מאן דפליג, בהתאם לאסמכתות, כפי שסוכמו על-ידי מ"מ הנשיא, כי תקנות האג משקפות את המשפט הבין-לאומי המנהגי המחייב כיום, וכי הן נקלטו משום כך לתוך הדין הפנימי הישראלי (בהעדר סתירה ביניהן לבין חוק חרות)(6).

השאלה היא מה פשר הסעיפים הללו. כנדון זה קיים פירוש מקובל ופשוט, לפיו מיסוי ממשלתי מכל סוג בשטחים מוחזקים מוסדר בצורה ממצה בצמד ההוראות המצוטטות. לכן הברירה העומדת בפני הכובש היא לגבות מיסים או להנהיג היטלים. גביית מיסים מותרת במסגרת סעיף 48 כלבד, וחריגה מתחום ההיתר אפשרית רק אם נכנסים בגדר היטלים על פי סעיף 49. הואיל וסעיף

48 מסמיך גבייתם של מיסים קיימים, ואינו מתייחס למיסים חדשים, נמצא שאין הכובש רשאי להנהיג מס חדש אלא שעה שהמס מסווג כהיטל, כהתאם לסעיף 49.

אם ליישם את ההלכה הכללית (לפי הפשיטא של סעיפים 48 ו-49) על המקרה שלפנינו, מסתבר לכאורה שאסור היה לישראל - כמדינה כובשת - להטיל בשטחים המוחזקים מס ערך מוסף, בהיותו מס חדש. אמנם ישראל רשאית להיזקק להיטלים מכוח סעיף 49, אבל אלה מוגבלים לכיסוי צרכי המימשל והמינהל, בה כשעה שהמימשל הצבאי הודה גלויות כי לא זו היתה מטרת הנהגתו של מס ערך מוסף ביהודה, שומרון וחבל עזה. כל תכליתו של המס היתה להשרות את התנאים בנדון בין ישראל לשטחים, על-מנת למנוע עיוות בנתונים של הסרת מחסומים כלכליים וזרימה חופשית והדדית של טובין.

הפירוש הפשוט של סעיפים 48 ו-49 של תקנות האג היה מונח ביסוד טיעונם של העותרים, והם נתלו כאילן גדול, לאמור, חוות-דעת מיוחדת שהוכנה עבורם על-ידי פרופ' פון גלאהן (Von Glahn), מחברו של ספר חשוב - המצוטט הרבה בפסיקה הישראלית - על תפיסה לוחמתית(7).

בית המשפט העליון דוחה את הפירוש הפשוט של הסעיפים, והוא עושה זאת משני נימוקים חלופיים. הנימוק הראשון נשען על המלה "אם" הניצבת בראש סעיף 48. מתייבה זו מסיק מ"מ הנשיא, כי סעיף 48 אינו אוסר על הטלת מיסים חדשים כפי שאף אינו מתיר גביית מיסים קיימים. לדעתו, הסעיף אינו מתייחס כלל לשאלה, אם מותר או אסור לכובש לגבות מיסים מכל סוג, אלא נודע להוראתו אופי מותנה גירדא. הווה אומר, לכשמתקיים התנאי - במקרה שהכובש אכן מחליט לגבות את המיסים הקיימים - יוכל לעשות זאת בכפוף לשתי הגבלות: (א) במידת האפשר יישארו בעינם כללי השומה והתחולה שבתוקף; (ב) הכובש יהיה חייב לשמור את הוצאות המינהל באותה רמה שהיתה מקובלת בשטח הכבוש עובר לכיבוש.

עם כל הכבוד, קשה לקבל גישה זו. מ"מ הנשיא עומד היטב על כך, שעבודות ההכנה (travaux preparatoires) של תקנות האג מלמדות, כי למנסחי התקנות היתה רתיעה פסיכולוגית מפני הרושם שהם יוצרים עבור הכובש מעין מגילת זכויות(8). אי לזאת, על פי רוב מנוסחות התקנות בצורה המדגישה מה אסור - ולא מה מותר - לכובש לעשות. השימוש במלה "אם" בסעיף 48 נובע מאותם טעמים פסיכולוגיים, וכל מטרתו להימנע ממתן הכשר מפורש - שיש בו מעין גושפנקא ועידוד - לגביית מיסים קיימים על-ידי הכובש. אף-על-פי-כן ברי, שהסעיף מתיר מבחינה משפטית את גביית המיסים הללו. לשון היתר במשפט הרבה פנים לה, ובחשכון אחרון ניתן להסיק היתר מעצם העדרו של איסור, קל וחומר מפירוט תנאים להתנהגות המותרת.

כל עוד מביאים בחשכון לצורך הדיון בסוגיית המיסוי בשטחים מוחזקים

את הוראות הסעיפים 48 ו-49 בלבד, אי-אפשר כמעט להתחמק מן המסקנה שמיסים חדשים אינם בגדר המותר. חל כאן כלל הפרשנות האלמנטארי *expressio unius est exclusio alterius*. כלומר, מלשון הן לגבי גביית מיסים קיימים (בשתי ההגבלות הנזכרות בסעיף 48) יש להסיק לאו לגבי גביית מיסים חדשים (אלא אם כן הם בגדר היטל על פי סעיף 49). פירושו אחר של התקנות - ממנו עולה כביכול היתר כללי ובלתי-מוגבל לגביית מיסים חדשים - הופך למעשה פלסתר את סעיפים 48 ו-49 כאחד. קודם כל, אם מותר לכובש להטיל מיסים חדשים ללא הגבלה, מה טעם בשתי ההגבלות הנזכרות בסעיף 48? הרי יכול הכובש להימנע מגביית מיסים קיימים כלשהם (הכפופים להגבלות אלו) ולמלא את מחסורו ממיסים חדשים (שכביכול אינם כפופים לאיזו הגבלה שהיא)! יתר על כן, אם רשאי הכובש להטיל מיסים חדשים מכל סוג ושיעור, ולכל מטרה שהיא, לשם מה לו להסתבך בהטלת היטלים, שהכנסתם קודש בהכרח לכיסוי הוצאות המימשל והמינהל? היתר כללי לכובש להפעיל מערכת מיסוי משלו מאפשר את ביטול מערכת המיסוי הקיימת (וממילא אין טעם בסעיף 48) והופך את שיטת ההיטלים למיותרת (כך שאין צורך בסעיף 49).

אלא שאין מגיעים להנמקה החלופית לדחיית טענתם של העותרים, וזהו הבסיס העיקרי - והחידוש הראשי - של פסק הדין. הפירוש הפשוט דלעיל של סעיפים 48 ו-49 קורא את שתי ההוראות הספציפיות הללו בעיני מיסוי בנפרד מן ההוראה הכללית של תקנות האג המסדירה את סוגיית החקיקה ששטחים כבושים. הוראה כללית זו מופיעה בסעיף 43 הקובע בהאי לישנא:

43. בעבור סמכות השלטון החוקי למעשה לידי הכובש, עליו לנקוט בכל האמצעים שביכולתו על מנת להחזיר ולהבטיח במידת האפשר את הסדר והחיים הציבוריים, תוך כיבוד החוקים שבתוקף בארץ, אלא אם כן קיימת מניעה מוחלטת לכך(9).

סעיף 43 מחייב את הכובש לכבד את החוקים שהיו בתוקף בשטח הכבוש בזמן הכיבוש בכפוף לחריגות של "מניעה מוחלטת". הווה אומר, מותר לכובש לחוקק חוקים חדשים רק בנתונים חריגים של מניעה מוחלטת לקיום המצב המשפטי הקודם. הביטוי "מניעה מוחלטת" נשמע אמנם מגביל ומצמצם את סמכות החקיקה של הכובש בצורה מרחיקת לכת. ברם, מוסכם בדרך-כלל, כי תואר השם "מוחלטת" אינו כה מוחלט, כפי שהוא נשמע, ואלו דאמת אינו מעלה ואינו מוריד(10). הפירוש הנכון והמקובל הוא, שמניעה מוחלטת פירושה צורך: אם צורך צבאי של הכובש עצמו ואם צורך הנובע מדאגה כנה של הכובש לאינטרסים של האוכלוסיה האזרחית בטריטוריה הכבושה(11). הואיל והוראת סעיף 43 היא הוראה כללית, ואילו הוראות סעיפים 48 ו-

49 הן הוראות ספציפיות, התפישה המקובלת עד כה - כפי שהובעה, בין היתר, על-ידי פון גלאהן בחוות הדעת שהוגשה לבית המשפט על ידי העותרים - היתה, כי הוראת סעיף 43 נסוגה מפני הוראות סעיפים 48 ו-49 בכל הנוגע לסוגייה המיוחדת של חקיקת מיסוי (12). בא מ"מ הנשיא ולאחר סקירה מקיפה של הפראקיטה של המדינות ושל הספרות המשפטית, הופך קערה זו על פיה.

התיזה המרכזית של פסק הדין היא, כי סעיפים 48 ו-49 כפופים להוראה הכללית של סעיף 43, אשר אינה נדחקת מפניהם. רוצה לומר, נכון הדבר שבדרך-כלל אסור לכובש להטיל מיסים חדשים שאינם בגדר היטלים (לפי סעיפים 48 ו-49). למרות זאת, מותר לו לחוקק חוק מיסוי חדש בנסיבות חריגות של צורך, מכוח הסיפא של סעיף 43.

האם מתקיימות במקרה זה הנסיבות החריגות של צורך לחקיקת מס ערך מוסף בשטחים המוחזקים על-ידי ישראל, בהתאם לדרישת סעיף 43? תשובתו של מ"מ הנשיא היא, כי החלטתה להטיל מיסים חדשים אינה חייבת לנבוע דווקא מצרכי הביטחון כפשוטם, אלא היא יכולה להתבסס גם על הרצון להבטיח את טובת האוכלוסיה האזרחית מבחינה כלכלית (13). פסק הדין מצביע על "תלות רבתי של כלכלת השטחים בזו של ישראל" ומגיע למסקנה, כי ניתוק בין שתי הכלכלות עלול "להיות בעל תוצאות הרסניות מיידיות על כלכלת השטחים ועל רווחת אוכלוסייתם" (14). או, במלים אחרות, מרגע ש"נקשרה כלכלת השטחים בטבורה לכלכלתה של ישראל" (15), התחייב הצורך להשוות בין השטחים לישראל במה שנוגע להנהגת מס ערך מוסף.

על המסקנה העובדתית האחרונה קשה לחלוק. שאלת המפתח אינה עובדתית אלא משפטית, לאמור, האם ניתן לקבל את הרעיון של הרכבת סעיף 43 על סעיפים 48 ו-49 של תקנות האג? רעיון זה מאפשר יצירת פירצה באיסור על מיסים חדשים, שאינם בגדר היטלים (סעיפים 48 ו-49), דרך הסיפא של סעיף 43 (העוסקת בנסיבות חריגות של צורך). האסמכתא העיקרית לביסוס השקפתו של מ"מ הנשיא מצוייה בסעיף 426(ב) של המדריך הצבאי האמריקני, אשר מורה כדלקמן:

ב. מיסים חדשים. אלא אם כן הוא חייב לעשות זאת עקב שיקולים של סדר ציבורי ובטיחות (public order and safety), אסור לכובש ליצור מיסים חדשים (16).

אמנם הפסקה אינה אומרת במפורש, כי הטלת מיסים חדשים בשטח כבוש מותרת שעה שחלה הסיפא של סעיף 43. אבל, ראשית, מן הלאו של הפסקה ניתן ללמוד על ההון, היינו, שמותר ליצור מיסים חדשים עקב שיקולים של סדר ציבורי ובטיחות (17). שנית, הביטוי "סדר ציבורי ובטיחות" לקוח מתוך

התרגום האנגלי השגוי של סעיף 43(18). צא ולמד, שלדעת מנסחי המדריך הצבאי האמריקני, הוראת סעיף 43 גוברת על הוראות סעיפים 48 ו-49 ומאפשרת - כתנאי צורך הקבועים בסעיף 43 - חריגה מן האיסור על יצירת מיסים חדשים.

האמת ניתנת להאמר, כי פרט להוראת המדריך הצבאי האמריקני אין סקירת הספרות המשפטית בפסק הדין מגלה יותר מאשר אחיזה קלושה לתיזה המרכזית שלו. כרי מן הסקירה, כי אף אותם מחברים שמ"מ הנשיא מוצא בעמדתם משום סימוכין להשקפתו (והם אינם רבים) עושים זאת בשפה רפה ובלשון "אולי". אופיינית הציטטה הבאה מפילצ'נפלד (Feilchenfeld), שהיא מן האסמכתאות הראשיות עליהן מושתתת עמדתו של מ"מ הנשיא:

אין זה ברור, כי הכובש רשאי להנהיג מיסים ומכסים חדשים. היו מספר מקרים של פראקטיקה כזאת. סעיף 48 אינו מאשר אותם במפורש, אבל ייתכן שהם מוצדקים במקרים אינדיבידואליים בהתאם לסמכותו של הכובש להחזיר ולהבטיח את הסדר הציבורי(19).

בסופו של דבר, האסמכתות אינן יוצרות הרבה יותר מאשר סדק, שמ"מ הנשיא נכנס אליו וממלא אותו בהלכה משפטית חדשה. דווקא משום כך ניתן להעריך את מלוא תרומתו של פסק הדין לפיתוח המשפט(20). שופט דגול נבחן בכך, שהוא מאתר את הסדקים במשפט, ומבלי לפגוע במבנה הכולל מצליח ליצור דין חדש "בין הסדקים" [interstitially], לפי האימרה המפורסמת של השופט הולמס (Holmes) [(21)]. הרעיון של הרכבת סעיף 43 על סעיפים 48 ו-49 של תקנות האג הוא רעיון חריף. אמנם אין הוא מעוגן יתר על המידה באסמכתות המשפטיות, אך גם אין הוא סותר אותן. יש ברעיון הרבה היגיון משפטי, והעובדה שרוב המחברים לא חשבו עליו(22) אינה פוסלת אותו. קשה לחלוק על כך, שהוראת סעיף 43 הינה בעלת מעמד ראשון במעלה בפרק הדין בתפיסה לוחמתית בתקנות האג. ההוראה חלה על חקיקה מכל סוג, ובאמת אין סיבה להוציא מגבולות תחולתה את נושא המיסוי. בהתאם לדיני פירוש אמנות, הטקסט של האמנה מהווה מיקשה אחת: כל סעיף צריך להתפרש בהקשרו, וההקשר כולל לצורך העניין סעיפים אחרים באותה אמנה(23). את סעיפים 48 ו-49 צריך לפרש על רקע סעיף 43 ובצורה המתיישבת איתו. ככלל, סעיפים 48 ו-49 אוסרים על הטלת מיסים חדשים (כמו חוקים אחרים) בנסיבות חריגות של צורך, מכוח הסיפא של סעיף 43, אינו סותר את האיסור על מיסים חדשים בנסיבות רגילות. ההיתר רק קובע יוצא מן הכלל, כתנאים מיוחדים.

זוהי הקונסטרוקציה המשפטית של פסק הדין. אסור לשכוח, כמובן, שלפנינו החלטה של בית משפט לאומי, המתייחסת למשפט הבין-לאומי. נשאלת

איפוא השאלה באיזו מידה משפיעה החלטה כזאת על הפירוש המוסמך של תקנות האג? התשובה היא, שפסק דין לאומי, בתורת שכזה, אף פעם אינו יוצר כמישרין משפט בין-לאומי(24). עם זאת, החלטה שיפוטית לאומית יכולה גם יכולה להשפיע על ההתפתחות הדין הבין-לאומי, בעיקר כמה שנוגע לפירוש הנכון של אמנות. יש מקום לסברה, כי לכשיתורגם פסק הדין ללועזית - ויצוטט בספרות הבין-לאומית - הוא יטביע את חותמו על ההתפתחות העתידה בסוגיית המיסוי כשטחים כבושים.

הערות:

- (1) פ"ד לז(2) 197.
- (2) שס, בע' 228.
- (3) ארוע פלילי 336/61. אייכמן נגד היועץ המשפטי לממשלה פ"ד טז(2) 2033.
- (4) לגבי חבל 'עזה' ראוי להעיר פה, אגב אורחא, כי בזמן הרלוואנטי להליכים שלפנינו נמצא החבל עדיין בתפיסה לוחמתית. אולם מאז שנת 1982, עם השלמת הנסיגה הישראלית מסיני, לא חלים יותר דיני המלחמה ביחסים בין ישראלים למצרים. השליטה הישראלית בחבל זה מושתתת על הוראותיה של אמנת השלום עם מצרים משנת 1979, כ"א 25 (מס' 868) 695.
- (5) Regulations annexed to Hague Convention (No.IV) Respecting the Laws and Customs of War on Land, 1907, in: Documents on the Laws of War (ed. by Roberts and Guelff, 1982) 44, 55-56
- (6) לעיל הערה 1, בע' 237-233, 252-251.
- (7) G. Von Glahn, The Occupation of Enemy Territory, (1957)
- (8) לעיל הערה, בע' 255.
- (9) לעיל הערה 5, בע' 55-56. התרגום - המבוסס על הנוסח הצרפתי המקורי של הסעיף - הוצע על-ידי לראשונה במאמר "סמכות החקיקה כשטחים המוחזקים" עיוני משפט ב (תשל"ב) 505, 506. התקבל על-ידי בית המשפט העליון (מפי השופט שילה) בבג"צ 202/81, טביב, ואח' נ' שר הביטחון ואח', פ"ד לו(2), 622, 629.
- (10) ראה המאמר הנזכר לעיל הערה 9, בע' 509. בית המשפט העליון אימץ למעשה עמדה זו כבר בבג"צ 202/81, לעיל הערה 9, בע' 629-631. ראה גם בפסק הדין שלפנינו, לעיל הערה 1, בע' 310.
- (11) מאחר שבפסיקה קודמת של בית המשפט העליון הודגש לרוב רק חלק אחד של המשואה, ראוי לציין כי מ"מ הנשיא הטעים הפעם ש"אין להציב

- טובתה של האוכלוסיה כאמת המידה היחידה, אלא יש לשלבה בשיקולי הצורך הצבאי ולאזנה יחד עימה" (לעיל הערה 1, בע' 314).
- (12) שם, בע' 298.
- (13) שם, בע' 304.
- (14) שם, בע' 320.
- (15) שם, בע' 321.
- (16) The Law of Land Warfare, Department of the Army Field Manual (FM 27-10, 1956) 157.
- (17) לעיל הערה 1, בע' 283.
- (18) לעיל הערה 5, בע' 56. (ודוק הערת שוליים שם לגבי השגיאה בחרגום).
- (19) לעיל הערה 1, בע' 290. ההסתמכות על פיילצ'נפלד כאסמכתה ראשית חוזרת במספר מקומות בפסק הדין (ראה, לדוגמא, שם, בע' 305-306).
- (20) על תפקידו היוצר של שופט בפיתוחה המשפט ראה א' ברק, "חקיקה שיפוטית" משפטים יג (תשמ"ג) 25, 41-44.
- (21) Southern Pacific Co. v. Jensen 244 U.S. 205, 221 (1917).
- (22) הדברים מתייחסים בין השאר לכותב טורים אלה. ראה י' דינשטיין, דיני מלחמה (שוקן ואוניברסיטת תל-אביב, 1983) 238.
- (23) ראה י' דינשטיין, אמנות בינלאומיות (שוקן ואוניברסיטת תל-אביב, 1974) 138.
- (24) ראה י' דינשטיין, המשפט הבינלאומי והמדינה (שוקן ואוניברסיטת תל-אביב, 1971) 61.

עיקרי תורת דעת של פרופסור ג'ראר פון גלאן
על פסק הדין בבג"צ אבו-עיסה (493/81 69/81)

על פסק הדין בפרשת ערך מוסף נמתחה ביקורת על ידי פרופסור ג'ראר פון גלאן, מומחה למשפט בינלאומי שמסר עדות מומחה בפרשה זו בבית המשפט העליון(1). במאמרו מבהיר פרופסור פון גלאן כי החוק הבין-לאומי (בעיקר סעיף 43 לתקנות האג) אוסר הטלת מס חדש על תושבי שטח כבוש אלא אם המס מוטל לרווחת התושבים. לדעת פרופסור פון גלאן, לא הוכח במידה מספקת בבית המשפט העליון כי הטלת מע"מ נעשתה לטובתה ולרווחתה של האוכלוסיה בשטחים. לדעתו מסקנות בית המשפט כי המיסים הם "אמצעי חיוני הטומן בחובו מכלול תופעות כלכליות חיוביות החשובות ביותר לאוכלוסיה כמצב הנתון" (כלשון השופט שמגר) אינה מבוססת על עובדות מספיקות, ולא הרבאה בפני בית המשפט תשתית שמצדיקה מסקנה כזו.

-
1. G. Von Glahn "An Unofficial Expression of Opinion on the VAT Case Judgment" The Palestine Yearbook of International Law Vol. IV, 1987-88.

נספח ד'

רשימה של צווים בדבר מט הכנסה, שומות וגבייה
(יהודה ושומרון)

א. צווים המחננים את חוק 1964

1. בסדרות ממוספרות

("שפנ" = פקודה העוסקת בשיעורים' פטורים או ניכויים או כל השלושה יחד)
- (תיקון מס' 1 לא מפורסם כתיקון ממוספר לחוק 1964 אלא כצו בדבר תיקון חוק מט הכנסה [מספר 543] תשל"ד (1974).

- צו בדבר תיקון

חוק מט ההכנסה

(שפנ)	מס' 655	, 1976	, (תיקון 2)
(שפנ)	מס' 725	, 1977	, (תיקון 3)
(שפנ)	מס' 754	, 1978	, (תיקון 4)
(קנסות/תשלומים מראש)	מס' 770	, 1978	, (תיקון 5)
(שפנ)	מס' 782	, 1979	, (תיקון 6)
(קנסות)	מס' 791	, 1979	, (תיקון 7)
(שפנ)	מס' 816	, 1980	, (תיקון 8)
(שפנ)	מס' 835	, 1980	, (תיקון 9)
(שפנ)	מס' 773	, 1980	, (תיקון 10)
(שפנ)	מס' 900	, 1981	, (תיקון 11)
(שפנ)	מס' 907	, 1981	, (תיקון 12)
(שפנ)	מס' 920	, 1981	, (תיקון 13)
(הארכת תקופת התשלום)	מס' 924	, 1981	, (תיקון 14)
(שפנ)	מס' 943	, 1981	, (תיקון 15)
(שפנ)	מס' 958	, 1982	, (תיקון 16)
(שפנ)	מס' 976	, 1982	, (תיקון 17)
(שפנ)	מס' 978	, 1982	, (תיקון 18)
(שפנ)	מס' 1014	, 1982	, (תיקון 19)

מס' 1029 (שפנ)	, 1982	(תיקון 20)	"
מס' 1050 (שפנ)	, 1983	(תיקון 21)	"
מס' 1062 (שפנ)	, 1983	(תיקון 22)	"
מס' 1084 (שפנ)	, 1983	(תיקון 23)	"
מס' 1094 (שפנ)	, 1983	(תיקון 24)	"
מס' 1098 (שפנ)	, 1984	(תיקון 25)	"
מס' 1106 (שפנ)	, 1984	(תיקון 26)	"
מס' 1143 ()	, 198?	(תיקון 27)	"
מס' 1160 ()	, 1985	(תיקון 28)	"
מס' 1174 (נהלים להתנגדות)	, 1986	(תיקון 29)	"
מס' 1176 (תשלומים חוזרים)	, 1986	(תיקון 30)	"
מס' 1185 (סמכות לתקן תקנות מיוחדות)	, 1987	(תיקון 31)	"
מס' 1206 (הצגה בוועדה להתנגדויות)	, 1987	(תיקון 32)	"
מס' 1225 (שפנ)	, 1987	(תיקון 33)	"
מס' 1241 (אכיפת תשלום)	, 1988	(תיקון 34)	"
מס' 1247 (חוקי חשבוונאות)	, 1988	(תיקון 35)	"
מס' 1266 (הגדרות של הבדלים בערך)	, 1989	(תיקון 36)	"

2. בסדרות לא ממוספרות

צו בדבר ערעורי מס הכנסה, מס' 109	-
צו בדבר ערעורי מס הכנסה, מס' 406	-
צו בדבר תיקון של חוק מס ההכנסה, מס' 485 (שפנ)	-
צו בדבר תשלום של מיסים, מס' 509 (תשלום ב-ש"ח ולא בדינרים ירדנים)	-
צו בדבר חוק מס ההכנסה, מס' 533 (סמכות לפטור ממס הכנסה, עליה ביוקר המחיה)	-
צו בדבר תשלום של מיסים (הוראות זמניות), מס' 586	-
צו בדבר תשלום של מיסים (הוראות זמניות), מס' 612	-
צו בדבר תיקון של חוק מס ההכנסה, מס' 636 (שפנ)	-

3. צווים המשפיעים הן על מס הכנסה והן על מס רכוש

-	צו בדבר מס הכנסה ומס רכוש, 1967, מס' 28 (פקודות)
-	, 1967, מס' 28 (פקודות) "
-	, 1967, מס' 84 (פקודות) (תיקון 1) "
-	, 1967, מס' 120 (פקודות) (תיקון 1) "
-	, 1967, מס' 28 (פקודות) "
-	, 1967, מס' 238 (הגדרות) (הגדרות) "

4. תקנות שאושרו עפ"י צווים צבאיים

א. אושרו עפ"י צו 28: (ניכוי מעמלת ביטוח)

-	תקנות מס הכנסה, 3/86
-	, (קביעת תשלומים בעד עבודות בניה ועבודות הובלה כהכנסה), 4/86
-	, (ניכוי מעמלת ביטוח), 5/86
-	, (ניכוי מתשלומים בעד עבודות בניה ועבודות הובלה), 6/86
-	נתינת סמכות מס' 49, 7/86
-	תקנות מס הכנסה (שיטה של ניכוי במקור), 1/87
-	תקנות מס הכנסה (מספר תיקונים העוסקים בשנת השומה)
-	תקנות מס הכנסה (קביעת תשלומים בעד עבודות בניה ועבודות הובלה כהכנסה) (תיקון) 2.12.89

ב. אושרו עפ"י פקודה 111:

-	פקודה העוסקת בשגיאה כתיקון.
---	-----------------------------

ב. צווים המתקנים גבייה של פעולות הון של הממשלה 1952

-	צו בדבר תיקון חוק של גביית כספי ממשלה, 1967 מס' 113 (העברת סמכות למפקד הצבאי של הגדה המערבית)
-	צו בדבר תיקון חוק של גביית כספי ממשלה, 1967, מס' 135 (תיקון 1) (נתינת כוח לסמכות מייצגת)
-	צו בדבר מכנה המסכות והרשות, 10 אפריל 1973, אין מספר
-	צו בדבר תיקון חוק של גביית כספי ממשלה, 1983, מס' 1095 (תיקון 2)

- (היתר לעקל רכוש בידי צד שלישי)
- צו בדבר תיקון חוק של גביית כספי ממשלה, 1987, מס' 1193 (תיקון 3)
 - (כוח להצהיר על כל תשלום שהוא הכפוף לחוק 1952)
 - הגדרות בדבר גבייה של כספי ממשלה, אושר עפ"י צו 113.

ג. שונות

- צו בדבר גביית הון (רשות מקלה) (הוראות זמניות) 1988, מס' 1262
- (תולה הענקת רשיונות בתשלום מיסים)
- צו בדבר עבירות מנהל (מס' 1263), 1988.

נספח 4

רשימה של צווים ותקנות בדבר מס ערך מוסף

א. צווים ותקנות המתקנים את החוק הירדני בדבר בלו על מוצרים מקומיים: מס' 16, 1963.

1. תיקונים 1-6 (1967-;1985) (כולל)
2. תקנות בדבר בלו על מוצרים מקומיים, 26 אפריל 1985.
3. תקנות בדבר החזקת ספרי מאזן, 62 אפריל 1985.

ב. תקנות שאושרו בעקבות חוק, 1963 על מוצרים מקומיים ותקנות מתקנות העוסקות בבלו על מוצרים מקומיים 26 אפריל 1985:

1. תקנות העוסקות בדבר בלו על מוצרים מקומיים

	תיקון מס' 7,	16	ספטמבר	1986	
	8,	30	נובמבר	1986	2.
	9,	16	מרס	1986	3.
	9,	18	אוגוסט	1987	4.
	10,	8	אפריל	1987	5.
	11,	10	מאי	1987	6.
	12,	1	יולי	1987	7.
	13,	1	ספטמבר	1987	8.
	14,	20	נובמבר	1987	9.
	15,	13	דצמבר	1987	10.
	16,	6	ספטמבר	1988	11.
	17,	23	אוקטובר	1988	12.
	18,	1	פברואר	1989	13.
	19,	2	פברואר	1989	14.
			הצהרה העוסקת בבלו על מוצרים מקומיים (תפקידה של מצרים כמדינה שכנה), 7 מאי 1987.		15.

ביצ'לם

מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים
The Israeli Information Center for Human Rights in the Occupied Territories

26.10.89
ש.מ. 231

אל
מד שמעון מזרחי
קמ"ט מסים
ת.ד. 36
כית אל
שלום רב,

'כצלם' מכין דו"ח בנושא שימוש כמערכת המיסוי בגדה המערבית
וברצועת עזה כמכשיר לאכיפת השלטון בתקופת ההתקוממות.

כמסגרת העבודה על הדו"ח חסרים לנו מספר נתונים שיפורטו להלן.

אודה לך מאוד כאם תוכל לסייע כידינו לקבלת נתונים אלה בכרו
שהדו"ח יהיה יסודי, מקיף ואמין.

1. רשימת הצווים והתקנות שהוצאו ע"י המנהל האזרחי מאז 1967 לגבי גביית מסים בשטחים.
2. באיזה תאריך הוצאו הצווים הנ"ל?
3. רשימת האגרות והרישיונות שתושב השטחים תלוי כמנהל כדי לקבלם.
4. תיאור שיטות גביית המסים עד האינתיפאדה ואחריה - האם חל שינוי בשיטה.

בברכה,
יהודה גלאון
זוהבה גלאון
מנהלת 'כצלם'

מספר ת.ד. 111820-2
 אל: 31.10.89
 חתום: טאג

רמטכ"ל האזורי לאזור ירושלים ושומרון
 إدارة الدنية لمدينة يهودا والسامرة
 קצין חשב למס"מ
 ضابط ادارة لتقوية المسالك
 בית אל ח.ד.ל. ילד סלו 976438
 טלפון 172354

אל:

מנהלת "כצלם"
 רח' התיכונים 8, ירושלים

הנדון: נתונים

צר לי, אך איני מוסמך להעביר נתונים, כמבוקש כמכתבך.

ב ב ר כ ה

חיים חובב
 ס. קמ"ט מיס"מ

בצלם

מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים
The Israeli Information Center for Human Rights in the Occupied Territories

לכבוד

אל"מ אחז בן ארי

ת.ד. 10482

בית-אל

שלום רב,

במסגרת כתיבת דו"ח של 'בצלם' בנושא המיסוי בשטחים התעוררו
אצלנו מספר שאלות בנושאי חקיקה. אודה לך מאוד אם תסייע
לנו בכרור שתי סוגיות:

1. האם קיים צו, המתנה מתן שירות או רשיון בתשלום מסים,
מלבד צו 1262?

2. האם יש הצדקה לסרב לבקשה להוצאת תעודת לידה בגין אי
תשלום מסים?

תשובותיך יסייעו בידינו להכנה טובה יותר של נושא סבוך זה.

בתודה מראש,

ד"ר דפנה גולן

בצלם

מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים
The Israeli Information Center for Human Rights in the Occupied Territories

27.12.89

ש.מ. 320

לכבוד

אל"מ אחז בן ארי

ת.ד. 10482

בית-אל

שלום רב,

אני שולחת אליך דו"ח בנושא מערכת השיפוט הצבאי בשטחים ומקווה שתמצא בו עניין.

אני מקווה שתסייע לנו בכתיבת הדו"ח בנושא המיסוי בשטחים (ראה מכתבי מיום 12.12.89), בעיקר כבירור הסוגיה אילו צווים נוגעים למיסים בשטחים מלבד צו 1262.

בתודה מראש

ובברכת חג אורים שמח

ד"ר דפנה גולן

רחוב התיבונים 8, ירושלים 92386, טלפון 667274, 667271 Hatibonim Street, Jerusalem 92386, Telephone

צ ב א ה ג נ ה ל י ש ר א ל
אזור יהודה והשומרון
לשכת היועץ המשפטי

תאריך: 23 בינואר 1990
סימוכין: 164/00 - 12438

לכבוד
"בצלם" - לידו ד"ר דפנה גולן
דח' התיבונים 8,
ירושלים
ג.נ.,

הנדון: צו בדבר גביית מיסים (סמכויות עזר)(הוראת שעה)
(מס' 1262)(יהודה והשומרון), החשמ"ס - 1988
מכתבך: ש.מ. 287 מיום 12.12.89

1. הצו שבנדון הינו צו כללי המסדיר את המקרים בהם ניתן לדרוש מתושב האזור אישור "אי-חבות", או להתנות מתן שירות או רשיון בהמצאת אישור כאמור.
2. בנוסף לצו זה, קיימות הוראות ספציפיות בחוקים אחרים לפיהן, ניתן לעכב רישום או מתן שירות עד לפרעון חוב. להלן שתי דוגמאות:
 - א. סעיף 14 לחוק גביית הכספים הציבוריים (המקביל לסעיף 11א לפקודת המיסים (גבייה) בישראל) מאפשר לעכב ביצוע רישום במקרקעין עד שהחייב יפרע חובות מס המגיעים בגינם.
 - ב. סעיף 172ב לצו בדבר חוק התעבורה (סדרי תנועה)(יהודה והשומרון)(מס' 399), תש"ל - 1970 קובע, כי רשות הרישוי רשאית שלא ליתן רשיון נהיגה או שלא לחדשו, עד שמבקש הרישיון יוכיח, לפי דרישתה, כי כל קנס שנתחייב בו בדיון בשל עבירת תעבורה או בשל עבירה אחרת הנובעת מנהיגת רכב - שולם.

בכבוד רב,
אחו בן ארי
היועץ המשפטי

אבא/פ

נספח ח'

מדינת ישראל משרד הבטחון

לשכת מתאם הפעולות ביהודה, שומרון וחבל עזה

א. כללי: להלן רשימת עיקרי חוק המיסים שהיו בתוקף באיו"ש ובאזח"ע לפני 1967 ושעודם בתוקף בכפוף לשינויים שהוכנסו בתחיקת בטחון:

1. באיו"ש

- (א) חוק מס הכנסה, מס' 25 לשנת 1964
- (ב) חוק מס קרקעות, מס' 30 לשנת 1955 (חוק מס רכוש חקלאי וכפרי)
- (ג) חוק מס המבנים והקרקעות בתוך אזורי העיריות, מס' 11 לשנת 1954 (חוק מס רכוש עירוני)
- (ד) סעיף 141 לחוק העיריות, מס' 29 לשנת 1955 (המסמך מועצת-עירייה להתקין תקנות בענין גביית מיסים בקשר לכל הסמכויות שמוקנות לה)
- (ה) תקנות מס החינוך, מס' 1 לשנת 1956

2. באזח"ע

- (א) פקודת מס הכנסה, מס' 13 לשנת 1947
- (ב) פקודת מס רכוש חקלאי, מס' 5 לשנת 1942
- (ג) פקודת מס רכוש עירוני, מס' 24 לשנת 1942
- (ד) סעיף 102 לפקודת העיריות, מס' 1 לשנת 1934 (המסמך מועצת עירייה להטיל ארנונות)

ב. מס הכנסה ומס רכוש

1. מס הכנסה

א. מדרגות מס הכנסה ליחיד באיו"ש ובאזח"ע הינן כדלקמן:

מזטבר חודשי	מזטבר	סך המדרגה	מזטבר
122.2	1,600	1,600	7%
266.6	3,200	1,600	7.7%
400.0	4,800	1,600	11.0%
511.0	6,132	1,332	16.5%
622.0	7,464	1,332	22.0%
733.0	8,796	1,332	27.5%
944.0	10,128	1,332	33.0%
1,177	14,124	3,996	38.5%
1,732	20,784	6,660	44.0%
2,287	27,444	6,660	49.5%
		כל שקל נוסף	55.0%

ב. שונו ממס הכנסה בישראל

- (1) הכנסה מחקלאות פטורה באיו"ש (הכנסה ישירה של החקלאי; הכנסה ממסחר בחקלאות חייב במס).
- (2) תושבי איו"ש אזח"ע המועסקים בישראל פטורים ממס

הכנסה באזור מכיוון שהם משלמים מס הכנסה בישראל
(מניעת כפל מס).
(ג) אין מס רווחי הון ואיו"ש ובאזח"ע.

ג) מס הכנסה על חברות הינו בשעור אחיד של 38.5% באיו"ש
ו-37.5% באזח"ע, לעומת למעלה ה-40% בישראל.

2. מס רכוש איו"ש

א. מס רכוש כפרי

- (1) חל על אדמות שלחין בלבד
- (2) המס מחושב לפי סוג גידול וגודל השטח
- (3) המס הינו שארית של מס הרכוש שהוטל ע"י השלטונות
ירדן (המס חל הו על אדמות שלחין והו על אדמות
בעל עד 1963 כאשר המס על אדמות בעל בוטלי

ב. מס רכוש עירוני

(1) מבנים

- (א) המס הינו 17% משווי השכירות השנתית של
המבנה.
- (ב) שווי השכירות השנתית נקבע ע"י ועדת הערכה
בתהליך הבא:
 - (1) קביעה ראשונית
 - (2) אפשרות להגדיר
 - (3) קביעה סופיתנעשית הערכה חדשה
כל 3 עד 6 שנים
בהתאם לנסיבות

(2) אדמה ריקה

- (א) המס הינו 6 פרומיל משווי הקרקע
- (ב) שווי הקרקע נקבע ע"י ועדת ההערכה בשיטה
הרשומה לעיל

הגבייה של מס רכוש נעשית ע"י המנה"ז. 90%
מהגבייה מועבר לעיריות (90% מההכנסות בכל עיר
מועברות לקופת אותה עיריה) ו-10% נשאר בקופת
המנה"ז למימון הוצאות הגבייה.

3. מס עסקים

א. איו"ש

- (1) אגרה שנתית לכל רשיון עסק עפ"י חוק מס עסקים
מס' 89 משנת 1966 (חוק ירדני)
- (2) גבייה נעשית ע"י המונא"ז, 90% מועבר לעיריה ו-
10% נשאר בקופת המנה"ז (כמו מס רכוש)
- (3) שבלת המס מחולק לפי סוג עסק

ב) אזח"ע - מס עסקים נגבה ע"י העיריות

ג. מכס, בלו ומב"מ - יחידת המ"ט מכס באיו"ש ואזח"ע גובה המיסים הבאים:

- 1) מכס - חלים באיזורים אותם ההסדרים החלים בישראל.
- 2) מב"מ (מס בלו מוסף) - מקביל למע"מ בישראל.
- 3) בלו - מס קנייה החל על רשימת מוצרים ספציפיים כגון: סיגריות, מוצרי פלסטיק, מצברים.
- 4) מס בולים - דרושה הדבקת בולי הכנסה על כל פנייה למנא"ז, על חוזים ועל היתרי יציאה דרך גשרי הירדן.

ד. אגרות

- 1) אגרה, כעקרון, אינה תשלום חובה, אלא תשלום בגין שירות כלשהו (כגון: הנפקת רשיון). באופן כללי, ניתן לומר שתושבי איו"ש ואזח"ע נדרשים לשלם אגרות בגין שירותים מקבילים לאלה שחייבים לשלם בגינם אגרות בישראל.
- 2) האגרות העיקריות הנגבות באיו"ש ובאזח"ע הינן אגרות בגין רישוי עסק, אגרות ביטוח בריאות, אגרות מעבר בגשרי הירדן ובמסוף רפ"ח ואגרות בגין הנפקת רשיונות (כגון רשיון נהיגה).

ה. היטל רכב

- 1) החל ביולי 1988 (באזח"ע) ובספטמבר 1988 (באיו"ש) הוטל היטל רכב על בעלי כלי הרכב באיו"ש ובאזח"ע.
- 2) שערי היטל נקבעים עפ"י סוג כלי הרכב (מכונית פרטית, משאית, אוטובוס וכ"ד), נפח המנוע ושנת הייצור.
- 3) שערי היטל הינם אותם השעורים שהוטלו בישראל ב-1985 תוך התאמה אינפלציונית (לפי מדד המחירים לצרכן) ועדכון שנות הייצור.

ו. אי חבות: להלוו רשימת המסמכים, הרשיונות והשירותים המותנים במיגה טופס אי חבות ("טופס טיולים", כהגדרתו של ח"כ אורון)

- 1) איו"ש
 - א) היתר אישי ליציאה מהאזור
 - ב) רשיון עפ"י חוק הניתובאות והפרוסום התקף באזור
 - ג) רשיון עסק
 - ד) רשיון כותבי בקשות
 - ה) רשיון ראית חשבון
 - ו) רשיון מודד מוסמך
 - ז) רשיון מבטח וסוכן ביטוח
 - ח) רשיון לכרייה וחציבה
 - ט) רשיון בנייה (רשיון תכנון ובנייה)
 - י) רשיון מסחר בעתיקות
 - יא) רשיון לפעול בעסקי תיירות
 - יב) מתן רשיון עפ"י תקנות הטלפון החלות באזור
 - יג) היתר להקמת מפעל
 - יד) רשיון כלי רכב
 - טו) רשיון נהיגה
 - טז) רישום העברת בעלות בכלי רכב
 - יז) היתר אישי מיחד להכנסת כספים
 - יח) מתן שירות עפ"י חוק החברות התקף באזור
 - יט) מתן שירות עפ"י חוק רישום שמות מסחריים החל באזור
 - כ) מתן שירות עפ"י חוק סימני מסחר התקף באזור
 - כא) היתר להעברת טובין לאזור וממנו
 - כב) היתר אישי להוצאת והחזקת מט"ח
 - כג) מתן לוחיות רישוי לכלי רכב

- (א) היתר להעברת טובין לאזור וממנו
 (ב) רשיון כלי רכב מסחרי
 (ג) רשיון נהיגה בכלי רכב מסחרי
 (ד) רישום העברת בעלות בכלי רכב
 (ה) רישוי עסק
 (ו) רישוי כלי שיט
 (ז) רשיון דייג
 (ח) היתר אישי מיוחד להכנסת כספים
 (ט) היתר אישי מיוחד להכנסת והחזקת מט"ח
 (י) רשיון למבטח וסוכן ביטוח
 (יא) שירות עפ"י פקודת החברות החלה באזור
 (יב) שירות עפ"י פקודת סימני המסחר התקפה באזור
 (יג) שירות עפ"י חוק רישום מסחרי החל באזור
 (יד) רשיון ענייה
 (טו) רישום עסקאות מקרקעין
 (טז) רשיון כרייה
 (יז) מתן רשיון לפתיחת מוסכים ומפעלים לכלי רכב
 (יח) מתן שירות עפ"י החוק בעניין הסדרת ענייני חברות
 מאשרדים וסוכנויות נסיעות ותיירות
 (כ) רשיון או שירות עפ"י פקודת המדידות התקפה באזור

נתוני מינהל הכנסות המדינה - שיעור המיסים מהתל"ג
בשטחים לשנת 1986 במיליוני ש"ח ובאחוזים

חבל עזה	הגדה המערבית	
35.6	138.6	סה"כ מיסים
836.0	2.211.0	תל"ג
4.2%	6.2%	שיעור המיסים מהתל"ג

(הערה: מספרים אלה מתייחסים למיסים שנגבו במישרין על-ידי הממשל, כולל מיסים עבור הרשויות המקומיות. לא נכללים מיסים שנגבים בישראל בגין תושבי השטחים כגון מכס ומס קניה, ניכויים במקור של מס הכנסה לעובדי השטחים וכו').

לפי חישובים שנערכו מנתוני הרבעון הסטטיסטי לשטחים המוחזקים ל-1987 עולה כי שיעור המיסים מהתל"ג בגדה המערבית היה:

שיעור המיסים מהתל"ג בישראל ב-1986 היה 47.9%.

1980-3.4%	1981-4%	1982-4.3%
1983-5.8%	1984-5.6%	1985-4.5%

קיימת טענה שהמע"מ הכביד את עול המיסים בשטחים. מס זה העלה את אחוז סה"כ המיסים ב-1% מהתל"ג. באותן שנים שיעור המיסים הישירים בישראל הוא 14.5-18%. כלומר, גבוה בהרבה מזה ששולם על-ידי תושבי השטחים. סכ"ה המיסים שלהם לא הגיע לשיעור זה.

נתוני הבניה במזרח יו"ם בשנות המס 1986, 1987 ו-1988

נאלפי מקלים וזמנים ובחוזות

ש י צ ו ר י ג י ו ר ל				88	87	86	התקופה
1988	1987	1988	1987	מכריל 88- מוס 1989	מכריל 87- מוס 1988	מכריל 86- מוס 1987	המס
לעומת 1987	לעומת 1986	לעומת 1987	לעומת 1986				
-19.7	-2.9	-5.7	14.6	149,729	158,820	138,607	סה"כ מסים ותשלומי חונה
-20.1	15.6	-6.2	36.4	47,514	50,631	37,126	מס הכנסה
-13.6	-13.1	1.5	2.5	6,471	6,375	6,220	מס רכוש
-20.7	-3.6	-6.9	13.7	1,608	1,727	1,519	מס מעסיקים
-49.0	-33.2	-40.1	-21.2	169	282	358	מס רכוש כפרי
-19.5	10.6	-5.5	30.5	55,762	59,015	45,223	סה"כ מסים ישירים
2.1	-36.5	19.9	-25.0	5,495	4,585	6,117	מכס
-19.7	-12.3	-5.7	3.4	26,459	28,063	27,137	גלו
-14.3	-14.8	0.6	0.5	22,401	22,263	22,155	מס נולים כולל מכירה (ע"י הוואר)
-22.3	-4.3	-8.7	12.9	43,722	47,895	42,433	מנ"מ
-40.2	14.7	-29.8	35.3	1,028	1,464	1,082	היסלים ואחרות מענר בגשרים
-19.1	-10.6	-5.0	5.4	99,105	104,270	98,924	סה"כ מסים עקיפים גרוטו
-2.0	-31.7	15.1	-19.4	5,138	4,465	5,540	החזרים
-19.8	-9.4	-5.9	6.9	93,967	99,805	93,384	סה"כ מסים עקיפים נטו

ערך ל. ל. גרוטו

נתוני גביה באזור עזה בשנת המס 1986, 1987 ו-1988

באלפי שקלים חוזים ובאחוזים

שיעור גידול				התקופה			
ריאליים		נומינליים		88	87	86	
1988	1987	1988	1987	אפריל 88 - מרס 1989	אפריל 87 - מרס 1988	אפריל 86 - מרס 1987	המס
לעומת 1987	לעומת 1986	לעומת 1987	לעומת 1986				
5.0	-6.4	23.3	10.4	48,495	39,337	35,642	סה"כ מסים וחלומי חובה
15.4	-15.5	37.1	0.3	27,570	20,114	20,172	מס הכנסה
-	-27.9	-	-15.0	-	249	293	מס רכוש עירוני
-	-32.7	-	-20.6	-	135	170	מס רכוש כפרי
14.5	-15.8	34.5	-0.7	27,570	20,498	20,635	סה"כ מסים ישידיים
9.0	-28.1	28.0	-15.2	1,357	1,060	1,250	מכס
-55.9	-10.2	-48.3	6.0	239	462	436	נלו
133.1	-43.6	173.7	-33.5	1,590	581	873	מס בולים
-8.0	1.9	8.0	20.2	18,076	16,736	13,928	מנ"מ
-3.9	-3.1	12.9	14.3	21,262	18,839	16,487	סה"כ מסים עקיפים ברוטו
-	-	-	-	337	-	1,480	החזרים
-5.4	6.4	11.1	25.5	20,925	18,839	15,007	סה"כ מסים עקיפים נטו

ערך: ל. נרטון

נתוני גביה כאזור יהודה ושומרון בתקופה אפריל-מרס 1985/6 ו-86/7

באלפי שקלים חדשים ובאחוזים

המס	תקופה	מ ר ס		אפריל - מרס		שיעורי גידול באחוזים		
		1986	1987	1986/4	1987/3	נומינליים	ריאליים	
		מ	ש	מ	ש	מ	ש	
סה"כ מסים ותשלומי חובה	10,298	13,189	102,786	138,607	28.1	34.9	4.1	5.6
מס הכנסה	2,890	3,920	26,295	37,126	35.0	41.2	10.3	8.4
מס רכוש	1,455	729	4,194	6,220	(-) 49.9	48.3	(-) 61.6	15.9
מס מעסיקים	23	22	931	1,519	(-) 4.4	63.2	(-) 22.2	25.3
מס רכוש כפרי	134	100	329	358	(-) 25.4	8.8	(-) 39.3	(-) 16.4
סה"כ מסים ישירים	4,502	4,771	31,749	45,223	6.0	42.4	(-) 13.8	9.4
מכס	462	290	4,103	6,117	(-) 37.2	49.1	(-) 49.0	14.5
כלו	1,843	1,933	18,658	27,137	4.9	45.4	(-) 14.7	11.7
מס כוליים (כולל מכירות ע"י הדאר)	1,398	2,767	26,776	22,155	97.9	(-) 17.3	60.9	(-) 36.5
מכ"מ	2,536	3,696	25,309	42,433	45.7	67.7	18.5	28.8
היסלים ואגרות מעבר בגשרים	121	102	626	1,082	(-) 15.7	72.8	(-) 31.5	32.8
סה"כ מסים עקיפים ברוטו	6,360	8,788	75,472	98,924	58.2	31.1	12.3	0.7
סה"כ החזרים	564	370	4,435	5,540	(-) 34.4	24.9	(-) 46.7	(-) 4.1
סה"כ מסים עקיפים נטו	5,796	8,418	71,037	93,384	45.2	31.5	18.1	1.0

ערך: ל. ברסוב

צבא הגנה לישראל
 צומס' 262

צו בדבר גביית מיסים (סמכויות עזר)(הוראת שעה)

בחוקף סמכותי כמפקד כוחות צה"ל באזור, והואיל והנני סבור כי בשל הנסיבות המיוחדות הקיימות באזור, נחוי הדבר לשם קיומם הסדר הציבורי וטחון האזור, הנני מצווה בואת לאמור:

הגדרות

1. כצו זה -

- "כעל שליטה" - (1) כשותפות - שותף;
- (2) כתאגיד, מי שוכאי לרכוש או מחזיק כאחד מאלה:
 - (א) 25% לפחות מהון המניות שהוצאו;
 - (ב) 25% לפחות מכה ההצבעה כתאגיד;
 - (ג) זכות לקבל 25% לפחות מרווחי התאגיד או מיתרת נכסיו כעת פירוק, לאחר סילוק חובותיו;
 - (3) כחבר בני אדם לא מאוגד - מי שכידיו שליטה אפקטיבית כחבר;
- "מס" - מס, אגרה, קנס או תשלום חובה אחר, המנוי בתוספת הראשונה לצו זה, כולם או מקצתם, לרבות הפרשי הצמדה, ריבית וקנסות ותשלום אחר המוטלים בקשר אליהם ולרבות כל מקדמה או סכומים שנוכו כמקור כמס מתשלום לאדם אחר;
- "חוק מס" - דין או תחיקת כטחון על פיהם מוטל מס;
- "רשיון" - היתר או רשיון לעשות מעשה או פעולה, הניתן על ידי מפקד כוחות צה"ל באזור, או רשות מרשויותיו מכות הדין או תחיקת הכטחון;
- "רשות המס" - רשות הממונה על ביצוע חוק מס;
- "שירות" - שירות הניתן לציבור על-ידי מפקד כוחות צה"ל באזור או רשות מרשויותיו, מכות הדין או תחיקת הכטחון.

התניית מתן רשיון או שירות כהמצאת ראייה

- 2. (א) מי שהוסמך ליתן רשיון או שירות, על-פי הוראות הדין ותחיקת הכטחון המנויים בתוספת השניה לצו זה, רשאי להחנות את מתן השירות או מתן הרשיון לרכות חידושו, בהמצאת ראייה, להנחת דעתו של מי שהוסמך כאמור, כי המבקש עשה אח הפעולות המוטלות עליו יל פי כל חוק מס, ושילם את המס שהוא חייב בו באותו מועד (להלן-ראייה טובה).
- (ב) הגיש מבקש הרשיון, או מבקש השירות, לפני הגשת הבקשה לקבלת רשיון או לחידושו או לקבלת שירות, השגה או ערר כרין על חיובו כמס, על שיעור המס או סכנו המס, ובאין הוראה אחרת משתמעת בחוק המס, לא יראו כמס השנוי במחלוקת כמס אותו חכ המבקש באותו מועד.
- (ג) רשות מס תמציא למבקש תעודה, כי הוראת סעיף קטן (א) לצו זה מתקיימות לגביו, לשם מילוי חובת המצאת ראייה טובה על-פי סעיף קטן (א), תוך 10 ימים מהיום בו הגיעה לידו הבקשה להמצאת תעוית כזו.
- (ד) סיובה רשות המס להמציא למבקש תעודה כאמור כסעיף קטן (ג), או שלא המציאה אותה תוך תקופת הנקובה שם, רשאי המבקש לפנות כערר לועדת העררים שהוקמה מכו הצו בדבר ועדות עררים (יהודה והשומרון)(מס' 172), התשכ"ז - 1967.
- (ה) תעודה שניתנה על-ידי רשות מס על-מנת לשמש ראייה טובה למי סעיף קטן (א) לא תשמש ראייה כדבר נכונות הכחיב בה או לגבי מילוי חובותיו של אדם על-פי כל חוק מס, למעט לצרכי סעיף קטן (א), ותעודה כאמור לא תחייב את רשות המס כבואה לקבוע את

חובותיו של מי שקיבל את התעודה.

- בעלי שליטה
3. (א) היה מבקש רשיון או שירות בעל שליטה בחבר בני אדם מאוגד או לא מאוגד (להלן-חבר). רשאי מי שתוסמך לתת רשיון או שירות להתנותם כהמצאת ראייה טובה מטעם החבר.
- (ב) היה מבקש רשיון או שירות חבר, רשאי מי שהוסמך לתת רשיון או שירות להתנותם כהמצאת ראייה טובה מטעם בעל שליטה בחבר.
- (ג) על התניה כאמור בסעיפים קטנים (א) ו-(ב) יחולו, בשינויים המחוייבים, הוראות סעיף 2.
- (ד) הוראות סעיף זה באות להוסיף על הוראות סעיף 2 ולא לגרוע מהן.
- תקנות
4. ראש המינהל האזרחי רשאי לקבוע, בתקנות, הוראות לכיצוע צו זה.
- שינוי תוספות
5. ראש המינהל האזרחי רשאי, בתקנות לשנות את האמור בתוספת לצו זה.
- תחילת ותחולה
6. תחילת תוקפו של צו זה כיום חתימתו, והוא יעמוד בתוקף במשך ששה חדשים מיום תחילתו.
- תשריר
7. כל פעולה שנעשתה בהתאם לאמור בצו זה, ערב תחילת תוקפו, יראה כאילו נעשתה מכוח הוראות צו זה.
- השם
8. צו זה ייקרא: "צו בדבר גביית מיסים (סמכויות עור)(הוראת שעה)(יהודה והשומרון)(מס' 6-17), התשמ"ט - 1988".

תוספת ראשונה

1. מס הכנסה ומס רכוש כמשמעותם בצו בדבר מס הכנסה ומס רכוש (יהודה והשומרון)(מס' 24), התשכ"ו - 1967;
2. מס בלו ומס בלו מוסף, כמשמעותם בתקנות בדבר בלו על מוצרים מקומיים (יהודה והשומרון), התשמ"ה - 1985;
3. היטל מיוחד לפי צו בדבר היטל מיוחד (כלי רכב)(הוראת שעה)(יהודה והשומרון)(מס' 1249), התשמ"ח - 1988;
4. קנס שהוטל לפי דין או תחיקת בטחון.

תוספת שנייה

1. חיתר אישי ליציאה מן האזור מכוח סעיף 90 לצו בדבר הוראות בטחון;
2. חוק העתונות והפרסומים מס' 16 לשנת 1967;
3. חוק רשיונות המלאכה מס' 89 לשנת 1966;
4. חוק מלאכות ותעשיות מס' 16 לשנת 1961;

5. חוק רישוי כותכי בקשות מס' 42 לשנת 1966;
6. חוק התעסקות במקצוע ראות חשבון מס' 10 לשנת 1961;
7. חוק רישוי מודדים מוטמכים מס' 7 לשנת 1948;
8. חוק הפיקוח על עסקי כיטוח מס' 5 לשנת 1965;
9. צו כדבר איסור על עיסוק (יהודה והשומרון) (מס' 65), התשכ"ז - 1967;
10. רשיון לכרייה והציבה על-פי החוק להסדרת ענייני המקורות הטבעיים מס' 37 לשנת 1966;
11. חוק הכנון ערים, כפרים ובניינים מס' 79 לשנת 1966;
12. חוק העתיקות מס' 51 לשנת 1966;
13. חוק התיירות, מס' 45 לשנת 1965;
14. תקנות הטלפון, מס' 1 לשנת 1951;
15. הוראות כדבר הקמת מפעלים והפיקוח עליהם, מס' 1 לשנת 1966;
16. רשיון לרכב, רשיון נהיגה כרכב ורישום הערכת בעלות ברכב לפי חוק התעבורה כדרכים, מס' 49 לשנת 1958 או צו כדבר חוק התעבורה (סדרי תנועה) (יהודה והשומרון) (מס' 399), התשל"א - 1970;
17. היתר אישי לפי צו כדבר הכנסת כספים לאזור (יהודה והשומרון) (מס' 973), התשמ"ב - 1981;
18. חוק החברות מס' 12 לשנת 1964;
19. חוק רישום השמות המסחריים מס' 30 לשנת 1953;
20. חוק סימני המסחר מס' 33 לשנת 1952;
21. צו כדבר העברת טובין (יהודה והשומרון) (מס' 1252), התשמ"ח - 1988;
22. היתר אישי לפי צו כדבר פיקוח על המטבע (יהודה והשומרון) (מס' 952), התשמ"ב - 1981.
23. מתן לוחיות זיהוי לרכב לפי התוספת הרביעית לחוק התעבורה כדרכים מס' 49 לשנת 1958.

 עֶרְמָם מִצְנֵעַ,
 מִסְקָד כּוֹחוֹת
 אלוף צה"ל יהודה והשומרון
 באזור יהודה

התשמ"ט
 17 יוני 1988

נספח י"ב

כבית המשפט העליון בשבתו ככית משפט גבוה לצדק

בג"צ 278/89

כבוד הנשיא מ. שמגר
כבוד השופט מ. בייסקי
כבוד השופט א. מצא

כפני:

העותרים:

1. זיין יחיא יוסף חליכ
2. עבד ג'ואד חאמד ערב עבדו
3. מוסא מוחמד סאלס חריזאת
4. חוסני מוחמד סעיד חאמד
5. ג'מאל מחמוד ראזי ג'רר
6. פאהמי קאזם מוחמד חסן רגאבי
7. הניה יוסף ג'אבר
8. האגודה לזכויות האזרח בישראל

נגד

המשיבים:

1. מפקד כוחות צה"ל באיזור יהודה ושומרון
2. ראש המינהל האזרחי לאיזור יהודה ושומרון

בקשה למתן צו-על-תנאי

כ"ג סיוון התשמ"ט (26.6.89)

תאריך הישיבה:

עו"ד יהושע שופמן; עו"ד דן סיימון

בשם העותרים:

עו"ד מנחם מזוז

בשם המשיבים:

פ ס ק - ד י ן

הנשיא:

בעתירה זו מעלים העותרים את השגותיהם נגד הנהוג שפשה באיזורי יהודה ושומרון, לפיו מחרימים תעודות זהות של תושב כאשר מבקשים לכפות עליו פעולה הנדרשת ממנו על ידי השלטונות, לרבות סילוק חובות ומסים. התעודה מוחזרת רק עם קיום הדרישה.

בישיבה הראשונה אשר אותה קיים בית המשפט בתיק זה, נמסר לנו על ידי בא-כוחה המלומד של המדינה, כי גם המשיב סבור שאין להתיר עוד נטילת תעודת הזהות אלא בנסיבות ובכפיפות לתנאים שיוגדרו במפורש בתחיקת הבטחון. בהיעדר הוראות כאמור, אין רשות ליטול תעודה. לשם הבהרתו של המצב המשפטי כמתואר לעיל, נתבקשה דחיית הדיון בפנינו לזמן מה כדי להכין פרסומו של צו שיבהיר תחומי המותר והאסור.

לפי הודעה שנמסרה לנו מטעם פרקליטות המדינה ביום 23.6.89, פורסם ביום 24.5.89 צו בדבר הוראות בטחון (תיקון מס' 59) (יהודה ושומרון) (מס' 1276), התשמ"ט-1989, אשר מסדיר את הנושא של נטילת תעודות זהות. צו זה פורסם בחבל עזה ביום 25.5.89. בעקבות הצו גם הוכנו נוהלים משלימים.

ההודעה הנ"ל של המדינה מוסיפה ומפרטת:

"בהתאם לצו מותרת נטילת תעודות זהות בשני סוגי מקרים בלבד:

(א) לצורך הבטחת ביצועה של הוראה חוקית מכוח סעיפים 88(ב) ו/או 91א' לצו בדבר הוראות בטחון (הסרת מחסומים ומחיקת סמאות).

(ב) לצורך הבטחת התייצבות לפי הוראה שניתנה על ידי רשות מרשויות צה"ל בהתאם לסעיף 73א' לצו בדבר הוראות בטחון.

נטילת תעודת הזהות תלווה במתן תיעוד חילופי, כמפורט בצו. בנטילת תעודת זהות לצורך הבטחת התייצבות תוחזר התעודה מיד לאחר ההתייצבות, והחזרה לא תותנה בביצוע פעולה נוספת כלשהי, כגון בתשלום מיסים, או כל כיוצא בזה.

בנטילת תעודת זהות לצורך הבטחת ביצוע הוראה תוחזר התעודה מיד עם ביצוע ההוראה, או במועד אחר שיהא נקוב בתיעוד החילופי בתוך תקופת תוקפו".

בא-כוחם המלומד של העותרים, עו"ד שופמן, הודיע לבית המשפט, כי אינו רואה מקום לביטול עתירתו בשלב הנוכחי. יש בידי תצהירים מראשית חודש יוני לפיהם עריין היו מקרים בהם ניטלו תעודות זהות שלא בנסיבות שהותרו לפי הצו המתקן הנ"ל. הוא ביקש, על כן, כי יוצא צו על תנאי, כאמור בראש השני של העתירה, היינו צו שידרוש מן המשיבים לבוא וליתן טעם מדוע לא יימנעו המשיבים, הם והכפופים להם, מליטול מתושבי האיזור את תעודות הזהות.

לא ראינו טעם בהוצאת צו כמבוקש. המשיבים היו ערים לכך שאין ליטול תעודת זהות אלא בהתאם להוראותיה של תחיקת הבטחון הרלבנטית, ומתוך הישמעות לה. פורסם צו שכלל הוראות ברורות האוסרות נטילת התעודה במקרים כגון אלה עליהם מלינה העותרת.

הוסבר גם במפורש כי בהוראות הנוהל שנתלו לפרסום הצו, כלולה גם הוראת הרמטכ"ל לפיה יש לפעול בהתאם לצו ולנוהלים שעובדו על יסודו, וכי הופצה הנחיית הפרקליט הצבאי הראשי, לפיה יש להעמיד לדין את מי שיפר את הוראותיו של הצו והנוהל. בנסיבות כאלה אין צו, אם יוצא, כדי להוסיף דבר על מה שנעשה כבר; אם יהיה מי שיפר את הצו ניתן לפנות לרשויות הנוגעות בדבר, ובין היתר, לפרקליטות הצבאית, ולהתלונן על כך, ואנו לומדים מן התשובה הנ"ל שיינקטו צעדים משפטיים בהתאם להוראות חוק השיפוט הצבאי, התשט"ו-1955, נגד מי שיפר את הצו.

הסיכון שמא חייך בודד זה או אחר, יפר הוראה אינו בגדר סיבה מספקת להוצאת צו כמבוקש, שהרי בנסיבות שבפנינו אין דבר שיוכל להתחדש בתשובה, או שבית המשפט יוכל לכפותו כבר עתה, שהרי אין מחלוקת על המצב המשפטי. עיקרו של דבר, יש נכונות לנקוט בצעדים המתחייבים במקרה קונקרטי בו תתגלה הפרת ההוראות.

אשר על כן הוחלט לדחות את העתירה.

ה נ ש י א

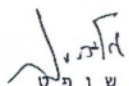
השופט מ. בייטקי:

אני מסכים.

ש ו פ ט

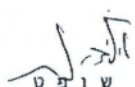
השופט א. מצא:

אני מסכים.

ש ו פ ט

הוחלט כאמור בפסק דינו של הנשיא.

ניתן היום, ג' תמוז התשמ"ט (6.7.89).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ה נ ש י א

בגצ/27889/דע/א8

העתק מתאים כמקור

שמריהו כהן
נוזכיר ראשי

האגודה לזכויות האזרח בישראל
جمعية حقوق المواطن في اسرائيل
THE ASSOCIATION FOR CIVIL RIGHTS IN ISRAEL

ת.ד. 8273, ירושלים 91082, טל. 647726, 638385, Tel. 91082, JERUSALEM 8273 P.O.B.

י"ד בחמוז תשמ"ט
20 ניולי 1989
גד/88 (ש' 10425)

0300

נשיא סוכר
נשיא חש קלינגהופר

נשיא
הוועד הפיקטור אגרא

נשיא
עיד חוס זאדק

לכבוד
אל"מ אחז בן ארי
יוהמ"ש - איו"ש
ת.ד. 10482
בית אל

אל"מ בן ארי הנכבד,

Honorary President:
Prof. Hans Klinghoffer

President:
Justice Shimon Agrat

Vice-President:
Haim Zadok

הנדון: שליחת רשימות רכב מחושני יו"ש כאמצעי לגביית מס

הריני פונה אליך בעקבות חלונות שהגיעו אלינו בקשר לגביית מסים מבעלי כלי רכב באיו"ש.

אנשי המס עוצרים מכוניות במחסומים, קובעים לנהגים סכום לתשלום, ועל מנת להבטיח את התשלום - נוטלים מהם את רישונות הרכב. (לדוגמה, נעשה שימוש בנהוג זה כלפי חוסין עלי מוחסיין מ.ז. 80107758 ביום 5.7.89 באל-עזרייה, וכלפי עצמת מועטפא סארה מ.ז. 959745563 ביום 17.7.89 בטורל כרם).

AFFILIATE:
INTERNATIONAL LEAGUE
FOR HUMAN RIGHTS
NEW YORK

לדעתנו, נטילת רישונות הרכב הינה מעשה בלתי חוקי. עפ"י צו בדבר גביית מסים (שמכויות עזר) (הוראת שעה) מס' 1262, מוסמכים שלטונות המס "להתנות את מתן השירות או מתן הרישיון לרבות חידושו, בהמצאת ראיה...". כלומר - הדין מתיר את אי מתן השירות או הרישיון וכן את אי חידושו. מכלל ההן אנו למדים את שאסור לשלטונות המס, אסור להם לנטול רישונות.

החומרה שבנטילת רישונות רכב שלא כדין בולטת במיוחד בשל הדמיון הרב שבינה לבין נטילת וועדות זהות למטרות גביית מסים, זו האחרונה הוכרזה כלא חוקית ע"י נציגך וכן ע"י נציג פרקליטות המדינה בפני בית המשפט העליון.

באפשרות לעשות למען הפסקה לאלתר של נטילת רישונית רכב כאמצעי לגביית מס.

FEDERATION INTERNAT
DES DROITS L'HOMME
PARIS

בכבוד רב
דן סימון, ע"ד

הערת: תא"ל שייקה ארז, ראש המנהל האזרחי, בית אל
עו"ר מנחם מזוז, פרקליטות המדינה, נושרד המשפטים, רח' צאלח א-דין
ירושלים

נספח י"ד

להדרה

שלום רב,

מצ"ב המכתב מהפקיד במס הכנסה חברון כפי ששוחחנו. הוא הצהיר בפני
בחצהיר ששלחתי לשלטונות כי אין הוא מסיע אנשים בשכר ברכבו.

עו"ד עליזה הרמן

Hotline for Victims of Violence

2 Abou Obiedah St. , Jerusalem

Tel. 02 - 283555

מרכז שكاوي المتضررين من العنف

شارع ابو عبيده ٢ . القدس

هاتف ٢٨٣٥٥٥ - ٢

הזוקק לתלונות נפגעי אלימות

רחוב אבו עובידה 2, ירושלים

☎ 02 - 283555

17.11.89

נספח י"ד

1078

לכבוד

אלי דיין

המנהל האזרחי

חברון

הנדון: רכבו של מאהר אלחגוג

למר דיין שלום,

בהמשך לשינוחכו הטלפונית, ברצוני להזכיר כי מאהר אלחגוג, העובד כמורה
ביטה, אינו בעל מוגינת. רכבו, שעליו נדרש לשלם מס, משמש כרכב פרטי בלבד.

בבקשה להחזיר אליו את רשיונותיו ולטפל במקרה בהתאם לעובדות הנ"ל.

בכבוד רב,

(4-1) 283555 (201) 02

מנהל האזרחי

מנהל האזרחי

מנהל האזרחי

מנהל האזרחי

Handwritten signature and notes at the bottom left.

28/11/19

ד"ר. גולדברג

הודעה רבנו של מאהר אל תלמי

אני מודיע לך כי היום היום במועדו ואתה יודעת על זה
 ונראה כי היום ביום מקומי.
 הקטן של שאלתך על היום של היום. קראו את זה על ידי היום
 אשר היום של היום. היום של היום. היום של היום.
 יום היום של היום. היום של היום. היום של היום.
 היום של היום. היום של היום. היום של היום.
 היום של היום. היום של היום. היום של היום.

האגודה לזכויות האזרח בישראל
جمعية حقوق المواطنين في اسرائيل
THE ASSOCIATION FOR CIVIL RIGHTS IN ISRAEL

פ.ד.ב. 8273, ירושלים 91082, טל. 638385, 667726, Tel. 8273 JERUSALEM 91082, P.O.B.

כ"ח בתמוז תשמ"ט
31 ביולי 1989
גד/ (ש/0439)

א. כבוד:
ב. יחסי קלינגהוף

ג. יחסי אגרא
ד. יחסי זאדוק

לכבוד
תא"ל שייקה ארז
ראש המנהל האזרחי נאיו"ש
ת.ד. 10482
בית-אל

תא"ל ארז הנכבד,

Honorary President:
Prof. Hans Klinghuf

President:
Justice Shimon Agras

Vice-President:
Heim Zadok

הנדון: זרישות שרירותיות לתשלום מס מחושבי יו"ש.

הריני פונה אליך בעקבות תלונות של חושבי יו"ש אשר נדרשו באופן שרירותי לשלם תשלומי מס למיניהם.

מר חוסיין על מוחמד מוחסיין מ.ז. 80107758, עשה את דרכו ביום 5.7.89 מירושלים ליריחו. באותו היום נערך מבצע גביית מס נאל עזרייה. מר מוחסיין נקרא על ידי אנשי מס ההכנסה, אלה שאלוהו באם הוא מועסק - מר מוחסיין השיב כי אינו עובד וכי הוא סטודנט. (רצ"ב אשר על היותו של מוחסיין סטודנט במכללה למדע וטכנולוגיה בירושלים). אנשי המס קבעו למר מוחסיין חוב שיריווי של 800 ש"ח, וזאת מבלי שבדקו איזושהי רשימה, או ספר ומבלי שביירו או התקשרו למקום כלשהוא. מר מוחסיין גם טען בפניהם כי בהיותו תושב ירושלים אין הוא שייך לאזור יו"ש ושאין להם סמכות לדרוש ממנו מס. פקידי המס לא שעו לדבריו, הם נתנו לו שובר תשלום ע"ס 800 ש"ח (אשר העתק ממנו רצ"ב) ולקחו ממנו את רשימות הרכב כערוכה לביצוע החשלוים.

AFFILIATE
INTERNATIONAL LEAGUE
FOR HUMAN RIGHTS
NEW YORK

FEDERATION INTERNATIONALE
DES DROITS L'HOMME
PARIS

נרצוני לציין בפניך גם את העובדה שעצם נטילת הרשימות כאמצעי לגביית המס היא לא חוקית. עפ"י צו בדבר גביית מסים (סמכויות עזר) (הוראת שעה) (מת' 1262), מוסמכים שלטונות המס "להתנות את מתן השירות או מתן הרשיון, לרבות חידושו, בהמצאת ראיה... כלומר - הדין נאיו"ש מתיר את אי מתן הרשיון ואף את אי חידושו. מכלל ההן אנו למדים את שאסור לשלטונות לעשות, אסור להם לייטול רשימות.

מקרים דומים של קביעת מס שרירותית ארעו גם ב-25.1.89 עת עוכבו תושבים רבים באל-עזריה, באופן אקראי ע"י פקידי המס מבית לחם. הפקידים קבעו להם חבות שרירותית שכותרתה "נכוני שכיר". כך נדרשו פאהמי קאזם אל רג'ני, פאיז עלי מחמו שיחה, ומוחמד עמראן אשקיראח לשלם 400 ש"ח כל אחד נגין "נכוני שכיר". יצויין כי כל ארבעת האנשים המנויים לעיל הינם תושבי ירושלים ואינם שייכים כלל לאזור המותזק ע"י צה"ל. כן יצויין כי וועדות הזוויו שלהם נלקחו כדי לוודא את תשלום המס, אני תקווה כי נוהג זה חלף מן העולם.

האגודה לזכויות האזרח בישראל
 جمعية حقوق المواطنين في اسرائيل
 THE ASSOCIATION FOR CIVIL RIGHTS IN ISRAEL

ת.ד. 8273, ירושלים 91082, טל. 638385, 667726, פ.ד. 8273 JERUSALEM 91082, P.O.B.

בשיחה עם יוהמ"ש איו"ש אל"מ אחד בן ארי שנערכה ביום 8.5.89, העלינו בפניו את המקרים הנ"ל, והוא הודה שאכן דרישות מס שרירותית כגון "נכויי שכיר" אינן חוקיות.

על כן אבקש להנחות את רשויות המס לפעול עפ"י הדין, ולהימנע מדרישות מס שרירותיות. כן אבקש להורות לרשויות המס להפסיק לאלתר את נטילת רשיונות רכב, או כל רשיון אחר, כאמצעי לגביית מס.

כן אבקש להורות על ביטול דרישת המס של מר מוחסיין.

בכבוד רב,

דן סימון, עו"ד

העתק: אל"מ אחד בן ארי, יוהמ"ש איו"ש, בית אל, ת.ד. 10482

ר.ר.

הרשה לי לצטט בפניך את דבריו של נשיא בית המשפט העליון לשעבר מ. לנדוי בהתייחסו לממשל הצבאי באיו"ש ובבג"צ 320/80: "אבל עם כל כובד התפקיד, המוטל על שכם הממונים על קיום הבטחון, יש לחזור ולהזכיר, שגם הם כפופים לדין. ושהקפדה על קיום הדין אינה מטרה אלא חובה, שיש לקיימה בכל הנסיבות. זו חובתו של כל המפעיל מסכות במדינה או מטעמה לא רק למען שמירת זכויו של האזרח והתושב היחיד, יהיו תטאיו אשר יהיו, אלא גם - ואולי בעיקר - לשם שמירה על דמות המדינה כמדינת חוק למען כלל אזרחיה".

י.א. כבוד:
 יפני הנס קלינגהוף

י.א.א:
 שופט שימון אגראני

קנישוא:
 יו"ר חיים זדוק

Honorary President:
 Prof. Hans Klinghoff

President:
 Justice Shimon Agrons

Vice-President:
 Haim Zadok

AFFILIATE:
 INTERNATIONAL LEAGUE
 FOR HUMAN RIGHTS
 NEW YORK

FEDERATION INTERNATIONALE
 DES DROITS L'HOMME
 PARIS

נחיה
4/12/89

צבא הגנה לישראל
מזר יהודה והשומרון
שכנת היועץ המשפטי

בתאריך: 22 בנובמבר 1989
סימוכין: 411 - 10553

לכבוד
מר דן סיימון, עו"ד
האגודה לזכויות האזרח בישראל
ת.ד. 8273
ירושלים 91082

א.נ.א

הנדון: דרישות שרירותיות לתשלום מס מתושבי איו"ש
שלך: גד/ש/0439) מיום 31.7.89

1. בהתיחס למכתבך שבסימוכין, הננו להשיבך כדלקמן:
א. סגן קמ"ט מיסים הודיענו כי פקידי מס הכנסה לא נטלו מן הנישומים המוזכרים במכתבך שום מסמך מזהה. כידוע לך, על-פי הנוהל הוצא בעניין זה, אין סמכות, בשום מקרה, לפקידי מס הכנסה ומכס ליטול ת.ז. ו/או מסמך אחר.
- ב. 1. ביחס לטענתך כי סכום המס שנדרש מן הנישומים הינו שרירותי, הננו להביא בפניך את התיחסותו של ממונה תחנת מס הכנסה בבית לחם לטענה זו.
2. פעולות הגביה מבוצעות בשטח, ופקידי המס אינם יודעים מראש אלו נשומים יטופלו על ידם במהלך המבצע. עובדות אלו יש בהם כדי להקשות על שימוש במידע המצוי במשרדי מס הכנסה בקשרת לנישומים שיטופלו במסגרת המבצע.
3. למדות הקושי האמור, הבהיר לנו ממונה בית לחם, כי נישום שמטופל נשאל אודות הכנסותיו ורק לאחר בירורים מתאימים קובעות רשויות המס האם יש מקום לדרוש ממנו לשלם, ומה הסכום שידרש ממנו.
2. למותר לציין כי במידה שהנישום מוכיח כי הינו שכיר וכי מנוכה מהכנסתו מס במקור, אין הוא נדרש לשלם סכום כלשהוא.
3. במקרים בהם מתברר כי לנישום הכנסה למרות שאינו ברשת, ניתנות לנישום דרישות תשלום בגין שנים קודמות (שומה לפי מיטב שפיטה בהעדר דו"ח) וכן דרישה למקדמות בקשר לשנת המס השוטפת.

ת"ד 10482, בית-אל, טל': 213251, 02-249989, BEIT-EL, 10482 P. O. B

4. כמו-כן, למותר לציין כי לנישום זכות השגה וערר בהתאם להוראות חוק מס הכנסה הירדני מס' 25 לשנת 1964.

5. אנו מתנצלים על העיכוב שחל במתן תשובה לפנייתכם.

בכבוד רב,

אהרון אורנשטיין, סגן
עוזר היועץ המשפטי
בשם היעוץ המשפטי

העתק: קמ"ט מיסים
קמ"ט מיסים/ממונה תחנת בי"ל

ת"ד 10482, בית-אל. טל'. 213251, 02-249989. TEL: BEIT-EL. 10482 P. O. B

האגודה לזכויות האזרח בישראל
جمعية حقوق المواطنين في اسرائيل

THE ASSOCIATION FOR CIVIL RIGHTS IN ISRAEL

P.O.B. 8273 JERUSALEM 91082, Tel. 638385, 667726, 8273, ירושלים 91082, טל. 638385, 667726, 8273

ט"ו בכסלו תש"ן
13 בדצמבר 1989
68/דג (ש/0705)

נשיא כבוד:
פרופ' הנס קלינגהופר

נשיא:
הדופט שמעון אגרון

סגן נשיא:
עדי חיים ברוך

לכבוד

סגן אהרון אורנשטיין
ע. יוע"מש איו"ש
ת.ד. 10482
בית - אל

סגן אורנשטיין הנכבד,

Honorary President:
Prof. Hans Klinghoffer

President:
Justice Shimon Agron

Vice-President:
Haim Zadok

הנדון: דרישות שרירותיות לתשלום מס מתושבי איו"ש
מכתבנו: 68/דג (ש/0439) מיום 31.7.89
מכתבכם: 411 - 10553, מיום 22.11.89

הריני פונה אליך בהתיחס למכתבך שבסימוכין, במספר הערות ושאלות:

1. הנני מסכים בכל לשון שאין לפקידי המס ליטול תעודת זהות או כל מסמך אחר. במקרה זה, של חוסיין עלי מוחמד מוחסיין מ.ד. 80107758 קיימות גרסאות עובדתיות סותרות. מר מוחסיין מעיד בתצהיר (אשר עות ממנו מצ"ב) כי פקידי המס נטלו ממנו את רשיונות הרכב. כך מעיד גי עצמת מוצטפא סארה (ראה מכתבנו מיום 20.7.89 המצ"ב). אבקש לבדו בשנית עובדות אלו.

AFFILIATE:
INTERNATIONAL LEAGUE
FOR HUMAN RIGHTS
NEW YORK

2. ערים אנחנו לקשיי השומה והגביה כאשר אלה נעשים בשטח. לדעתנו, דוק משום אי הבהירות ראוי שפקידי המס שיפעלו בזהירות יתר. במקרה ש חוסיין מוחסיין, הטילו עליו פקידי המס של בית לחם חיוב במס למרו מחאותו על כך שהוא תושב ירושלים ועל כך שאין הוא מרויח כספי בהיותו סטודנט. למיטב הבנתי, דרישת המס ממר מוחסיין היתה בלח חוקית על בסיס שתי אלה. בהסתמך על עובדות אלה קשה להסכים עם דבר הממונה על בית לחם לפיהם "דק לאחר בירורים מתאימים קובעות רשויות המס האם יש מקום לירוש ממנו לשלם..." (סעיף 1.3.1. למכתבך).

FÉDÉRATION INTERNATIONALE
DES DROITS L'HOMME
PARIS

3. הנני מתקשה להבין את האמור בסעיף 2 למכתבך. כיצד יכול אדם, אם נחפס מהלך ברתיב (ונגיתן להניח כי אינו הולך בכל עת עם תלוש המשכורת וטופס 103 בכיסו) להוכיח כי הינו שכיר או כי הינו סטודנט או מובטל, וכיו"ב?

4. טרם זכינו לקבל כל מענה על מכתבנו מיום 20.7.89 בדבר שליח רשיונות רכב מתושבי יו"ש כאמצעי לגביית מס (לנוחותך, העתק המכה מצ"ב). אנה השב עליו בהקדם.

בכבוד רב
ד"ר סימון, ע"ד

אזור יהודה ושומרון - דואר

מחפה יהודה ואתמרה - בריד

הדואר

0700 № הודעת זיכוי

תשדוק יסא

סכום בנק הדואר מספר

סכום בנק הבריד רשם

על שם: מס הכנסה - זרייה האדל סלולר 0724118

הסכום במילים / המלג סכאיה

חוקמת הדואר

מס' ז. 38010715
רשם בנק הדואר / מס' ז. / מס' ז. / מס' ז.
ישולם עד / האדע לטאיה טאריח / האדע לטאיה טאריח

לשימוש הבנק בלבד

0000207001 0000207001

קבלה מס 070701
תשדוק יסא

סכום

בנק הדואר

סכום לזכות חשבון מס
דע לחסאב רשם

על שם: מס הכנסה - זרייה האדל סלולר

ישולם עד / האדע לטאיה טאריח / האדע לטאיה טאריח

הסכום במילים / המלג סכאיה

סכום עזי:
דע מן רשם / מס' ז. / מס' ז.
רשם בנק הדואר / מס' ז. / מס' ז.

חוקמת הדואר

אנא שמור על הקבלה הזאת!
בכשר להשלום זה / סכום / סכום / סכום
יש להציג קבלה / סכום / סכום / סכום

College of Science

&

Technology

Reg. Numbers: 541101
Date: 5th July, 1984

TO WHOM IT MAY CONCERN

This is to certify that Hussien Ali Mohsen
is a full-time student at the College of Science and
Technology as from the 1st October, 1984
untill now.

This certificate was issued upon his request.

/ Registrar

.. /qr

מס בלר מוסף - תקנה 115א

"היתה לממונה סיבה לחשוש כי הבלו על עסקאות לא ישולם, משום שיש בדעתו של עוסק לצאת מהאזור או מחמת סיבה אחרת, רשאי הוא (1) אם נעשתה לעוסק שומה לפי תקנה (86) [שומה לפי מיטב השפיטה - א"ח] - לדרוש בהודעה בכחב שהעוסק יתן מיד ערובה, כדי הנחת דעתו של הממונה, לתשלום הבלו הנקוב בשומה."

נספח י"ז

השוואה בין טבלאות מדרגות מס ירדניות לישראליות שהוחלו בשטחים

טבלה מס' 1:

המס הישראלי בדולר 1988	סה"כ המסים לפי החוק הירדני בדולר 1988	הכנסה בירדן ב-1966 בדולר 1988
0	0	1838
224	0	6240
2593	240	4040
4705	577	15840
6817	1057	20640
9327	1777	25440
11877	2737	30240
14517	3937	35040
17157	5377	39840
25077	10417	54240
38277	20017	78240
51477	30817	102240

הערה: נתונים ירדניים חושבו כך: דינאר ירדני ל-1966 הוכפל בשער של 3 דולר לדינאר וכ-4 דולר בהתחשב בצמצום כוח הקנייה של הדולר מ-1966 עד 1988.
נתונים ישראליים חושבו כך: ש"ח ישראלי מחולק לשער של 1.6 לדולר.

מהשוואה בטבלה ניתן לראות שנטל המס לפי חוק המס הישראלי בגדה גדול בהרבה ממה שהיה לפי החוק הירדני של 1966. אם ניקח בחשבון את פחות הדינאר שהתרחש לאחר החלת מדרגות המס ב-1988, הפער יצטמצם ב-40%-50%.

טבלה מס' 2: השוואת ניכויי מס בגדה המערבית ב-1987 וב-1988 בש"ח

1988	1987	ניכוי שנתי
1050	1178	תושב
630	709	בן/בת זוג
105x4	118x5	ילדים
840	944	שכיר
2940	3421	סה"כ ניכוי

כלומר: ב-1987 נכנסה משפחה בת חמישה ילדים לתחום המס כאשר הכנסתה היתה 3,421 ש"ח. ב-1988 נכנסה אותה משפחה לתחום המס כאשר הכנסתה היתה 2,940 ש"ח. כאשר משפחה הגיעה לסה"כ הכנסה של 4,830 ש"ח ב-1987 היא שילמה 78 ש"ח מס. אותה משפחה שילמה ב-1988 118 ש"ח מס. משפחה שהגיעה למדרגת המס שלפני העליונה (מס שולי 49.5%) שילמה ב-1987 8313 ש"ח מס ואילו ב-1988 היא שילמה 9754 ש"ח. כלומר, ב-17% יותר באורח נומינלי, אך באורח ריאלי כמעט ללא שינוי.

עדות וטפסים של אמיל עודה סלמה

ב-19 ביולי 89' ביקר יובל גינבר מ'בצלם' בבית סאחור וגבה את עדותו של אמיל עודה סלאמה שתאר בפניו את מעצרו בשל אי תשלום מס - הראיון התקיים בערבית.

עדות וטפסים של אמיל עודה סלמה

ב-19 ביולי 89' ביקר יובל גינבר מ'בצלם' בבית סאחור וגבה את עדותו של אמיל עודה סלאמה שתאר בפניו את מעצרו בשל אי תשלום מס - הראיון התקיים בערבית והרי תרגומו:

חיילים באו למתפרה שלי, ביקשו לפתוח לקרוא ניירות וספרים ורשמו את מספרי המכונות. היה שם איש מע"מ (בשם חנן) שרשם לי זימון למחרת. החיילים לקחו אותי במכונית שלהם וקפטן יוסי שאל למה לא שילמתי מיסים. אמרתי שבאינתיפאדה לא משלמים מיסים כי אם אשלם יכול להיגרם לי נזק. לקחו אותי למימשל הצבאי בכית-לחם.

היינו בין 60 ל-70 איש בחדר קטן ומסריח עם מזרונים ושמיכות מלוכלכים. היינו שם 4 ימים. ביום רביעי בין 11:30 ל-11:45 לקחו אותי ואת אבו ראפיק למשרד של המע"מ בכית-לחם שם חקרו אותנו למה איננו משלמים. קיבלתי חשבון של 15,000 ש"ח וקיבלתי ארכה של חודש ימים. אין לי אפשרות להגיש דו"חות ולשלם - רק לפני 3 חודשים חשדו בי שאני משלם מס לשלטונות ושרפו את מכונתי, כך שאני נמצא בין הפטיש לסדן.

אם הצבא והמשטרה מפחדים מזורקי האבנים ועושי הצרות למיניהם איך אני לא אפחד? עד פרוץ האינתיפאדה שילמתי מיסים ועכשיו אסור.

חזרתי למימשל הצבאי, אך למרות שקיבלתי ארכה של חודש סירב קפטן יוסי לשחרר אותי. למחרת לקחו אותנו למס הכנסה, שם רצו ממני סכום של 42,000 ש"ח על בסיס חשבונות שלא נראו לי (חישוב דינר כ-6 ש"ח). ביקשתי ארכה של חודש עד שיתברר העניין במע"מ והם סירבו. (היינו 10 תושבים מבית-סאחור) בסופו של דבר אמרו לי ללכת הביתה, להביא פינקס שקים ולבוא למחרת ב-08:00. בכל ארבעת הימים שהיינו במעצר לא התקלחנו ולא נתנו לנו לצאת קצת להסתובב. נדרשתי לשלם 25,000 ש"ח מקדמה. אמרתי שאני נוהג לשלם 12.5% מס הכנסה לאחר חישוב המע"מ ובנוסף לכך המתפרה היתה סגורה שנה שלמה - מה שלא נלקח בחשבון. חזרנו לכלא לאותו החדר ונשארנו שם עד יום שני בשעה 01:00 לפנות בוקר. שלושה מאיתנו שוחררו לאחר שעשינו ניקיון.

משרד מס הכנסה / רכוש
 دائرة ضريبة الدخل / الاملاك
 תאריך התשלום: 7.11.16
 מס חוק, رقم الملف: 16192216

המנהל האזורי לאזור יהודה ושומרון
 קצין מטה למסים ישירים
 الإدارة المدنية لمنطقة יהודה والسامرة
 ضابط الإدارة لشؤون الضرائب المباشرة

087
 מס' חשבון: 41567
 מס' חשבון: 41568
 מס' חשבון: 41569

לכבוד: חברה (א) בע"מ
 חברה (א) בע"מ

הננו מאשרים כמות שקבלנו מכך השיקים שפרטיהם מוזכרים להלן
 נصدق بهذا أننا استلمنا منك الشيكات الفصلة أدناه

פרטי השיק - تفاصيل الشيك :

מס' חשבון - סעיף	מס' חשבון	מס' חשבון	מס' חשבון	מס' חשבון	מס' חשבון	מס' חשבון
מס' חשבון	מס' חשבון	מס' חשבון	מס' חשבון	מס' חשבון	מס' חשבון	מס' חשבון
41567	41568	41569	41567	41568	41569	41567
29.11.87	20.12.87	29.1.88	29.11.87	20.12.87	29.1.88	29.11.87
1	2	3	4	5	6	7

הסכום במילים: תשעים אלף שקלים

חשבונו יזוכה לאחר הפקדת השיק בהתאם לחאריכו, וקבלה על תשלום תשלום אלו.
 אז, חבאב סירה, עד אידעג השיק בתאריכו וסירסל אלק الوصاء. بذلك,
 כמידה השיק לא כוכר יינקטו נגדך הצעדים החוקיים.
 فی حالة رجوع الشيك ستتخذ بحقك الخطوات القانونية.

מס' חשבון: 41567
 מס' חשבון: 41568
 מס' חשבון: 41569
 מס' חשבון: 41567
 מס' חשבון: 41568
 מס' חשבון: 41569

87

נספח י"ט

עדות וטפסים של סוהיל סאלם חנונה

סוהיל סאלם חנונה, בן 42, ת.ז. 939500658, אב ל-4, עובד כפועל בניין בחברת אניר הישראלית בבנייני האומה בירושלים.

העדות נגבתה על-ידי באסם עיד

עדות וטפסים של סוהיל סאלם חנונה

סוהיל סאלם חנונה, בן 42, ת.ז. 939500658, אב ל-4, עובד כפועל בניין בחברת אניר הישראלית בבנייני האומה בירושלים.
העדות נגבתה על-ידי באסם עיד

גב' חנונה מספרת:

בתאריך 26.10.89, בשעה 10:00 בבוקר, הגיעו לבית חיילים עם פקידי מס הכנסה ומע"מ, דפקו בדלת ואני פתחתי להם. בעלי לא היה בבית והם החלו לחפש בתוך הארונות ומתחת למזרוני המיטות. בעלי הגיע והראה לפקידים את תלושי משכורתו. הפקידים טענו שהוא קבלן ולא שכיר.

הפקידים הזמינו במכשיר הקשר משאית. כשהגיעה המשאית הם התחילו להעמיס עליה את הרכוש והריהוט (רצ"ב הטפסים). כאשר עיקלו את הדברים, לקחו החיילים את בעלי לבסיס צבאי בתוך בית סאחור. פקידי המס בבסיס התקשרו למעבידו של בעלי והמעביד אישר שסוהיל עובד אצלו כשכיר ומקבל תלוש משכורת שמופיעים בו כל הניכויים. הפקידים לא האמינו למעביד. מתחת לביתנו יש מתפרה שהשכרנו למישהו. החיילים שאלו איפה המפתח. אמרתי שזה מקום מושכר ואין לנו מפתח. החיילים פרצו את הדלת, הוציאו 5 מכשירים ורשמו אותם ברשימה שאותה נתנו לנו ושעליה החתימו אותנו.

התנהגותם של החיילים הייתה בלתי הולמת. הם פתחו את המקרר להוציא ממנו דברים ואכלו פירות שהיו בו וגם החלו לנגן על פסנתר שהיה לנו ואף אותו לקחו. כל אחד מהחיילים נשקל על משקל העומד בביתנו. החיילים ערכו גם חיפוש על גופו של בעלי ומצאו בכיסו שק שהיה שייך למעביד ובעלי היה אמור להשתמש בו כדי להזמין חומרי בניין לעבודה. החיילים לקחו את השק.

בעלי מקבל הזמנה למס הכנסה בכל יום ושם מבקשים ממנו לשלם להם 77,000 ש"ח. כל פעם שמזמינים את בעלי למס הכנסה שואלים אותו מאין בא הכסף לבניית ביתנו.

סוהיל פנה לעו"ד שיטפל בנושא.

מעולם לא קיבלנו התראה או שומות לתשלום. אין לנו חוב של מיסים. בעלי עובד כשכיר ומס הכנסה וביטוח רפואי מנוכים ממשכורתו.

כבית משפחת חנונה עוקל הכול - המטבח ריק, בחדר השינה ארון ושתי מיטות
והסלון ריק לגמרי.

גב' חנונה טוענת ששווי החפצים שעוקלו כ-21,262 דינאר ירדני - כ-59,533.60 ש"ח.

1000000000
 20/10/29
 الانتظار
 التاريخ
 تاريخ

الادارة العامة للتجارة والصناعة
 الادارة العامة للتجارة والصناعة
 مبنى الادارة العامة للتجارة والصناعة
 رقم 36 شارع صلاح الدين
 الرياض - 11542

حقوق بنية المباني التجارية مس 6 لسنة 1952
 26/10/29

تاريخ تسجيل الأموال الأثرية رقم 1 لسنة 1951
 رقم 1112 (112) 0217 - 1117

مفكرة لتأسيس شركة
تسيادة حصر مبيعات

بموجب مذكرتي رقم 1000000000
 26/10/29

استناداً الى الملاحية الواردة في صحيفة التادة (أ) لغاير تسجيل الأموال الأثرية رقم
 1 لسنة 1951 بموجب المرحمة المصاحبة المتلفة النوع من قبل المسؤول والنوع في 26/10/29
 دخلت المرحمة 1000000000
 رقم 1000000000
 26/10/29

سجلت المصاحبة المتلفة كما هو مخصص أدناه لتأسيس الدين المترتبة كما هو مبين أدناه
 بموجب الأموال الأثرية

الرقم	وصف المصاحبة	الكمية	الوحدة	القيمة	الرقم	وصف المصاحبة	الكمية	الوحدة	القيمة
1	مبلغ 3242320	1	ي.ا	3242320					
2	مبلغ 160			160					
3	مبلغ 100			100					
4	مبلغ 100			100					
5	مبلغ 100			100					
6	مبلغ 100			100					

رقم 1000000000
 تاريخ 26/10/29

مفكرة لتأسيس شركة
 26/10/29
 تاريخ 26/10/29
 رقم 1000000000

مفكرة لتأسيس شركة
 26/10/29
 تاريخ 26/10/29
 رقم 1000000000

26/10/29

26/11/29

3350000000
26/4/54

סימולין
איתנות
חשוד
סג

משרד המבחן והפיקוח
האזרחי
המנהל הכללי
בית מדרש, תל אביב
מס' 1000
מס' 1000
מס' 1000

הודעת גביית הכספים הצבריים מס' 6 לשנת 1952
בד בבד הודעת גביית הכספים הצבריים (יהודה ושומרון) מס' 113 מאת 1967
תאריך תחילת האגרות האמריקאיות מס' 1 לשנת 1951
אירישן תעמיל האגרות האמריקאיות (אגרות מס' 113) 1952 - 1951

הודעה לחייבים משלמים
שיבוע חשודים

במסגרת חשודים לפי סעיף 8 לחוק גביית הכספים הצבריים מס' 6 לשנת 1952, ובמסגרת
שכר משלמים שייך עליהם הפיקוח ביום 26/4/54. נכנסתי תורם 1952
לביטול/מסור של הכספים הצבריים. הנדסה מס' 113
אם החשודים כמפורט להלן לאם מס' 113 נכנסו הצבריים.

אשראי אל הפלוגה המולה אל שוכב האדא (א) לחוק תחילת האגרות האמריקאיות

1 לשנת 1951 ובמסגרת ארחה של המאג השנפלה הודעה מן קבל המסור והתורן מי
החל המי... ליתחיל הכסף והחשוד

הודעה רמ
שילת המאג השנפלה מר עמאדה אדא להודיד הדין התרת עמיה כמא הודיעין אדא
במסגרת האגרות האמריקאיות.

מס' חר	מס' חר	מס' חר	מס' חר	מס' חר	מס' חר	מס' חר
1	2	3	4	5	6	7
1	2	3	4	5	6	7
1	2	3	4	5	6	7
1	2	3	4	5	6	7
1	2	3	4	5	6	7

מס' חר

מס' חר

מס' חר

מס' חר

מס' חר

מס' חר

מס' חר

מס' חר

מס' חר

מס' חר

מס' חר

מס' חר

מס' חר

מס' חר

מס' חר

מס' חר

מס' חר

מס' חר

מס' חר

מס' חר

מס' חר

מס' חר

439500658

26/1/89

סימולין
אתמול
חשבונית
תאריך

המנהל הכללי של שירותי הבריאות
המנהל הכללי של שירותי הבריאות
המנהל הכללי של שירותי הבריאות
המנהל הכללי של שירותי הבריאות

חוק גנים ובתים הנבדקים 1952
חוק גנים ובתים הנבדקים (הגנה והסדרה) 1967

תאריך תחילת האגרות האחרונה ר"מ 1152
אגרות תחילת האגרות האחרונה (אגרות) 1112 - 1117

הצהרה להתייחס משלילין
ליגוד חסר מעמק

המנהל הכללי של שירותי הבריאות
המנהל הכללי של שירותי הבריאות
המנהל הכללי של שירותי הבריאות
המנהל הכללי של שירותי הבריאות

אשראי אל הבריאות הלאומית לשימוש בבריאות

1152
המנהל הכללי של שירותי הבריאות
המנהל הכללי של שירותי הבריאות

המנהל הכללי של שירותי הבריאות
המנהל הכללי של שירותי הבריאות

המנהל הכללי של שירותי הבריאות
המנהל הכללי של שירותי הבריאות

המנהל הכללי של שירותי הבריאות
המנהל הכללי של שירותי הבריאות

ר"מ	שם המנהל	המנהל	המנהל	המנהל	המנהל
1	המנהל הכללי של שירותי הבריאות	1	1	1	1
2	המנהל הכללי של שירותי הבריאות	2	2	2	2
3	המנהל הכללי של שירותי הבריאות	3	3	3	3
4	המנהל הכללי של שירותי הבריאות	4	4	4	4
5	המנהל הכללי של שירותי הבריאות	5	5	5	5
6	המנהל הכללי של שירותי הבריאות	6	6	6	6
7	המנהל הכללי של שירותי הבריאות	7	7	7	7
8	המנהל הכללי של שירותי הבריאות	8	8	8	8
9	המנהל הכללי של שירותי הבריאות	9	9	9	9

סימולין

חשבונית
תאריך
מקום
המנהל
המנהל

המנהל הכללי של שירותי הבריאות
המנהל הכללי של שירותי הבריאות

המנהל הכללי של שירותי הבריאות
המנהל הכללי של שירותי הבריאות

המנהל הכללי של שירותי הבריאות
המנהל הכללי של שירותי הבריאות

המנהל הכללי של שירותי הבריאות
המנהל הכללי של שירותי הבריאות

המנהל הכללי של שירותי הבריאות
המנהל הכללי של שירותי הבריאות

המנהל הכללי של שירותי הבריאות
המנהל הכללי של שירותי הבריאות

המנהל הכללי של שירותי הבריאות
המנהל הכללי של שירותי הבריאות

המנהל הכללי של שירותי הבריאות
המנהל הכללי של שירותי הבריאות

الرقم	وصف المصنوع	الكمية	عدد لترات	السعر بالدينار
١-	ماتعة خياطة كبريائية	٥	١	٣٠٠٠
٢-	ماتعة دهان كبريائية (مزدقوا)	١	١	١٨٠
٣-	كرونة وشمع (نصف)	١	١	
٤-	ماتعة خياطة الكهانة	١	١	٧
٥-	دلو	٦	١	٦
٦-	مضغ	١	١	٨٠
٧-	ماتعة يد كبرى	١	١	٦
٨-	دسك كهانة قطن كبرى + صغرى	٣	١	٤٣٠
٩-	ماتعة حيا	١	١	٤
١٠-	طاولنة صالون كبرى + اسكريلون عدد ٤	١	٤	٧٠٠
١١-	طاولنة سفدة + كراسى عدد ٤	١	٥	٣٦٠
١٢-	طاولنة تلفزيون خزانة صغرى	١	١	٧٥
١٣-	ماتعة يد كبرى	١	١	١١٠
١٤-	كوسبيو مربعة قدم حذاء + قواليت	١	٣	٨٠٠
١٥-	اربع صغرى كبريائية	١	١	٢١٠
١٦-	احذية الرايح مربعة	١	١٠٢	١٢٤٤
١٧-	طقم صالون (١٣٣ + ١٣٤ + ١٣١)	١	٥	٥٤٠
١٨-	تلفزيون دبلون + روموت	١	١	٦٠٠
١٩-	تلفزيون دبلون + روموت ITT	١	١	٧٠٠
٢٠-	ميدريو Sharp + روموت	١	١	٧٥٠
٢١-	صالون صغرى (١٣٣ + ١٣٤ + ١٣١)	١	٤	١٢٠٠
٢٢-	صالون (١٣٣ + ١٣٤ + ١٣١)	١	٤	٤٨٠
٢٣-	ماتعة تدج اكبر ١٩ قدم	١	١	١٠٠٠
٢٤-	ماتعة كبرى	١	١	٧٠٠
٢٥-	ماتعة يد كبرى + صغرى	١	٣	٣٣٠

يبيع صغرى رقم (٢)

(٢)

جريدة المهنونة ١٩٨٩/١٠/٢٦ / ٩٤٩٥٠٠٦٥٨

الرقم	وصف البضاعة	الكمية	عدد الوحدات	السعر الذي -
٢٦	سيارة داتسا نوون توربو ستيرو سبي ٩٨٣	١	١	٦٥٠٠
٢٧	مركبات باصات لون بيل	١	١	٢٠٠٠
٢٨	شيك رقم ٧٤٤٧٧٠ بنك امريكان اسرائيل فرع ٢١٤ - لندن حساب رقم ١٠٤٤٤٥	١	١	
٢٩	تسيعة قائم لاتب			
٣٠	بطاقة عمل	١	١	
٣١	باغ زهور بنانية يدوية	١	١	
٣٢	دند كيبا لاد	١	١	
٣٣	برصيان (نوتانا) - سنة ١٩٨٨ د ٢ تسجيل عمان	١	١	
٣٤	رهبان لشروبي اسكان مينسا دود	١	١	
٣٥	دند عارفي به شيك عمان	١	١	
٣٦	دند حوتلة			

נספח ב'

תגובת דובר צה"ל לטיטות הדו"ח

טיטות הדו"ח הועברה לדובר צה"ל. להלן תגובתו שהתקבלה ימים אחדים לפני שהדו"ח יצא לאור.

ד ו ב ר צ ה י ל
ענף הסברה
ח' 2
3008 תש"ן
כ"ו שבט
1990 21 פבר' 1990

בצלח - זכה גלאוו

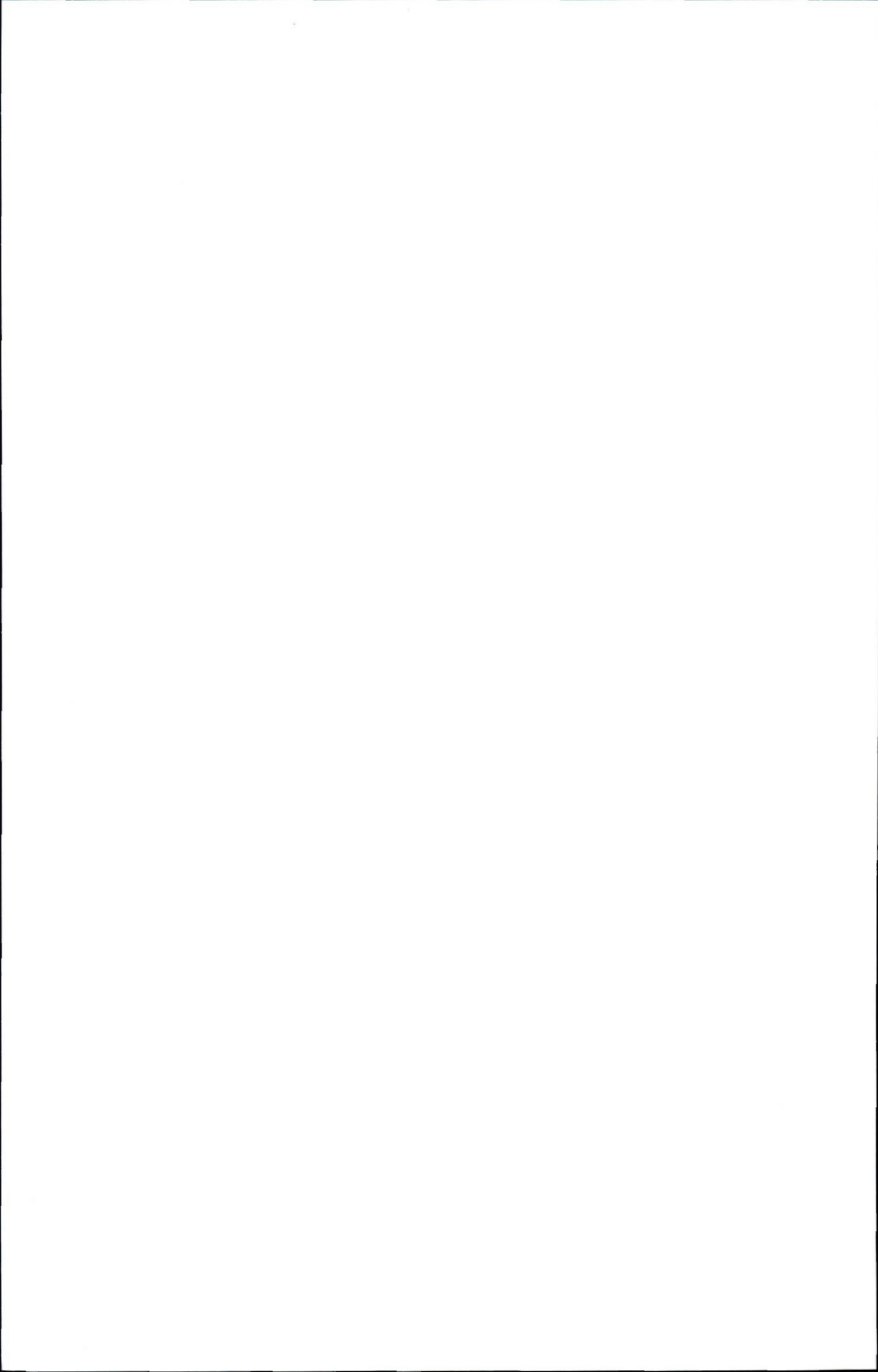
הנדון : מערכת המיסוי כאי"ש וכאח"ע

ש.מ. 331 . 14 ינו' 1990

1. מקריאת הדו"ח מתקבל הרושם כאילו רק עם תחילת ההתקוממות החלו השלטונות לאכוף גביית מסים. הדו"ח מעניק לגיטימציה להשתמטות התושבים מחובותיהם עפ"י חוקי המס בתקופת ההתקוממות ומפנה. משום מה, אצבע מאשימה אל המנהל האזרחי. זה מצידו מחפש דרכים להתגבר על תופעת השתמטות כדי שיוכל להפשיך ולספק שירותים ציבוריים לאוכלוסיה.
2. האגו, כזאת של הדברים פוגמת בכוונת מחברי הדו"ח להציג עמך אובייקטיבי כעניין מערכת המיסוי באזורי יש"ע.
3. חוקי הגביה התקפים באזורים הינם כעקרון החוקים שהיו בתוקף כעת כינון שלטון צה"ל באזור - חוק גביית הכספים הציבוריים. מס' 6 לשנת 1952 כאי"ש ופקודת הגביה המנדטורית באח"ע.
4. אף לפני 1987, נאכפו החובות הנלוות של נשועים, כגון חובת הגשת דו"ח וזאת בדרכים הקבועות בחקיקה, כישראל כמו באזורים, דהיינו, הטלת קנס פנהלי, עריכת שומה לפי יטב השפיטה וכו'.
5. פעולות גביה ואכיפה אלה הן, בין היתר, שהבטיחו הספקת שירותים באזורים ברמה גבוהה, דבר שהעלה בהתאם את רמת החיים באזורים. בין שירותים אלה ניתן לפנות כניית בתי ספר ובתי חולים, סליח כבישים, תשלום סעד לנזקקים וכדומה. יו"ש בעניין זה, כי בעוד המשפט הנילאומי התיר למדינה המנהלת שטח נתון בתפיסה לוחמית לעשות שימוש בהכנסות השטח לצרכי צבא, ישראל פעול' לא נהגה כך, וכל הכספים הנגבים מהאוכלוסיה המקומית מושקעים בניהול האזורים לרווחת התושבים בלבד.
6. אין להתייחס לקריאה לאוכלוסיה, שנשפעה כבר בכרוזים הראשונים של הנהגת ההתקוממות, להשתמט מתשלום מסים ולא לכבד את חוקי המס, כתופעה בודדת. מדובר רק בצד אחד של הפאמץ הכולל מצד הנהגת ההתקוממות להביא להתמוטטות מוחלטת של מערכות המנהל האזרחי באזורים ולאנרכיה בשטח. לקריאה זו התלוו ומתלווים תקיפות, רציחות וחבלות, שהפכו לסימני היכר של ההתקוממות.

7. הקריאה להשתמטות מתשלום מסים מצאה אוזן קשבת מצד האוכלוסיה המקומית. כרי להכטיח את השגת היעד בשלמותו - כאמור, המניסות מערכת המנהל האזרחי באזורים - החלה הנהגת ההתקוממות לאיים על חייהם של עובדי המנהל האזרחי, ובעיקר על פקירי השומה, באם ישאר' בנפקידים. כידוע, אינפים אלה אף בואעו, בהתקפות ויבות בגוף וברכוש וברציחות שבנקבותיהן נאלצו פקידים רבים במנהל האזרחי, וביניהם פקירי השומה, להתפטר משרותיהם. בין היתר, האינפים על דוודים גרמו לסרובם של אלה, שעוד נותרו בתפקידם לטפל בדרכי דואר רשמיים - וביניהם הודעות שומה, הזמנות לתחנות המס וכו'.
8. האינפים וההתקפות על פקירי שומה הנשיבו אף לאחר התפטרות הפקידים המקומיים. לפני פחות משישה חודשים, למשל, נזרק בסמוך לרמאללה, בקבוק תבערה על מכונית של יחידת המיסים באזור יהודה ושומרון. בה נסעו לעבודתם ארבעה עובדים ישראלים היחידים המיסים באזור. הבקבוק התלקח וגרם לפגועו של פקיר אחר ולפגיעתם של שלושת האחרים. בעקבות המציאות שנוצרה, אם כך, עם פרוץ ההתקוממות, פעולות הביקורת והגכיה השגרניות הפכו לקשות ולגשוכנות באיזוד, ולעיתים אף בלתי אפשריות.
9. אם כי פעילי ההתקוממות נכשלו במטרתם העיקרית, המתוארת לעיל, צעדיהם אמנם פגעו, בצורה מסוימת בתקציב המנהל האזרחי בשני האזורים. דבר שמצא ביטוי ישיר ביכולתו להמשיך ולספק שירותים לאוכלוסיה. בעקבות כך, נפגע הפיתוח כשטח, וכן נאלץ המנהל האזרחי למצוא דרכים לפתור את המצב שנוצר. שתאפשרנה לו להמשיך ולצלא את תובותיו כלפי האוכלוסיה.
10. מצ'ב התייחסות ספציפית לנושאים שהעלהם בפנייתכם.

בברכה, א. ג.
 אריק גורדיו, סאיל
 דעין הסברה

"בצלם", מרכז המידע הישראלי לזכויות האדם בשטחים, הוקם בפברואר 1989 על-ידי גוף רחב של משפטנים, רופאים, אנשי רוח, עיתונאים, אנשי ציבור וחברי-כנסת.

"בצלם" שם לו למטרה לתעד ולהביא לידיעת קובעי המדיניות והציבור הרחב את הפרות זכויות האדם בשטחים, ולהילחם בתופעת ההדחקה וההכחשה שפשתה בחברה הישראלית.

"בצלם" אוסף מידע — מהימן מפורט ומעודכן — על המתרחש בתחום זכויות האדם בשטחים, עוקב אחרי כל שינוי במדיניות, ומעודד ומסייע להתערבות בכל מקרה אפשרי. את עבודת המרכז מלווה שדולה של עשרה חברי כנסת מסיעות שונות. "בצלם" מעמיד את כל המידע שבידיו לרשות כל יחיד או גוף המבקש להשתמש בו.

"בצלם" הוקם מתוך מחויבות ודאגה לביטחונה ולזהותה ההומניסטית של מדינת ישראל. המחויבות והדאגה הללו ניצבות מאחורי כל פעולות המרכז והן הטעם והבסיס לקיומו.